

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WILKOWICE NA LATA 2024-2030

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Katowicach

**Dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Katowicach**

**Treści zawarte w publikacji nie stanowią oficjalnego stanowiska organów Wojewódzkiego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.**

ZLECENIODAWCA:

GMINA WILKOWICE

ul. Wyzwolenia 25, 43-365 Wilkowice
tel.: 33 499 00 77, 33 499 00 79, fax: 33 817 30 43
mail: sekretariat@wilkowice.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM KONSULTING

ul. Spokojna 3, 43-330 Hecznarowice
tel.: 33 486 53 53, faks: 33 486 54 54, kom. 513 100 869
mail: biuro@eko-team.com.pl

AUTORZY OPRACOWANIA:

Agnieszka Chylak
Iwona Szczepanik-Retka
Adrianna Organ-Telega

INFORMACJE ZAMIESZCZONE W NINIEJSZYM OPRACOWANIU ZOSTAŁY UDOSTĘPNIONE PRZEZ:

- Urząd Gminy Wilkowice,
- Generalną Dyрекję Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Katowicach,
- Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w Katowicach,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach,
- Przedsiębiorstwo „AQUA” S.A,
- Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Śląski Oddział Regionalny w Częstochowie,
- Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bielsku-Białej,
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach,
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie,
- Nadleśnictwo Bielsko,
- Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego w Katowicach,
- Tauron Dystrybucję S.A. Oddział w Bielsku-Białej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie,
- Ministerstwo Środowiska i Klimatu,
- Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Zabrze,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, Delegatura w Bielsku-Białej,
- Regionalną Dyрекję Ochrony Środowiska w Katowicach.

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp.....	10
1.1.	CEL I PODSTAWA OPRACOWANIA.....	10
1.2.	METODOLOGIA OPRACOWANIA I ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU.....	10
2.	UWARUNKOWANIA PRAWNE, SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI	12
3.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY WILKOWICE	16
4.	OCENA STANU ŚRODOWISKA.....	18
4.1.	POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	18
4.1.1.	OPIS STANU OBECNEGO	22
4.1.1.1.	<i>Jakość powietrza na obszarze Gminy Wilkowice.....</i>	<i>22</i>
4.1.1.2.	<i>Niska emisja na terenie Gminy Wilkowice</i>	<i>26</i>
4.1.1.3.	<i>Źródła emisji na terenie gminy Wilkowice</i>	<i>27</i>
4.1.1.4.	<i>Zaopatrzenie w gaz na terenie gminy Wilkowice.....</i>	<i>31</i>
4.1.1.5.	<i>Zaopatrzenie w energię elektryczną na terenie gminy Wilkowice.....</i>	<i>31</i>
4.1.1.6.	<i>Warunki wykorzystania OZE.....</i>	<i>34</i>
4.1.1.7.	<i>Kontrole.....</i>	<i>37</i>
4.1.1.8.	<i>Działania informacyjno-edukacyjne</i>	<i>38</i>
4.1.2.	ANALIZA SWOT.....	38
4.1.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	38
4.2.	HAŁAS	40
4.2.1.	OPIS STANU OBECNEGO	42
4.2.1.1.	<i>Hałas przemysłowy.....</i>	<i>42</i>
4.2.1.2.	<i>Hałas drogowy.....</i>	<i>42</i>
4.2.1.3.	<i>Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie.....</i>	<i>43</i>
4.2.1.4.	<i>Hałas kolejowy.....</i>	<i>45</i>
4.2.1.5.	<i>Hałas lotniczy</i>	<i>45</i>
4.2.1.6.	<i>Kontrole.....</i>	<i>45</i>
4.2.2.	ANALIZA SWOT.....	45
4.2.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE HAŁASU.....	45
4.3.	PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE.....	46
4.3.1.	OPIS STANU OBECNEGO	46
4.3.2.	ANALIZA SWOT.....	48
4.3.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO.....	48
4.4.	ZASOBY WODNE	49
4.4.1.	OPIS STANU OBECNEGO	49
4.4.1.1.	<i>Wody powierzchniowe i ich monitoring</i>	<i>49</i>
4.4.1.2.	<i>Wody podziemne i ich monitoring</i>	<i>52</i>
4.4.1.3.	<i>Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy</i>	<i>56</i>
4.4.2.	ANALIZA SWOT.....	58
4.4.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE ZASOBÓW WODNYCH.....	59
4.5.	GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.....	61
4.5.1.	OPIS STANU OBECNEGO	63
4.5.1.1.	<i>Zaopatrzenie w wodę.....</i>	<i>63</i>
4.5.1.2.	<i>Odbiór ścieków</i>	<i>65</i>
4.5.1.3.	<i>Program Moja Woda.....</i>	<i>68</i>

4.5.1.4.	Kontrole.....	69
4.5.2.	ANALIZA SWOT.....	69
4.5.3	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	69
4.6.	ZASOBY SUROWCÓW NATURALNYCH.....	70
4.6.1.	OPIS STANU OBECNEGO	70
4.6.1.1.	Surowce naturalne.....	70
4.6.1.2	Osuwiska	71
4.6.2.	ANALIZA SWOT.....	72
4.6.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU SUROWCÓW NATURALNYCH.....	72
4.7.	GLEBY	73
4.7.1.	OPIS STANU OBECNEGO	73
4.7.1.1.	Rolnictwo.....	73
4.7.1.2.	Badania gleb.....	75
4.7.2.	ANALIZA SWOT.....	75
4.7.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU GLEB.....	75
4.8.	GOSPODARKA ODPADAMI	76
4.8.1.	OPIS STANU OBECNEGO	76
4.8.1.1.	Zasady gospodarowania odpadami na terenie gminy.....	78
4.8.1.2.	Ilości zebranych odpadów.....	79
4.8.1.3.	Kontrole.....	82
4.8.1.4.	Edukacja.....	82
4.8.1.5.	Azbest	82
4.8.2.	ANALIZA SWOT.....	82
4.8.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU GOSPODARKI ODPADAMI	82
4.9.	OCHRONA PRZYRODY	84
4.9.1.	OPIS STANU OBECNEGO	84
4.9.1.1.	Siedliska przyrodnicze mające znaczenie dla ochrony środowiska.....	84
4.9.1.2.	Formy ochrony przyrody na terenie gminy Wilkowice.....	85
4.9.1.3.	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.....	89
4.9.1.4.	Działania informacyjno-edukacyjne	90
4.9.2.	ANALIZA SWOT.....	91
4.9.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY	92
4.10.	PRZECIWDZIAŁANIE POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM	93
4.10.1.	OPIS STANU OBECNEGO	93
4.10.1.1.	Ochotnicza Straż Pożarna.....	95
4.10.2.	ANALIZA SWOT.....	95
4.10.3.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM.....	95
5.	ZAGADNIENIA HORYZONTALNE.....	96
5.1.	ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU	96
5.2.	NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA	97
5.3.	DZIAŁANIA EDUKACYJNE.....	97
5.4.	MONITORING ŚRODOWISKA.....	98
6.	CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA I ICH FINANSOWANIE	99
7.	SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	122
8.	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	123

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1. LOKALIZACJA GMINY WILKOWICE NA TLE POWIATU BIELSKIEGO	16
RYSUNEK 2. LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY WILKOWICE W LATACH 2020-2023.....	17
RYSUNEK 3. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH ZAREJESTROWANYCH NA TERENIE GMINY WILKOWICE W LATACH 2020-2023	17
RYSUNEK 4. ŚREDNIE STĘŻENIE DWUTLENKU SIARKI NA STACJI W BIELSKU-BIAŁEJ PRZY ULICY KOSSAK-SZCZUCKIEJ 19 W LATACH 2020-2023 ($\mu\text{g}/\text{M}^3$)	23
RYSUNEK 5. ŚREDNIE STĘŻENIE PYŁU PM10 NA STACJI W BIELSKU-BIAŁEJ PRZY ULICY KOSSAK-SZCZUCKIEJ 19 W LATACH 2020-2023 ($\mu\text{g}/\text{M}^3$).....	23
RYSUNEK 6. ŚREDNIE STĘŻENIE PYŁU BENZO(A)PIRENU NA STACJI W BIELSKU-BIAŁEJ PRZY ULICY KOSSAK-SZCZUCKIEJ 19 W LATACH 2020-2023 ($\mu\text{g}/\text{M}^3$)	24
RYSUNEK 7. EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ GAZOWYCH I PYŁOWYCH Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIAŹLIWYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU BIELSKIEGO W LATACH 2020 – 2022 [MG/ROK].....	27
RYSUNEK 8. EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ DWUTLENKU SIARKI, TLENKÓW AZOTU I TLENKU WĘGLA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIAŹLIWYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU BIELSKIEGO W LATACH 2020-2022 [MG/ROK]	28
RYSUNEK 9. PRZEBIEG SIECI WN I SN NA TERENIE GMINY WILKOWICE.....	34
RYSUNEK 10. ENERGIA WIATRU W kWh/(m2/ROK) NA WYSOKOŚCI 10 I 30 M N.P.M.....	35
RYSUNEK 11. ŚREDNIE ROCZNE SUMY USŁONECZNIEŃ	36
RYSUNEK 12. MAPA ROZKŁADU GĘSTOŚCI ZIEMSKIEGO STRUMIENIA CIEPLNEGO NA OBSZARZE POLSKI.....	37
RYSUNEK 13. LOKALIZACJA ANALIZOWANEGO ODCINKA DROGI EKSPRESOWEJ S1f NA TERENIE GMINY WILKOWICE	43
RYSUNEK 14. LOKALIZACJA ANALIZOWANEGO ODCINKA DROGI WOJEWÓDZKIEJ DW942 NA TERENIE GMINY WILKOWICE	44
RYSUNEK 15. WODY POWIERZCHNIOWE NA TERENIE GMINY WILKOWICE.....	49
RYSUNEK 16. JCWP NA TERENIE GMINY WILKOWICE	51
RYSUNEK 17. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH (JCWPd) NA TERENIE GMINY WILKOWICE	53
RYSUNEK 18. LOKALNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH NA TERENIE GMINY WILKOWICE	54
RYSUNEK 19. MAPA ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO Z PRAWDOPODOBIENSTWEM 10 I 100 LAT ORAZ SZCZEGÓLNYM ZAGROŻENIEM POWODZIOWYM	57
RYSUNEK 20. ROZKŁAD PRZESTRZENNY WARTOŚCI SPI NA TERENIE KRAJU W CZERWCU 2019 ROKU	58
RYSUNEK 21. IŁOŚĆ ODPROWADZANYCH ŚCIEKÓW Z TERENU GMINY WILKOWICE W LATACH 2019-2023	65
RYSUNEK 22. OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW W KOMOROWICACH	67
RYSUNEK 23. LOKALIZACJA ZRZUTÓW DO ROWU W POTOKU WIŚNIK NA TERENIE GMINY WILKOWICE	67
RYSUNEK 24. LOKALIZACJA OSUWISK NA TERENIE GMINY WILKOWICE	71
RYSUNEK 25. LOKALIZACJA OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ PARKÓW KRAJOBRAZOWYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE GMINY WILKOWICE	85
RYSUNEK 26. LOKALIZACJA POMNIKÓW PRZYRODY NA TERENIE GMINY WILKOWICE	88
RYSUNEK 27. POWIERZCHNIE LASÓW (HA) ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE GMINY WILKOWICE	89
RYSUNEK 28. OBSZARY LEŚNE NA TERENIE GMINY WILKOWICE	89
RYSUNEK 29. DRZEWOSTANY WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY WILKOWICE	90

SPIS TABEL

TABELA 1. RELACJA KIERUNKÓW INTERWENCJI OKREŚLONYCH W POŚ DLA WOJ. ŚLĄSKIEGO ORAZ W POLITYCE EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA 2030	11
TABELA 2. ZESTAWIENIE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PRZEDSTAWIENIE SPÓJNOŚCI Z CELAMI ZAPISANYMI W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WILKOWICE NA LATA 2024-2030”	12
TABELA 3. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCZĄCEGO POŚ	18
TABELA 4. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA	22
TABELA 5. ZESTAWIENIE DANYCH DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ ZE STACJI W BIELSKU-BIAŁEJ PRZY ULICY KOSSAK-SZCZUCKIEJ 19 W LATACH 2020-2023	24
TABELA 6. KLASY STREF DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ UZYSKANE W OCENIE ROCZNEJ	25
TABELA 7. WYNIKI GPR W PUNKTACH NA TERENIE GMINY WILKOWICE – DROGA EKSPRESOWA	29
TABELA 8. WYNIKI GPR W PUNKTACH NA TERENIE GMINY WILKOWICE – DROGA WOJEWÓDZKA	30
TABELA 9. WIELKOŚĆ EMISJI ANALIZOWANYCH ZANIECZYSZCZEŃ W STREFIE ŚLĄSKIEJ W 2022 R. W SEKTORZE TRANSPORTU	30
TABELA 10. INFRASTRUKTURA SIECI GAZOWEJ ZNAJDUJĄCEJ SIĘ NA TERENIE GMINY WILKOWICE	31
TABELA 11. DŁUGOŚĆ SIECI W 2023 ROKU NA TERENIE GMINY WILKOWICE.....	31
TABELA 12. WYKAZ STACJI TRANSFORMATOROWYCH SN/nN NA TERENIE GMINY WILKOWICE	32
TABELA 13. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCZĄCEGO POŚ	40
TABELA 14. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE HAŁASU	42

TABELA 15. ZESTAWIENIE PRZEKROCZEŃ DOPUSZCZALNYCH POZIOMÓW HAŁASU DROGOWEGO W GMINIE WILKOWICE.....	44
TABELA 16. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	46
TABELA 17. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE PÓŁ ELEKTROMAGNETYCZNYCH	46
TABELA 18. LOKALIZACJA ŹRÓDEŁ PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO NA TERENIE GMINY WILKOWICE.....	47
TABELA 19. CHARAKTERYSTYKA JCWP NA TERENIE GMINY WILKOWICE	50
TABELA 20. OCENA STANU JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH NA TERENIE GMINY WILKOWICE W LATACH 2018-2019	51
TABELA 21. CHARAKTERYSTYKA STANU JCWPd NA TERENIE GMINY WILKOWICE.....	54
TABELA 22. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	61
TABELA 23. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	63
TABELA 24. DŁUGOŚĆ I RODZAJ SIECI KANALIZACYJNEJ ZLOKALIZOWANEJ NA TERENIE GMINY WILKOWICE W OBRĘBIE AGLOMERACJI BIELSKO-BIAŁA KOMOROWICE	68
TABELA 25. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	70
TABELA 26. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ZASOBÓW SUROWCÓW NATURALNYCH	70
TABELA 27. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	73
TABELA 28. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GLEB.....	73
TABELA 29. DANE DOTYCZĄCE REALIZACJI PROGRAMÓW ROLNO-ŚRODOWISKOWO-KLIMATYCZNYCH NA TERENIE GMINY WILKOWICE	74
TABELA 30. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ PIORIN NA TERENIE GMINY WILKOWICE W LATACH 2019-2023	75
TABELA 31. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	76
TABELA 32. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI	76
TABELA 33. ZESTAWIENIE RODZAJÓW ODPADÓW ODEBRANYCH I ZEBRANYCH Z TERENU GMINY WILKOWICE W ROKU 2022.....	80
TABELA 34. ZESTAWIENIE IŁOŚCI ODPADÓW BUDOWLANYCH I ROZBIÓRKOWYCH ODEBRANYCH I ZEBRANYCH Z TERENU GMINY WILKOWICE W 2022 ROKU	80
TABELA 35. ZESTAWIENIE RODZAJÓW ODPADÓW ODEBRANYCH I ZEBRANYCH Z TERENU GMINY WILKOWICE W ROKU 2023.....	81
TABELA 36. ZESTAWIENIE IŁOŚCI ODPADÓW BUDOWLANYCH I ROZBIÓRKOWYCH ODEBRANYCH I ZEBRANYCH Z TERENU GMINY WILKOWICE W 2023 ROKU	81
TABELA 37. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	84
TABELA 38. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH	84
TABELA 39. POMNIKI PRZYRODY ZLOKALIZOWANY NA TERENIE GMINY WILKOWICE WG CRFOP	88
TABELA 40. WYBRANE EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	93
TABELA 41. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	99
TABELA 42. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	101
TABELA 43. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	102
TABELA 44. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU HAŁASU	103
TABELA 45. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE HAŁASU	104
TABELA 46. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE HAŁASU	104
TABELA 47. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO	105
TABELA 48. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO.....	105
TABELA 49. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO	106
TABELA 50. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE ZASOBÓW WODNYCH	107
TABELA 51. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW WODNYCH	108
TABELA 52. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW WODNYCH.....	108
TABELA 53. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	109
TABELA 54. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	110
TABELA 55. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ.....	111
TABELA 56. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE ZASOBÓW SUROWCÓW NATURALNYCH	112
TABELA 57. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW SUROWCÓW NATURALNYCH.....	112
TABELA 58. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE GLEB.....	113
TABELA 59. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GLEB	114
TABELA 60. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI	115
TABELA 61. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI	116
TABELA 62. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI.....	116
TABELA 63. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY	117
TABELA 64. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY	118

TABELA 65. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY	119
TABELA 66. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU PRZECIWDZIAŁANIA POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM	120
TABELA 67. HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM.....	121
TABELA 68. HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE Z PRZECIWDZIAŁANIA POWAŻNYM AWARIOM PRZEMYSŁOWYM	121
TABELA 69. DZIAŁANIA W RAMACH ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM	122

WYKAZ SKRÓTÓW:

AKPOŚK	-	Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
ARiMR		Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BAT	-	najlepsza dostępna technika
ChZT	-	chemiczne zapotrzebowanie na tlen
DK	-	droga krajowa
DW	-	droga wojewódzka
GDDKiA	-	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GIOŚ	-	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GPR	-	Generalny Pomiar Ruchu
GPZ	-	Główny punkt zasilania
GUS	-	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	-	Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
ITPOK	-	Instalacja Termicznego Przetwarzania Odpadów
IUNG	-	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa
KPGO	-	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
KPOŚK	-	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KZGW	-	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
LKP	-	Leśny kompleks promocyjny
LZWP	-	Lokalny zbiornik wód podziemnych
MZP	-	mapa zagrożeń powodziowych,
MRP	-	mapa ryzyka powodzi
MPZP	-	Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego
NFOŚiGW	-	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ODR	-	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
OOŚ	-	ocena oddziaływania na środowisko
OSCHR	-	Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza
ORSIP	-	Otwarty Regionalny System Informacji Przestrzennej
OSO	-	obszary specjalnej ochrony ptaków
OZE	-	Odnawialne Źródła Energii
PGN	-	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
PGW WP	-	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PIG	-	Państwowy Instytut Geologiczny
PIOŚ	-	Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska
PIORiN	-	Powiatowy Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa
PIS	-	Państwowa Inspekcja Sanitarna
POH	-	Program Ochrony przed Hałasem
POliŚ	-	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PONE	-	Program Ograniczania Niskiej Emisji
POP	-	Program Ochrony Powietrza
PTTK	-	Polskie Towarzystwo Turystyczno- Krajoznawcze
PWiK	-	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
PZK	-	Plan Zarządzania Kryzysowego
PZRP	-	Plan zarządzania ryzykiem powodziowym

PZDR	-	Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego
RDLP	-	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	-	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RDW	-	Ramowa Dyrektywa Wodna
RLM	-	Równoważna Liczba Mieszkańców
RPO	-	Regionalny Program Operacyjny
RZGW	-	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
RZSW	-	Rejonowy Związek Spółek Wodnych w Bielsku-Białej
SEKAP	-	System Elektronicznej Komunikacji Administracji Publicznej
SIWZ	-	Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia
SODR	-	Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
SOO	-	specjalne obszary ochrony siedlisk
SPA 2020	-	Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
WFOŚiGW	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	-	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WIORIN	-	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa
WODR	-	Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
WORP	-	wstępna ocena ryzyka powodziowego
WSO	-	Wojewódzki System Odpadowy
WSSE	-	Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna
WWA	-	wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne
ZDR	-	zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii
ZPK	-	Zespół Parków Krajobrazowych
ZZR	-	zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii
9WWA	-	dziewięć podstawowych aromatycznych węglowodorów wielopierścieniowych

1. Wstęp

1.1. Cel i podstawa opracowania

Podstawą prawną opracowania dokumentacji pt.: „**Program ochrony środowiska dla Gminy Wilkowice na lata 2024-2030**” (dalej: jako Program), jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.), która mówi, iż „w celu realizacji polityki ochrony środowiska organ wykonawczy sporządza program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych”.

Niniejszy Program Ochrony Środowiska jest zbieżny z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych obejmujących terytorialnie obszar Gminy Wilkowice.

Zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.) stanowią, iż po uzgodnieniu braku potrzeby przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska istnieje możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny.

W realizacji Programu Ochrony Środowiska istotne jest uspołecznienie całego procesu tworzenia, a następnie jego realizacji i wdrażania. W związku z tym w trakcie procedur opracowania **Programu** Gmina Wilkowice zapewni możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Po pozytywnym zaopiniowaniu niniejszego dokumentu przez Zarząd Powiatu Bielskiego **Program** zostanie przyjęty uchwałą Rady Gminy Wilkowice do realizacji.

Z wykonania **Programu** Wójt Gminy Wilkowice powinien co dwa lata sporządzać raporty i przedstawiać je Radzie Gminy oraz przekazać do wiadomości do organu wykonawczego Zarządu Powiatu Bielskiego.

Realizacja **Programu** powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań prawa.

1.2. Metodologia opracowania i zawartość dokumentu

Program został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w gminie, czyli stworzenia warunków do działań związanych z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem.

Jednocześnie niniejszy dokument został opracowany zgodnie z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku oraz zaktualizowanymi w 2017 i 2020 roku w oparciu o aktualne dokumenty strategiczne.

Przytoczone wytyczne wymagają podziału harmonogramów realizacji zadań na zadania własne Gminy Wilkowice oraz zadania monitorowane.

Etapy opracowania niniejszego dokumentu to:

- zebranie szczegółowych danych z Urzędu Gminy Wilkowice, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego oraz jednostek realizujących zadania środowiskowe na terenie gminy w tym między innymi Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Nadleśnictwa Bielsko, Wód Polskich, a także większych podmiotów gospodarczych,
- ocena realizacji dotychczasowego **Programu ochrony środowiska**,
- ocena aktualnego stanu wszystkich komponentów środowiskowych na obszarze gminy. Jako punkt odniesienia dla niniejszego dokumentu przyjęto stan środowiska oraz stan infrastruktury ochrony środowiska na dzień 31.12.2023 r., a tam, gdzie nie było możliwości uzyskania danych wykorzystano stan na dzień 31.12.2022 r.,
- analizy dotychczasowych dokumentów i opracowań planistycznych,
- wyznaczenie celów i sformułowanie kierunków działań pozwalających na realizację celów dokumentów wyższych szczebli. Cele i kierunki działań wyspecyfikowano zgodnie z aktualnymi dokumentami wyższych szczebli, danymi WPF oraz innymi dokumentami planistycznymi udostępnionymi przez Urząd Gminy Wilkowice oraz instytucje, od których pozyskano niezbędne dane i informacje,
- określenie realizacji **Programu** w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych, a także możliwości ich finansowania,
- określenie zasad monitoringu, który pozwoli na badanie postępów w realizacji **Programu** co 2 lata, w trakcie opracowywania Raportów z realizacji POŚ.

Nawiązując do struktury określonej w „Polityce ekologicznej Państwa 2030” niniejszy dokument zawiera kierunki interwencji nazwane zgodnie z Polityką. Niemniej jednak odnosząc się do poprzedniego Programu niezbędne było

w niektórych miejscach zastosowanie nazewnictwa z poprzedniego Programu ochrony środowiska dla Gminy Wilkowice ze względu na konieczność porównania stanu środowiska. Dlatego poniżej wskazano podwójne nazewnictwo kierunków interwencji.

Tabela 1. Relacja kierunków interwencji określonych w POŚ dla woj. śląskiego oraz w Polityce ekologicznej państwa 2030

Kierunki interwencji - zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa 2030	Kierunki interwencji - zgodnie z Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024
Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania	Powietrze atmosferyczne
Zrównoważone gospodarowanie wodami w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód	Zasoby wodne Gospodarka wodno-ściekowa
Ochrona powierzchni ziemi w tym gleb	Gleby
Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego jądrowego i ochrony radiologicznej	Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym
Zarządzenie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu	Ochrona przyrody
Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	
Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym	Gospodarki odpadami
Zarządzanie zasobami geologicznymi	Zasoby surowców naturalnych
Edukacja ekologiczna Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska Adaptacja do zmian klimatu	Zagadnienia horyzontalne (ujęto adaptacje do zmian klimatu, edukację oraz monitoring i kontrole)
Brak w Polityce Ekologicznej Państwa 2030	Promieniowanie elektromagnetyczne Hałas

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024, Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

W związku z tym uznaje się, że kierunki interwencji w Programie odpowiadają i są spójne z kierunkami Polityki ekologicznej państwa 2030.

2. Uwarunkowania prawne, spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Podstawowymi aktami prawnymi, które miały wpływ na treść **Programu** były następujące ustawy:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska,
- Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawa o ochronie przyrody,
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- Ustawa o lasach,
- Ustawa Prawo wodne,
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze,
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- Ustawa o odpadach,
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie,
- Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Istotnym elementem prognozowania strategicznego jest zapewnienie spójności celów rozwoju wyznaczonych w strategicznych dokumentach programowych opracowanych na poziomie powiatowym, wojewódzkim, krajowym i UE.

Poniżej przedstawiono powiązanie **Programu** z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego i regionalnego. Podczas tworzenia **Programu** brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych. Program ochrony środowiska w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju. Cele, obszary problemowe oraz kierunki rozwoju analizowanych dokumentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Zestawienie dokumentów strategicznych i przedstawienie spójności z celami zapisanymi w „Programie ochrony środowiska dla Gminy Wilkowice na lata 2024-2030”

Nazwa dokumentu	Cele wskazane w dokumencie strategicznym	Kierunki interwencji dokumentu strategicznego wpisujące się w cele Programu
NADRZĘDNE DOKUMENTY STRATEGICZNE		
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia Fala Nowoczesności	Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.	7.1: Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne, 7.2: Modernizacja sieci elektroenergetycznych, 7.4: Realizacja programu inteligentnych sieci w energetyce, 7.7: Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki, 7.8: Zwiększenie poziomu ochrony środowiska, 8.1: Rewitalizacja obszarów problemowych, 9.1: Sprawna modernizacja, rozbudowa i budowa zintegrowanego systemu transportowego.
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.	<ul style="list-style-type: none"> • Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny, • Wsparcie dla podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej Śląska oraz promocji zmian strukturalnych, • Aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom samorządy, • Rozwój obszarów miejskich.
Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I). Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II).	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1). Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2).

	<p>Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V).</p>	<p>Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3).</p> <p>Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4).</p> <p>Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1).</p> <p>Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2).</p> <p>Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3).</p> <p>Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4).</p> <p>Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (II.5).</p> <p>Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1).</p> <p>Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2).</p> <p>Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1).</p> <p>Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania (V.1).</p>
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku		<p>Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności,</p> <p>Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.</p>
Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska.	<p>Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska,</p> <p>Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.</p>
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,</p> <p>Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p>	<p>Kierunek interwencji 1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska,</p> <p>Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych,</p> <p>Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów,</p> <p>Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.</p>
DOKUMENTY SEKTOROWE		
Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)	<p>Cel 1 - osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia,</p> <p>Cel 2 - osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO (Światową Organizację Zdrowia) oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podniesienie rangi zagadnienia poprawy jakości powietrza poprzez skonsolidowanie działań na szczeblu krajowym oraz powołanie Partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza, 2. Stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań mających na celu poprawę jakości powietrza, 3. Włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie świadomości społecznej oraz tworzenie trwałych platform dialogu z organizacjami społecznymi, 4. Rozwój i rozpowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza, 5. Rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza, 6. Upowszechnienie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.

Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych	Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa sieci kanalizacyjnej, 2. Inwestycje związane z oczyszczalnią ścieków, 3. Dostosowanie oczyszczalni do wymogów art. 5.2. Dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych.
Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)	<p>Cel 1. - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska</p> <p>Cel 2. - Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich</p> <p>Cel 3. - Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu</p> <p>Cel 4. - Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu</p> <p>Cel 5. - Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu</p> <p>Cel 6. - Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu</p>	<p>Kierunek działań 1.1 - dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami,</p> <p>Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 3.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu,</p> <p>Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.</p>
DOKUMENTY O CHARAKTERZE PROGRAMOWYM		
Program Ochrony Powietrza dla Województwa śląskiego	Nadrzędnym celem Programu ochrony powietrza jest opracowanie działań naprawczych, których realizacja doprowadzi do poprawy jakości powietrza, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa śląskiego.	<ul style="list-style-type: none"> • Redukcja emisji zanieczyszczeń ze źródeł małej mocy do 1 MW - działanie wskazane w harmonogramie; • Zaplanowanie mechanizmów wsparcia nastawionych na łagodzenie ekonomicznych skutków przeprowadzonej wymiany kotłów (np. zwiększenia kosztów paliwa lepszej jakości); • Wprowadzenie w województwie śląskim systemu wsparcia doradczego na poziomie gminnym; • Zwiększenie skuteczności przyjętych kanałów informacyjnych i komunikacyjnych; • Ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń z transportu drogowego; • Kształtowanie polityki przestrzennej w sposób sprzyjający poprawie stanu jakości powietrza; • Prowadzenie edukacji ekologicznej - działanie wskazane w harmonogramie; • Prowadzenie działań kontrolnych - działanie wskazane w harmonogramie; • Realizacja uchwały nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzania na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.
Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2030+"	<p>Cel strategiczny A Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej</p> <p>Cel strategiczny B Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca</p> <p>Cel strategiczny C Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni</p>	<p>A.1. Konkurencyjna gospodarka</p> <p>A.2. Innowacyjna gospodarka</p> <p>A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość</p> <p>B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych</p> <p>B.2. Aktywny mieszkaniec</p> <p>B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki</p> <p>C.1. Wysoka jakość środowiska</p> <p>C.2. Efektywna infrastruktura</p>

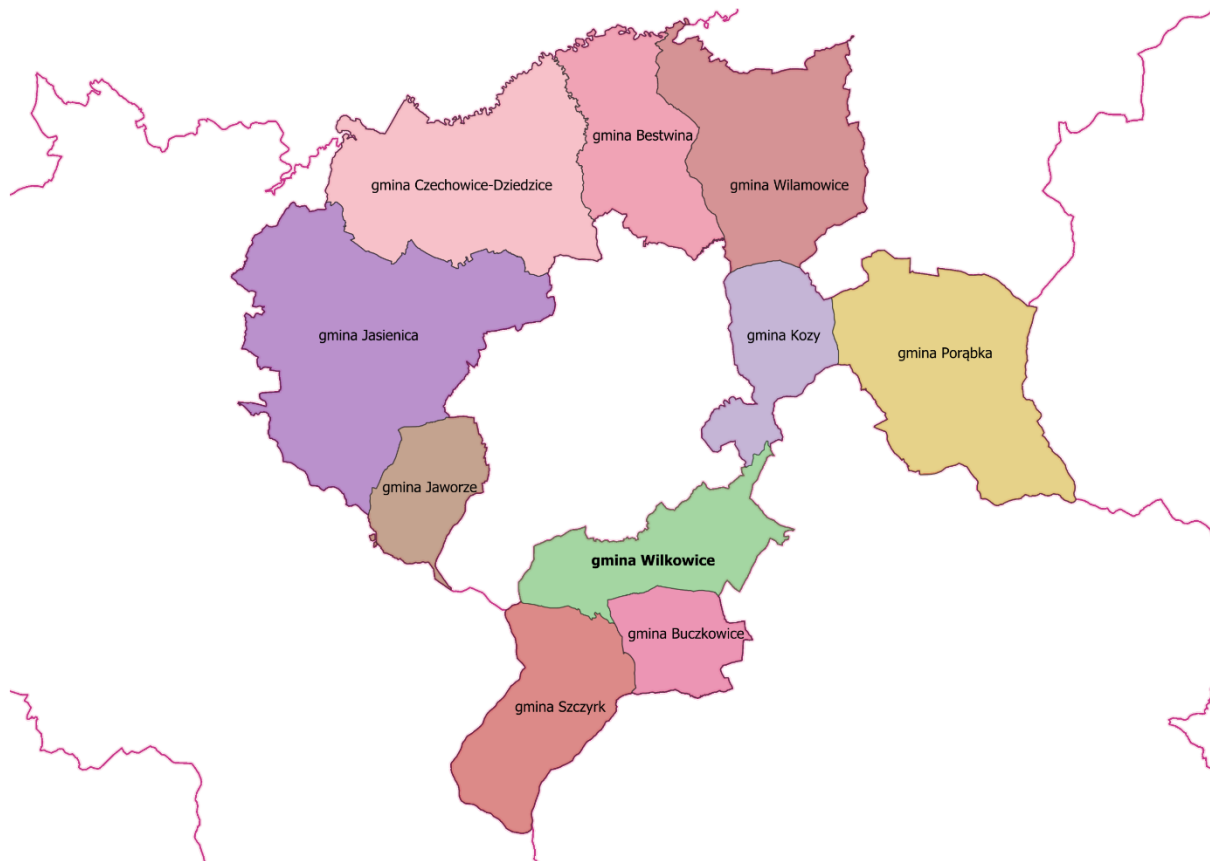
	Cel strategiczny D Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym	C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu D.3. Nowoczesna administracja publiczna
Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024	Cel Powietrze atmosferyczne, Cel Zasoby wodne, Cel Gospodarka odpadami, Cel Ochrona przyrody, Cel Zasoby surowców naturalnych, Cel Tereny przemysłowe, Cel Hałas, Cel Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące, Cel Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym, Cel Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.	<ul style="list-style-type: none"> Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze województwa śląskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych, Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami, System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód, Zbudowanie systemu zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku oraz wdrożenie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego na ich selektywnym zbieraniu i termicznym przekształcaniu pozostałych odpadów palnych z odzyskiem energii, Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu, Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych, Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi, Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi, Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska, Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach, Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.
DOKUMENTY O CHARAKTERZE LOKALNYM		
Strategia Rozwoju Gminy Wilkowice do roku 2030 pn. „GMINA WILKOWICE 2030”	Cel strategiczny 1: Podnoszenie jakości życia mieszkańców Cel strategiczny 2: Zachowanie walorów środowiska naturalnego	1.3 Zintegrowany i zrównoważony transport, dostosowany do potrzeb społecznych 2.1 Ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego 2.2 Poprawa jakości powietrza 2.3 Promowanie walorów środowiskowych ze szczególnym uwzględnieniem edukacji i rekreacji 2.4 Optymalizacja systemów gospodarowania wodą opadową

Źródło: „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, Ministerstwa Środowiska, wrzesień 2015 wraz z ich aktualizacją 2017 i 2020, oraz opracowanie własne na podstawie aktualnych dokumentów wyższych szczebli

3. Ogólna charakterystyka Gminy Wilkowice

Gmina Wilkowice znajduje się w południowej części województwa śląskiego, w dolinie Białej. Powierzchnia gminy wynosi 33,9 km². Gmina graniczy:

- od północy i zachodu z miastem Bielsko-Biała i gminą Kozy,
- od wschodu z gminą Czernichów,
- od południa z gminą Łodygowice, gminą Buczkowice i miastem Szczyrk.

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Wilkowice na tle powiatu bielskiego

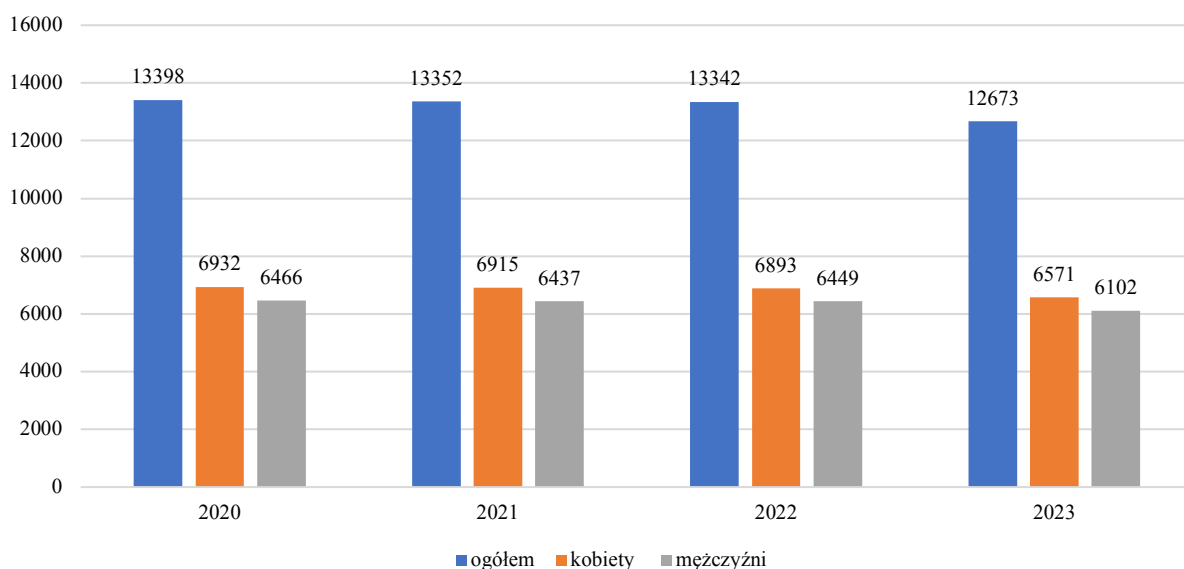
Źródło: opracowanie własne

Gminę Wilkowice tworzą trzy sołectwa:

- Wilkowice,
- Bystra,
- Mieszna.

Sytuacja demograficzna

Według danych na dzień 31 grudnia 2023 r. gminę zamieszkiwały na stałe 12 673 osoby, z czego 6 571 to kobiety (51,85%), a 6 102 (48,15%) to mężczyźni. W stosunku do 2022 roku nastąpił spadek demograficzny – liczba ludności na koniec tego roku wynosiła 13 342 osoby.

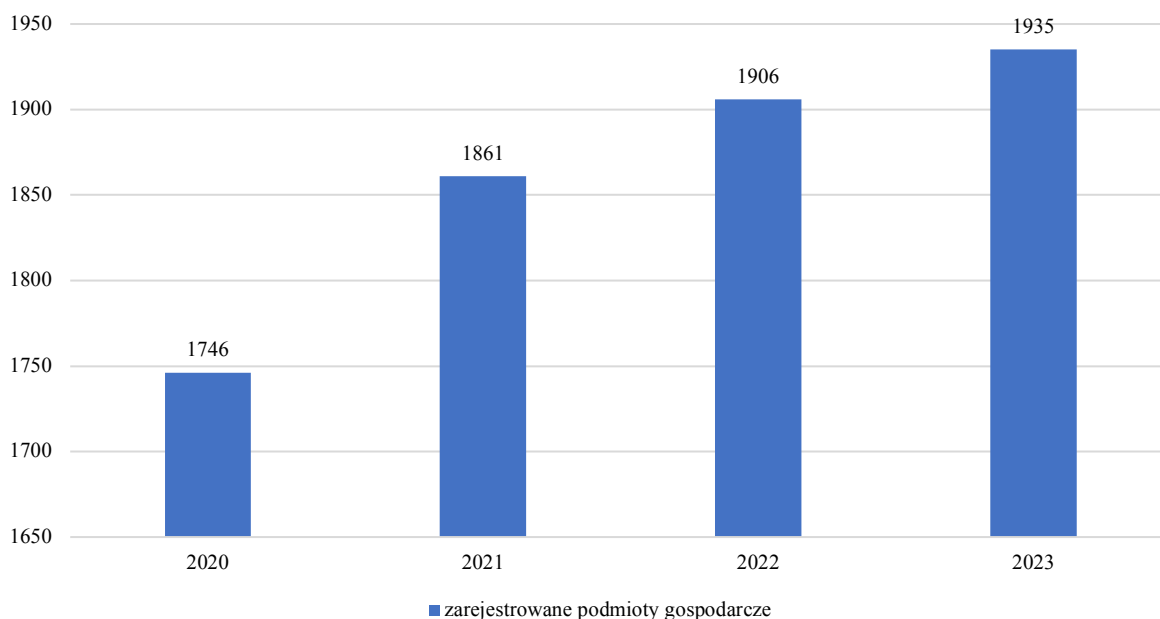

Rysunek 2. Liczba mieszkańców gminy Wilkowice w latach 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS (dostęp: luty 2024r.)

Działalność gospodarcza

Według danych na dzień 31 grudnia 2023 r. na terenie gminy zarejestrowanych było 1935 podmiotów gospodarczych, jest to wzrost o około 1,5% w stosunku do roku 2022.

Rysunek 3. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy Wilkowice w latach 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS (dostęp: maj 2024 r.)

4. Ocena stanu środowiska

4.1. Powietrze atmosferyczne

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie powietrza atmosferycznego.

Tabela 3. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WILKOWICE NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2021-2024“			
Cel: Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Termomodernizacja budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej i usługowych (w tym wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana pokrycia dachowego, ocieplenie ścian i stropu)	<p>Zgodnie ze sprawozdaniem z realizacji Programu Ochrony Powietrza dla województwa śląskiego za lata 2020-2023 na terenie Gminy Wilkowice przeprowadzona została termomodernizacja 199 budynków.</p> <p>W latach 2017-2020 Gmina Wilkowice przeprowadziła następujące zadania związane z termomodernizacją budynków użyteczności publicznej:</p> <p>Uszczelnienie pokrycia dachu w budynku SP nr 1 w Wilkowicach</p> <p>Termomodernizacja budynku dla potrzeb Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej przy ul. Parkowej 10 w Wilkowicach. W ramach termomodernizacji wymieniono stolarkę okienną i drzwiową, wymieniono pokrycie dachowe, ocieplono ściany i strop, wymieniono kotłownię, instalacje centralnego ogrzewania, wykonano wentylację z odzyskiem ciepła, zastosowano kolektory solarne dla ciepłej wody użytkowej, zastosowano system zarządzania energią BMS.</p> <p>Termomodernizacja budynku przedszkola publicznego w Bystrej ul. Przedszkolna 3. W ramach termomodernizacji przeprowadzono modernizację kotłowni gazowej z konwencjonalnej na kondensacyjną, modernizację podgrzewacza wody, montaż kolektorów słonecznych dla potrzeb produkcji ciepłej wody użytkowej, zastosowano wentylację mechaniczną z rekuperacją z odzyskiem ciepła bytowego i ciepła pochodzącego z kuchni, zastosowano system fotowoltaiki dla kompensacji energii elektrycznej, zastosowano system BMS integrujący wszystkie systemy grzewcze i wentylacyjne w budynku w celu minimalizacji zużycia energii i redukcji CO₂.</p> <p>Wymiana pokrycia dachowego łącznika w budynku Szkoły Podstawowej nr 2 w Bystrej przy ul. Szczyrkowskiej 1.</p> <p>Wymiana okien w budynku gminnym przy ul. Wyzwolenia 56 w Wilkowicach, wymiana pieca w gminnym budynku przy ul. Klimczoka 105 w Bystrej (część mieszkaniowa).</p> <p>W latach 2021-2022 Gmina Wilkowice zrealizowała projekt pn.: Termomodernizacja budynku byłej strażnicy przyszpitalnej przy ul. J. Fałata 2H w Bystrej dla potrzeb udostępnienia obiektu publicznego stowarzyszeniom i organizacjom pozarządowym. Projekt obejmował przygotowanie dokumentacji projektowej i wykonanie robót budowlanych w następującym zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) docieplenie budynku, 2) wykonanie systemu ogrzewania powietrznego i wentylacji dla budynku głównego oraz wozowni, 3) wykonanie kotłowni kondensacyjnej i systemu solarnego, 4) wykonanie systemu sterowania – tzw. BMS, 5) wykonanie systemu fotowoltaiki. <p>Ostateczna całkowita wartość projektu: 1.270.831,70 zł Ostateczna kwota dofinansowania UE: 792.390,99 zł.</p>	termomodernizacja 199 budynków prywatnych, termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.
2.	Wymiana oświetlenia zewnętrznego i wewnętrznego w budynkach użyteczności publicznej i prywatnych na energooszczędne, a także wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne	<p>W latach 2017-2020 wykonano następujące zadania związane z oświetleniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zabudowa oprawy oświetleniowej na istniejącym słupie w Mesznej przy ul. Głogowej; • wykonanie nowych punktów świetlnych w Wilkowicach przy ul. Parkowej, Strażackiej (skwer) i Żwirowej; • wykonanie nowych punktów świetlnych i budowy linii napowietrznej 0,4 kV dla oświetlenia ul. Pogodnej w Wilkowicach. 	nowe punkty oświetleniowe

		<ul style="list-style-type: none"> budowa napowietrznych linii oświetlenia ulicznego wraz z punktami świetlnymi w Mesznej przy ul. Borowej, Polnej, Zielonej, Lipowej oraz w Wilkowicach przy ul. Pogodnej. <p>W 2021 roku zakończono prace związane z realizacją drugiego (od ZSP do granicy gminy) i trzeciego (od ulicy Szkolnej do potoku Mesznianka) etapu budowy oświetlenia chodnika i ścieżki pieszo-rowerowej. Łącznie wzdłuż ul. Szczyrkowskiej w Bystrej i Mesznej stanęło w 2021 r. - 18 szt., na których zamontowano 20 opraw oświetleniowych LED. Wydatkowano środki w wysokości 111 723,84 zł.</p> <p>Ponadto w roku 2021 wykonano dodatkowe oświetlenie uliczne w Mesznej (po jednej oprawie na ulicach: Orczykowej, Kościelnej i Handlowej). Poniesiono koszty w wysokości 17 000,00 zł.</p> <p>W Wilkowicach wykonano zabudowę opraw na ulicy: Dębowej za mostem (1 słup i 1 oprawa), Długiej (1 słup i 1 oprawa), przebudowa słupa A-owego przy ul. Szkolnej, Jesiennej /Kwiatowej (1 oprawa) i opracowanie dokumentacji projektowej dla punktów oświetleniowych przy ul. Szkolnej, Jesiennej/Kwiatowej, Długiej, Dębowej za mostem, Dębowej przed mostem, Grabecznik i Zamkniętej. Kwota inwestycji wyniosła 54 300,00 zł.</p> <p>W ramach obowiązującej z Tauron TNT umowy wymieniono 30 szt. opraw z żarówkami sodowymi na nowe energooszczędne lampy LED na ul. Grabecznik w Wilkowicach oraz w 5 wskazanych miejscach zainstalowano po jednej oprawie.</p> <p>W roku 2022 wykonano dodatkowe oświetlenie w ilości 10 szt. latarni w Mesznej (na ulicach: Szkolnej i Pod Skoczną) oraz w Wilkowicach (Dębowej, Zamkniętej, Grabecznik i Żytniej) za łączną kwotę 57 167,37 zł. W ramach obowiązującej z Tauron TNT umowy wymieniono 40 szt. opraw z żarówkami sodowymi na nowe energooszczędne lampy LED na ul. Wyzwolenia w Wilkowicach.</p> <p>W ramach zadani pn.: „Termomodernizacja oraz remont budynku gminnego w Bystrej przy ul. Fałata 2H w systemie zaprojektuj-wybuduj” wymieniono oświetlenie wewnętrzne na nowe, energooszczędne.</p> <p>W 2023 r. wykonano nowe punkty świetlne w sołectwie Meszna, ul. Polna. Zadanie polegało na zabudowie dwóch słupów z oprawami. Koszt realizacji zadania: 15 990,00 zł.</p>	
3.	Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym	<p>Zgodnie z informacją przekazaną przez TAURON Dystrybucja S.A. liczba instalacji fotowoltaicznych zlokalizowanych na terenie gminy Wilkowice na koniec 2023 roku wynosiła 873, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> instalacje z mocą zainstalowaną ≤ 10 kW – 825 szt., instalacje z mocą zainstalowaną > 10 kW – 48 szt. <p>Mieszkańcy gminy wystąpili do WFOŚiGW o dofinansowanie do posadowienia 40 mikroinstalacji fotowoltaicznych.</p>	<p>825 szt. instalacji fotowoltaicznych < 10 kW</p> <p>48 szt. instalacji fotowoltaicznych > 10 kW</p>
4.	Promowanie odnawialnych źródeł energii	<p>Na terenie gminy Wilkowice instalacje fotowoltaiczne zlokalizowane są na:</p> <ul style="list-style-type: none"> budynku Przedszkola Publicznego, ul. Agrestowa 1, 43-360 Meszna – mikroinstalacja o mocy zainstalowanej: 30,25 kW, Strażnicy Ochotniczej Straży Pożarnej w Bystrej, ul. Klimczoka 105, 43-360 Bystra – mikroinstalacja o mocy zainstalowanej: 16,81 kW oraz mikroinstalacja o mocy zainstalowanej: 9,84 kW, budynku Szkoły Podstawowej, ul. Szkolna 1, 43-360 Meszna – mikroinstalacja o mocy zainstalowanej: 14,3 kW, budynku Przedszkola Publicznego, ul. Przedszkolna 3, 43-360 Bystra – mikroinstalacja o mocy zainstalowanej 32,0 kW, budynku przy ul. J. Fałata 2H, 43-360 Bystra – mikroinstalacja o mocy zainstalowanej: 24,0 kW. <p>Ponadto na terenie gminy Wilkowice zainstalowane są kolektory słoneczne na budynkach publicznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, ul. Parkowa 2, 43-365 Wilkowice, budynku przy ulicy J. Fałata 2H, 43-360 Bystra, 	9 instalacji OZE na terenie gminy

		<ul style="list-style-type: none"> Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji, ul. Szkolna 8a, 43-365 Wilkowice. 	
5.	Realizacja założeń programów ochrony powietrza oraz Planu Gospodarki Niskoemisyjnej	<p>Zgodnie ze sprawozdaniem z realizacji Programu Ochrony Powietrza dla województwa śląskiego za lata 2020-2023 na terenie Gminy Wilkowice zlikwidowano 400 szt. kotłów węglowych.</p> <p>W powyższym okresie osiągnięto efekt ekologiczny w postaci redukcji emisji:</p> <ul style="list-style-type: none"> pyłu zawieszonego PM10 – 29,16 Mg, pyłu zawieszonego PM2,5 – 28,73 Mg, benzo(a)pirenu – 16,61 kg, dwutlenku siarki – 28.67 Mg, <p>Wysokość poniesionych kosztów (wymiana nieefektywnych źródeł ciepła i termomodernizacja): 12 430 299,80 zł, w tym wartość dofinansowania: 6 111 330,04 zł (PONE, Czyste Powietrze).</p>	w latach 2020-2023 zlikwidowano 400 kotłów węglowych
6.	Budowa i przebudowa dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich, utwardzenie dróg i poboczy oraz budowa parkingów, a także opracowanie dokumentacji projektowej	<p>W latach 2017-2020 wykonano następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> przebudowa nawierzchni ul. Ogrodowej w Bystrej, etap 1, przebudowa nawierzchni drogi gminnej ul. Nad Wilkówką w Wilkowicach, przebudowa nawierzchni drogi gminnej ul. Do Łasku w Wilkowicach. budowa parkingu na 32 miejsca przy ul. Handlowej w Mesznej, budowa zatoki dla autobusu szkolnego wraz z wymianą nawierzchni ul. Szkolnej w Mesznej, przebudowa nawierzchni drogi gminnej ul. Jaworowa w Mesznej, przebudowa nawierzchni ul. Ogrodowej w Bystrej – Etap II, zagospodarowanie terenu wokół budynku przy ul. Parkowej 10 w Wilkowicach, przebudowa nawierzchni drogi gminnej ul. Kościelnej w Wilkowicach na długości 276 m od skrzyżowania z ul. Wyzwolenia, przebudowa drogi gminnej ul. Jagodowa w Bystrej. <p>Zarząd Dróg Powiatowych w latach 2017-2020 na terenie Gminy Wilkowice przeprowadził następujące inwestycje:</p> <ul style="list-style-type: none"> przebudowa drogi powiatowej 4412S ul. Fałata w Bystrej. Zadanie obejmowało przebudowę drogi na długości 1543 m wraz z budową dwóch parkingów i budową dwóch zatok autobusowych oraz budową jednostronnego chodnika – koszt: 3 046 411,60 zł; w 2018 r. - budowa zatok autobusowych przy drodze powiatowej 1404S ul. Wyzwolenia w Wilkowiach wraz z przebudową chodnika – koszt 507 710,53 zł. <p>W 2020 r. – budowa zatoki autobusowej w ciągu drogi powiatowej nr 1404S ul. Wyzwolenia w Wilkowicach – koszt: 161 624,63 zł.</p> <p>W 2021 roku wykonano zadanie pn.: „Rozbudowa ul. Agrestowej wraz z budową odwodnienia w Mesznej” za łączną kwotę 880 222,95 zł.</p> <p>W 2021 roku trwały prace związane z wykonaniem dokumentacji projektowej dla następujących zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> "Przebudowa drogi gminnej ul. Prostej w Wilkowicach" – 203 872,50 zł, „Budowa łącznika ul. Szczyrkowskiej z ul. Kościelną w miejscowości Bystra” – 100 890,00 zł, „Budowa łącznika ul. J. Fałata i Klimczoka w Bystrej wraz z budową mostu na potoku Białka” – 102 090,00 zł, "Rozbudowa ul. Kościelnej w Bystrej" – 61 500,00 zł, „Rozbudowa ul. Klimczoka w Bystrej” – 36 900,00 zł, „Rozbudowa ul. Kowalskiej w Bystrej” – 12 300,00 zł. 	bieżąca realizacja w miarę potrzeb i możliwości finansowych

		<p>W 2022 roku wykonano zadanie pn.: „Budowa drogi wewnętrznej ul. Relaksowej w Wilkowicach” za kwotę 595 268,00 zł</p> <p>W 2022 roku trwały prace związane z wykonaniem dokumentacji projektowej dla następujących zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Rozbudowa ul. Kowalskiej w Bystrej” – 64 046,10 zł (zaniechano dalszego opracowania), • "Rozbudowa ul. Kościelnej w Bystrej" – 88 825,00 zł. <p>Budowa łącznika ul. J. Fałata i Klimczoka w Bystrej wraz z budową mostu na potoku Białka” – 2 460,00 zł.</p> <p>W okresie 2021-2022 Zarząd Dróg Powiatowych w Bielsku – Białej wykonał zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przebudowa skrzyżowania drogi powiatowej — ul. Wyzwolenia z ulicami Strażacką i Kościelną w Wilkowicach, zakres: przebudowa nawierzchni na odcinku 37,32 m, remont chodników na dł. 121 mb, koszty poniesione: 246 403,48 zł, źródło finansowania: Powiat Bielski, Gmina Wilkowice, • remont - wymiana uszkodzonego odcinka jezdni drogi powiatowej Bystra – Huciska – Łodygowice — ul. Wyzwolenia w Wilkowicach, zakres: wymiana uszkodzonej warstwy wyrównawczej gr. 4 cm i warstwy ścieralnej gr 3 cm na długości 918 mb, koszty poniesione: 533 908,81 zł, źródło finansowania: Powiat Bielski, Gmina Wilkowice, • remont nawierzchni jezdni drogi powiatowej nr 1404S Bystra – Huciska – Łodygowice — ul. Wyzwolenia w Wilkowicach, zakres: remont nawierzchni na długości 707 mb, koszty poniesione: 523 688,87 zł, źródło finansowania: Powiat Bielski, Gmina Wilkowice. <p>W ramach inwestycji pn. „Przebudowa drogi gminnej ul. Prostej w Wilkowicach” wybudowano drogę o nawierzchni asfaltowej o długości 817 mb, szerokości 5,5 m z jednostronnym chodnikiem o szerokości 2 m, kanał technologiczny o długości 896 m oraz kanalizację deszczową o długości 907 mb. W ramach zadania przebudowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1128,5 mb sieci wodociągowej, - 686 m sieci telekomunikacyjnej, 8 szt. słupów telekomunikacyjnych, - 849 m sieci gazowej, - 927 m sieci energetycznej, - 23 oprawy oświetleniowe wraz z linią oświetleniową, - wszystkie zjazdy do posesji. <p>Koszt inwestycji wyniósł: 10 190 354,23 zł. Dofinansowanie z Rządowego Funduszu Polski Ład – Program inwestycji Strategicznych w kwocie 9 680 836,52 zł.</p> <p>Ponadto realizowano zadanie polegające na przebudowie ciągu drogowego ulic Wiśniowej (145 m) i Ornej (135 m) w Bystrej. Zadanie zostało dofinansowane z Funduszu Rozwoju Dróg Samorządowych w kwocie 668 333,50 zł oraz 1 200 000,00 zł z Rządowego Funduszu Polski Ład – Program Inwestycji Strategicznych.</p>	
7.	Rozwój transportu rowerowego, w tym rozbudowa spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych	<p>W 2021 roku opracowano program funkcjonalno-użytkowy oraz projekty koncepcyjne dla zadania: „Budowa / rozbudowa / przebudowa dróg gminnych ul. Do Łasku, ul. Do Boru, ul. Sosnowej, ul. Wspólnej, ul. Spacerowej, ul. Sportowej wraz z budową zintegrowanego układu szlaków rowerowych” za kwotę 52 890,00 zł.</p> <p>W 2022 roku rozpoczęto prace związane z realizacją projektu pn.: „Przebudowa dróg gminnych, budowa parkingów oraz ciągów pieszo rowerowych w celu udostępnienia i poprawy bezpieczeństwa dojazdu/dojścia do Centrum Sportu i Rekreacji w Wilkowicach”. Inwestycja pozwoli na zintegrowanie istniejących szlaków turystycznych, ścieżek edukacji ekologicznej, tras edukacyjno-dydaktycznych, kompleksu GOSiR, infrastruktury okółoturystycznej. Zakończenie zadania przewidziane jest kolejnym okresie raportowania. Wykonano</p>	bieżąca realizacja w miarę potrzeb

		roboty budowlane związane z budową drogi wewnętrznej ul. Relaksowej w Wilkowicach za kwotę brutto 595 968,00 zł.	
		W 2023 roku realizowano zadanie polegające na budowie terenowej trasy rowerowej „KUBUŚ” typu singletrack wraz ze stojakiem na rowery, ławką oraz tablicą informacyjną. Kwota inwestycji: 98 000,00 zł. zadanie było współfinansowane z środków budżetu Województwa Śląskiego w ramach konkursu „Inicjatywa Sołecka 2023”.	
		Zaprojektowano nowe ścieżki rowerowe w tym opracowano PFU dla budowy krajowej trasy rowerowej Velo Biała (odcinek RTR nr 17) wzdłuż rzeki Biała w Bielsku-Białej z gminą Wilkowice.	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Gminy Wilkowice

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 4. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony powietrza

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy	Stan aktualny 2023
1.	Liczba budynków poddanych termomodernizacji [szt./rok]	b.d.	199
2.	Liczba wymienionych/nowych punktów świetlnych [szt./rok]	b.d.	98
3.	Liczba instalacji OZE na terenie Gminy [szt./rok]	b.d.	9
4.	Liczba kampanii promocyjnych [szt./rok]	b.d.	kilka/rok
5.	Długość zmodernizowanych ciągów komunikacyjnych [km/rok]	b.d.	27 odcinki
6.	Długość ścieżek rowerowych na terenie Gminy [km]	b.d.	1,1 km

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Wilkowice, WIOŚ/GIOŚ oraz Głównego Urzędu Statystycznego

4.1.1. Opis stanu obecnego

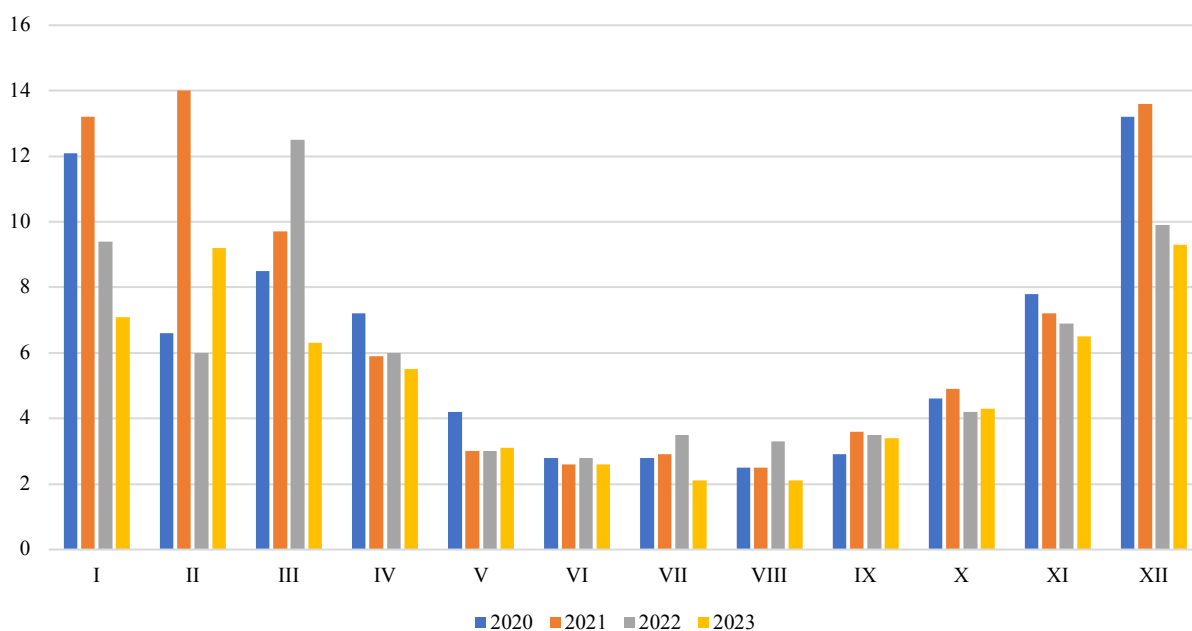
4.1.1.1. Jakość powietrza na obszarze Gminy Wilkowice

Ocenę jakości powietrza na terenie gminy Wilkowice przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z opracowań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach tj.: Rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim za rok 2020, 2021, 2022 oraz 2023.

Ocena przeprowadzona została w pięciu wyodrębnionych strefach na terenie województwa śląskiego:

- strefa śląska (Gmina Wilkowice),
- aglomeracja górnośląska,
- aglomeracja rybnicko-jastrzębska,
- miasto Bielsko-Biała,
- miasto Częstochowa.

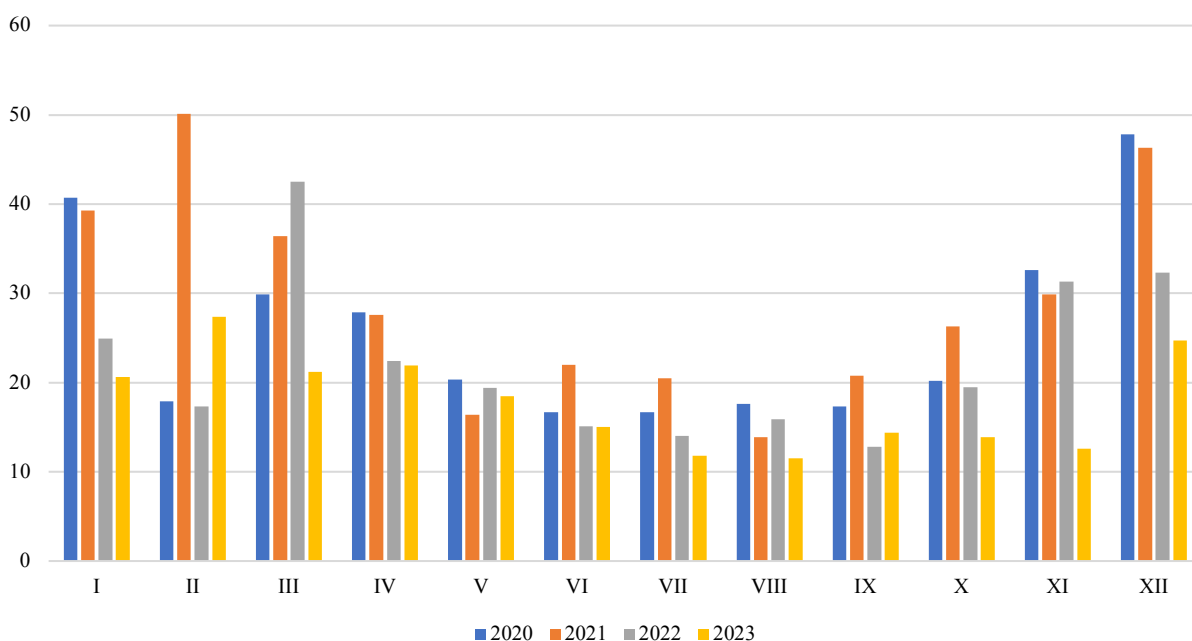
Na terenie strefy śląskiej oceny prowadzone są w oparciu o stacje pomiarowe znajdujące się m.in. na terenie Bielska-Białej (na terenie gminy Wilkowice nie znajduje się żadna stacja pomiarowa). Jedną ze stacji znajdujących się na terenie Bielska-Białej jest stacja pomiarowa (automatyczno-manualna) zlokalizowana przy ulicy Kossak-Szczuckiej 19 (nazwa stacji: SIBielKossak), na której prowadzone są pomiary emisji stężeń: benzo(a)pirenu w PM10, pyłu zawieszonego PM10, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, tlenku azotu, tlenku węgla, niklu, ołowiu, arsenu i kadmu w PM10, ozonu oraz benzenu. Poniżej przedstawiono analizę wyników pomiarów jakości powietrza na stacji w Bielsku-Białej przy ulicy Kossak-Szczuckiej 19 w latach 2020-2023.

Rysunek 4. Średnie stężenie dwutlenku siarki na stacji w Bielsku-Białej przy ulicy Kossak-Szczuckiej 19 w latach 2020-2023 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Źródło: Pomiary powietrza – Monitoring Powietrza za lata 2020-2023

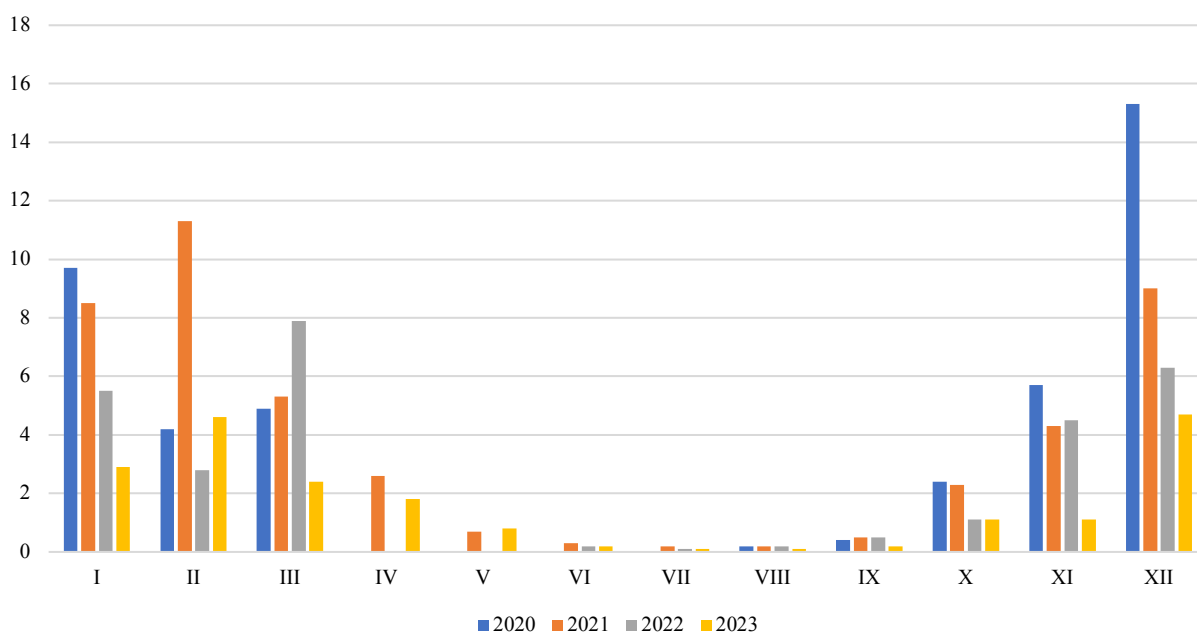
Maksymalne miesięczne stężenie dwutlenku siarki odnotowano w lutym 2021 r. tj. $14,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Natomiast średnia wartość roczna wyniosła $6,27 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2020 roku, $6,93 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku, $5,92 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2022 roku oraz $5,13 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2023 roku. Wartości średnio roczne wskazują na polepszenie się jakości powietrza w 2023 roku ze względu na stężenia dwutlenku siarki w stosunku do roku 2022.

Rysunek 5. Średnie stężenie pyłu PM10 na stacji w Bielsku-Białej przy ulicy Kossak-Szczuckiej 19 w latach 2020-2023 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Źródło: Pomiary powietrza – Monitoring Powietrza za lata 2020-2023

Maksymalne miesięczne stężenie pyłu PM10 odnotowano w lutym 2021 r. tj. $50,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Natomiast średnia wartość roczna wyniosła $25,47 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2020 roku, $29,13 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku, $22,28 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2022 roku oraz $17,79 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2023 roku. Wartości średnio roczne wskazują na polepszenie się jakości powietrza w 2023 roku ze względu na stężenie pyłu PM10 w stosunku do roku 2022.

Rysunek 6. Średnie stężenie pyłu benzo(a)pirenu na stacji w Bielsku-Białej przy ulicy Kossak-Szczuckiej 19 w latach 2020-2023 (µg/m³)

Źródło: Pomiary powietrza – Monitoring Powietrza za lata 2020-2023

Maksymalne miesięczne stężenie benzo(a)pirenu odnotowano w grudniu 2020 tj. 15,3 µg/m³. Natomiast średnia wartość roczna wyniosła 5,35 µg/m³ w 2020 roku, 3,77 µg/m³ w 2021 roku, 2,91 µg/m³ w 2022 roku oraz 1,67 µg/m³ w 2023 roku. Wartości średnio roczne wskazują na polepszenie się jakości powietrza w 2023 roku ze względu na stężenie benzo(a)pirenu w stosunku do roku 2022.

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie danych dla zanieczyszczeń, które mierzone są na stacji w Bielsku-Białej przy ulicy Kossak-Szczuckiej 19.

Tabela 5. Zestawienie danych dla poszczególnych zanieczyszczeń ze stacji w Bielsku-Białej przy ulicy Kossak-Szczuckiej 19 w latach 2020-2023

Rok	Nazwa statystyki	Pył zawieszony PM10	Benzo(a)piren	Benzen	Dwutlenek siarki	Ozon
2020	Roczne stężenie [µg/m³]	25,5	5,2	1,4	6,3	52
	Liczba dni w roku z przekroczeniami średniej dobowej	33	-	-	0	2
	Minimum roczne [µg/m³]	2,3	0,1	0	0,3	1,3
	Maksimum roczne [µg/m³]	234,6	18,8	21,3	51,7	135,8
2021	Roczne stężenie [µg/m³]	29,1	3,8	1,3	6,9	53,8
	Liczba dni w roku z przekroczeniami średniej dobowej	41	-	-	0	7
	Minimum roczne [µg/m³]	2,4	0,1	0,1	0,4	1,9
	Maksimum roczne [µg/m³]	211,5	15,8	15,7	58,7	152,3
2022	Roczne stężenie [µg/m³]	22,3	2,6	1,2	5,9	53,8
	Liczba dni w roku z przekroczeniami średniej dobowej	24	-	-	0	18
	Minimum roczne [µg/m³]	2,4	0,1	0,0	0,8	0,3
	Maksimum roczne [µg/m³]	145,7	10,6	14,0	40,0	164,8
2023	Roczne stężenie [µg/m³]	17,7	1,6	1,1	5,1	59,6
	Liczba dni w roku z przekroczeniami średniej dobowej	11	-	-	0	19
	Minimum roczne [µg/m³]	1,9	0,1	0,1	0,3	2,3
	Maksimum roczne [µg/m³]	158,3	9,4	18,3	42,8	155,1

Źródło: Pomiary powietrza – Monitoring Powietrza za lata 2020-2023

Według oceny rocznej jakości powietrza na terenie województwa śląskiego, prowadzonej przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach, na podstawie matematycznego modelu rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu, jakość powietrza w gminie odbiegała od poziomu odpowiadającego obowiązującym normom. Okresowo występowały przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych takich zanieczyszczeń, jak: benzo(a)piren, ozon.

Zgodnie z Roczną oceną jakości powietrza w województwie śląskim, Gmina Wilkowice leży w strefie śląskiej. W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie klas poszczególnych zanieczyszczeń występujących na terenie strefy.

Tabela 6. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej

Nazwa strefy	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃ ¹⁾	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5} ²⁾
strefa śląska	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A1

1) dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2

2) dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} – poziom dopuszczalny I faza wszystkie strefy uzyskały klasę A

Źródło: Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Śląskim – raport wojewódzki za rok 2023

Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą nr VI/62/8/2023 z dnia 20 listopada 2023 r. przyjął aktualizację „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego”. Celem Programu jest wskazanie przyczyn wystąpienia przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla pyłu zawieszonego PM10, PM_{2,5} oraz dwutlenku azotu (tylko w strefie aglomeracja górnośląska), a także poziomu docelowego benzo(a)pirenu, a następnie wskazanie działań naprawczych, które pomogą poprawić jakość powietrza.

Opracowany Program ochrony powietrza składa się z:

- części opisowej, która uwzględnia charakterystykę stref objętych Programem, analizę stanu jakości powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM_{2,5}, benzo(a)pirenu i dwutlenku azotu, działania naprawcze wraz z możliwymi źródłami ich finansowania oraz PDK,
- części wskazującej obowiązki i ograniczenia związane z realizacją Programu oraz PDL, która określa również sposób monitorowania postępu realizacji POP,
- uzasadnienia zakresu zagadnień określonych i ocenionych przez Zarząd Województwa Śląskiego, w którym zawarte są informacje dotyczące uwarunkowań wynikających z planów zagospodarowania przestrzennego, bilans emisji do powietrza zanieczyszczeń objętych Programem, analiza ekonomiczna możliwych do zastosowania działań i prognoza stanu jakości powietrza po zrealizowaniu działań naprawczych,
- załączników, gdzie opisano przebieg konsultacji społecznych i opiniowania projektu dokumentu oraz zamieszczono mapy.

Do analiz, które były niezbędne w toku aktualizacji Programu ochrony powietrza wykorzystano dane dla roku 2022, który jest rokiem bazowym. Natomiast realizacja zadań zaplanowana jest do roku 2026. Wszystkie planowane zadania zostały przeanalizowane i wybrane tak, by za zaangażowane środki finansowe zapewnić uzyskanie jak największego efektu poprawy jakości powietrza.

Zgodnie z ww. Programem szacunkowa redukcja emisji z sektora komunalno-bytowego na terenie gminy Wilkowice wynosi:

- pył PM10 – 96 Mg/rok,
- pył PM_{2,5} – 88 Mg/rok,
- B(a)P – 0,052 Mg/rok.

Efekt rzeczowy dla realizacji działania naprawczego PL2405_ZSO wynosi:

- wymagana liczba kotłów do wymiany – 1844 szt.,
- szacunkowe koszty – 31 348 tys. zł,
- szacunkowa powierzchnia lokali – 184 400 m².

Obowiązki Wójta Gminy Wilkowice w ramach realizacji Programu ochrony powietrza:

- przedkładanie Marszałkowi Województwa sprawozdań z realizacji działań ujętych w Programie,
- prowadzenie działań ograniczających emisję z obiektów użyteczności publicznej i mieszkalnych poprzez termomodernizację czy wymianę źródeł ciepła,
- przekazywanie informacji i ostrzeżeń związanych z Planem Działań Krótkoterminowych,
- realizacja działań ujętych w planie działań krótkoterminowych, w zależności od ogłoszonego alarmu,
- prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza.

4.1.1.2. Niska emisja na terenie Gminy Wilkowice

Niska emisja to zanieczyszczenia trafiające do powietrza, a pochodzące z komunikacji samochodowej, procesu spalania węgla o niskiej jakości czy śmieci – w domowych piecach, paleniskach, lokalnych kotłowniach. Zasadniczo są to te zanieczyszczenia, które są emitowane przez kominy o niskiej wysokości czy paleniska. Wysokość ma znaczenie, ponieważ to właśnie emisja z niskich kominów rozprzestrzenia się po najbliższej okolicy i najbardziej szkodzi okolicznym mieszkańcom.

Program Ograniczania Niskiej Emisji

Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Gminy Wilkowice na lata 2019-2023 został przyjęty uchwałą nr X/86/2019 Rady Gminy Wilkowice w dniu 28 sierpnia 2019 r.

Głównym celem PONE dla budynków jednorodzinnych dla Gminy Wilkowice na lata 2019-2023 jest zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do powietrza z procesów spalania paliw stałych, wytwarzanych przez stare domowe kotłownie oraz ograniczenie możliwości spalania w nich odpadów. Cel główny realizowano poprzez cele szczegółowe:

- uświadomienie mieszkańcom Gminy zagrożeń środowiskowych wynikających z prowadzenia nieracjonalnej gospodarki energetycznej w budynkach,
- wskazanie kierunków działań prowadzących do optymalizacji zużycia energii na cele grzewcze, w szczególności dotyczących źródeł ciepła,
- informowanie mieszkańców Gminy o innych możliwościach ograniczenia zużycia energii w budynkach mieszkalnych,
- pozyskanie wsparcia ze środków zewnętrznych na realizację zaplanowanych działań.

Celem technicznym PONE jest wymiana niskosprawnych źródeł ciepła opalanych paliwem stałym, na nowe wysokosprawne jednostki zasilane gazem ziemnym.

Gmina Wilkowice pomyślnie zrealizowała założenia Programu Ograniczania Niskiej Emisji na lata 2019-2023. W trakcie trwania PONE zlikwidowano 148 przestarzałych i niskosprawnych źródeł ciepła, które zastąpiono niskoemisyjnymi, wysokosprawnymi kotłami gazowymi.

Program Czyste Powietrze

W 2020 roku przeprowadzono pilotażowe działania informacyjno-doradcze w ramach Programu „Czyste Powietrze”. Zorganizowano 2 spotkania informacyjne, na które przyszło każdorazowo ok. 120 osób, a także 7 całodniowych indywidualnych konsultacji. Przed budynkiem UG stało Mobilne Biuro Programu „Czyste Powietrze”.

Od 2021 roku na terenie gminy prowadzone są konsultacje dotyczące Programu „Czyste Powietrze”. Podczas konsultacji udzielane jest wsparcie w zakresie wszelkich wymaganych formalności począwszy od złożenia wniosku, podpisanie umowy, po rozliczenie dotacji.

W latach 2020 – 2023 przeprowadzono 15 kampanii informacyjnych oraz 49 akcji szkolnych.

„Śląskie. Przywracamy błękit”

Od 2023 r. Gmina Wilkowice uczestniczy w projekcie pn. „Śląskie. Przywracamy błękit”, w ramach którego Ekodoradcy prowadzą dyżury telefoniczne oraz dyżury na terenie gminy, oraz udzielają informacji nt. dostępnych form wsparcia oraz dotacji na wymianę źródeł ciepła. Mieszkańcy informowani są również o dostępnych programach: Czyste Powietrze, Mój Prąd, Moje Ciepło, Ciepłe mieszkanie, Moja woda, Mój elektryk, Przydomowa oczyszczalnia ścieków oraz o uldze termomodernizacyjnej.

Zgodnie z informacją przekazaną przez WFOŚiGW w ramach realizacji Programu Czyste Powietrze mieszkańcy gminy Wilkowice w latach 2020-2023 zamontowali 376 nowych źródeł ciepła:

- 219 szt. kotłów gazowych kondensacyjnych klasy efektywności energetycznej minimum A,
- 5 szt. kotłów na biomasę spełniających wymogi Programu,
- 10 szt. kotłów na pellet drzewny,
- 11 szt. kotłów na pellet drzewny o podwyższonym standardzie,
- 13 szt. kotłów na węgiel spełniających wymogi Programu,
- 6 szt. kotłowni gazowych,
- 54 szt. kotłowni gazowych (przyłącze gazowe i instalacja wewnętrzna, kocioł gazowy kondensacyjny, opłata przyłączeniowa, dokumentacja projektowa),
- 3 szt. pomp ciepła grunt/woda spełniających wymogi Programu,

- 45 szt. pomp ciepła powietrze/woda o podwyższonej klasie efektywności energetycznej,
- 4 szt. pomp ciepła powietrznych spełniających wymogi Programu,
- 6 szt. systemów ogrzewania elektrycznego.

Zakupiono i zamontowano 40 szt. mikroinstalacji fotowoltaicznych oraz przeprowadzono 160 termomodernizacji.

Ponadto zgodnie ze sprawozdaniem z realizacji Programu Ochrony Powietrza dla województwa śląskiego za lata 2020-2023 na terenie gminy Wilkowice wymieniono 400 przestarzałych źródeł ciepła oraz przeprowadzono 199 termomodernizacji budynków.

W grudniu 2023 roku Gmina Wilkowice zawarła z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach porozumienie, ustalając zasady promocji oraz realizacji Programu Czyste Powietrze na terenie Gminy. W związku z zawartym porozumieniem od lutego 2024 roku uruchomiono Punkt Konsultacyjno-Informacyjny Programu Czyste Powietrze.

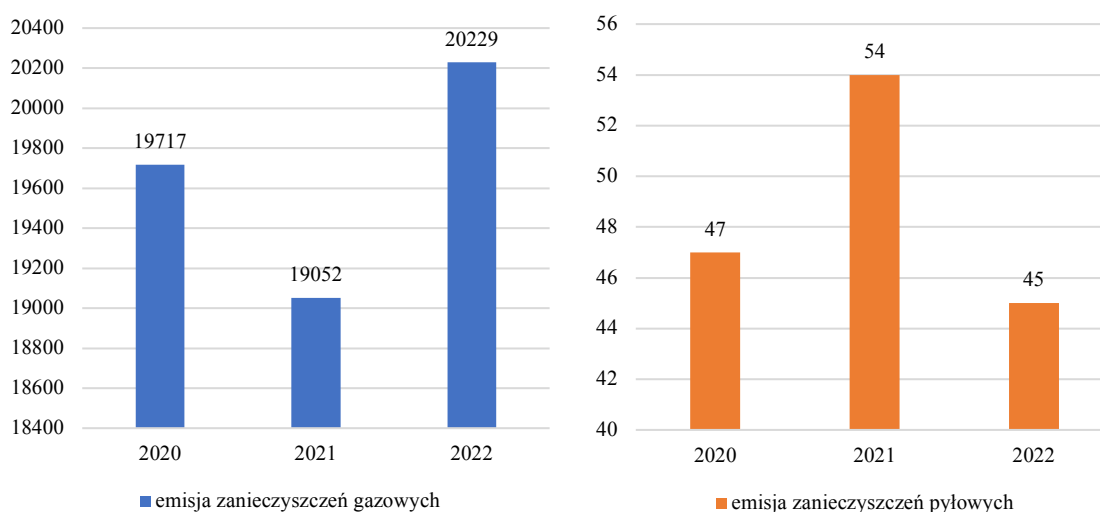
4.1.1.3. Źródła emisji na terenie gminy Wilkowice

Zanieczyszczenia powietrza pochodzą z czterech podstawowych źródeł:

- emisji przemysłowej – dzięki wprowadzeniu regulacji prawnych (m.in. pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza z instalacji), opłat za korzystanie ze środowiska oraz zmianom procesów technologicznych ten rodzaj zanieczyszczeń nie stanowi obecnie wielkiego problemu,
- emisji z kotłowni lokalnych i palenisk indywidualnych – związanej z nieefektywnym spalaniem paliw, spalaniem odpadów komunalnych oraz eksploatacją kotłów i pieców niskiej klasy – obecnie największe źródło zanieczyszczeń,
- emisji komunikacyjnej – zależnej od natężenia ruchu drogowego, stanu dróg oraz efektywności spalania paliw – modernizacje dróg, budowa obwodnic oraz coraz ostrzejsze normy dla efektywności układów spalania w pojazdach pozwalają na sukcesywne zmniejszanie ilości zanieczyszczeń komunikacyjnych,
- emisji napływowej – zanieczyszczeń pochodzących z sąsiednich obszarów – niezależne od aktywności podejmowanych na terenie gminy.

Emisja przemysłowa

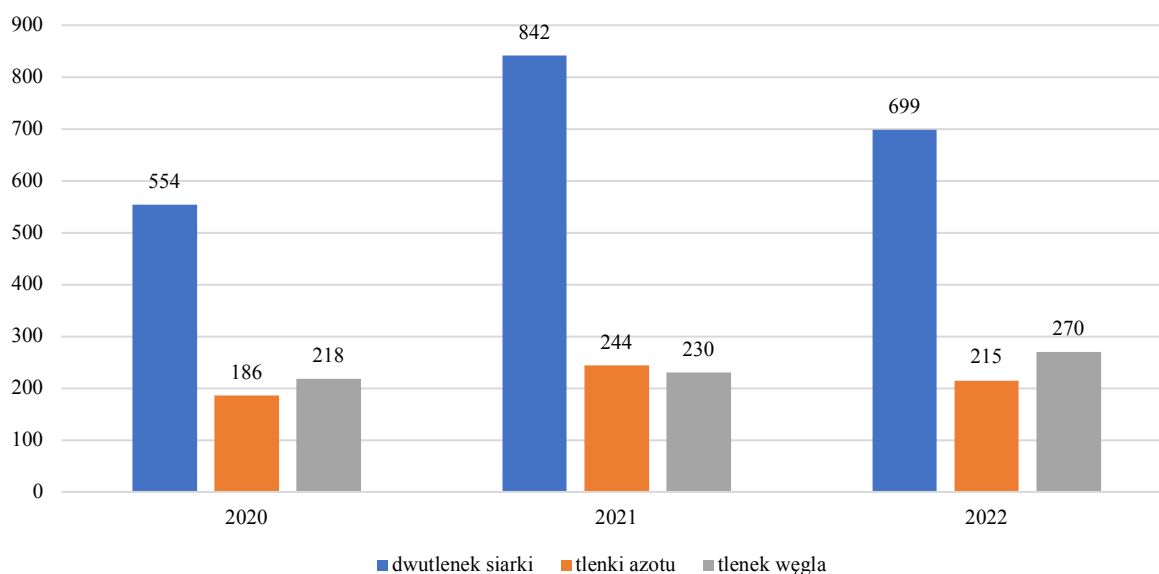
Zgodnie z danymi GUS w latach 2020-2021 nastąpił spadek emisji zanieczyszczeń gazowych powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych znajdujących się na terenie powiatu bielskiego, po czym w 2022 roku nastąpił wzrost emisji o około 6,18%. Emisja zanieczyszczeń gazowych w 2021 r. zmniejszyła się w stosunku do roku 2020, jednak należy wziąć pod uwagę występującą na terenie całego kraju epidemię Covid-19, przez którą nie można było dokonać szczegółowych pomiarów lub zakłady wprowadzające zanieczyszczenia gazowe funkcjonowały w nietypowych warunkach i trybach pracy co wiązało się z opóźnieniami w realizacji obowiązków sprawozdawczych. Emisja zanieczyszczeń pyłowych w latach 2020-2021 z roku na rok zwiększała się, natomiast w 2022 roku nastąpił spadek emisji zanieczyszczeń pyłowych na terenie powiatu bielskiego.

Rysunek 7. Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych znajdujących się na terenie powiatu bielskiego w latach 2020 – 2022 [Mg/rok]

Źródło: opracowanie własne na podstawie systemu BDL GUS, 2024

Prawie całość zanieczyszczeń gazowych (93,74%) stanowił dwutlenek węgla. Pozostałe monitorowane gazy to dwutlenek siarki, tlenki azotu i tlenek węgla.

Rysunek 8. Emisja zanieczyszczeń dwutlenku siarki, tlenków azotu i tlenku węgla z zakładów szczególnie uciążliwych znajdujących się na terenie powiatu bielskiego w latach 2020-2022 [Mg/rok]

Źródło: opracowanie własne na podstawie systemu BDL GUS, 2024

Emisja z emitorów liniowych

Obszar Gminy Wilkowice obsługuje system dróg publicznych kategorii krajowej, wojewódzkiej, powiatowej i gminnej. Aktualnie długość wszystkich dróg publicznych na terenie gminy wynosi 94,404 km, w tym:

- droga ekspresowa: S1f,
- droga wojewódzka: DW 942,
- drogi powiatowe: 1403 S, 1404 S, 4412 S, 7479 S,
- drogi gminne.

Zarządcami dróg, do których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące organy:

- droga ekspresowa – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Katowicach,
- drogi wojewódzkie – Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,
- drogi powiatowe – Zarząd Dróg Powiatowych w Bielsku Białej,
- drogi gminne – Gmina Wilkowice.

Drogi gminne

Na terenie gminy Wilkowice znajduje się 71,872 km dróg gminnych. Na drogach gminnych zlokalizowanych jest 15 obiektów mostowych o łącznej długości 126,9 m, 6 z obiektów zbudowanych jest w konstrukcji stalowej, natomiast 9 zbudowana jest z betonu zbrojonego (żelbetu).

Drogi powiatowe

Na terenie gminy Wilkowice znajduje się 14,88 km dróg powiatowych, których stan techniczny jest dobry. Do dróg tych zalicza się:

- drogę powiatową 1403 S – Międzybrodzie B. – Straconka, o długości 2,885 km,
- drogę powiatową 1404 S – Bystra – Hucisko – Łodygowice ul. Wyzwolenia, o długości 4,79 km,
- drogę powiatową 4412 S – Bystra Śląska przez wieś ul. Fałata, o długości 3,635 km,
- drogę powiatową 7479 S – Bielsko – Buczkowice ul. Szczyrkowska, o długości 3,57 km.

Na drogach powiatowych przebiegających przez Gminę nie są zlokalizowane ekrany akustyczne.

Zarząd Dróg Powiatowych w Bielsku-Białej w 2023 roku nie realizował działań w zakresie budowy dróg rowerowych, modernizacji i budowy nowych dróg. Natomiast w ramach bieżącego utrzymania dróg ZDP wykonywało uzupełnienia ubytków oraz likwidowało powstałe uszkodzenia i spękania nawierzchni.

Zgodnie z informacją przekazaną przez Zarząd Dróg Powiatowych w Bielsku Białej na kolejne lata zaplanowano budowę ronda na skrzyżowaniu DP 7479 S ul. Szczyrkowskiej z DP 4412 S ul. Juliana Fałata w Bystrej.

W 2023 roku Zarząd Dróg Powiatowych dokonał wycinki 1 drzewa.

Drogi wojewódzkie

Przez teren gminy Wilkowice przebiega droga wojewódzka DW 942 o długości 3,7 km i klasie G. stan techniczny drogi wojewódzkiej od granicy m.n.p.p. Bielsko Biała do przejazdu kolejowego jest zadowalający, a na pozostałym odcinku -wymagany, tzn. wykazuje uszkodzenia, których nie naprawienie spowoduje skrócenie czasu bezpiecznej eksploatacji.

W ramach bieżącego utrzymania w 2022 roku zrealizowano zadanie pn.: „Bieżące utrzymanie dróg wojewódzkich na terenie powiatu żywieckiego; zamówienie polegające na wielkopowierzchniowych naprawach nawierzchni drogi wojewódzkiej nr 942 od granicy z miastem Bielsko-Biała w kierunku m. Żywiec (...)”. Wartość robót ogółem – 1 998 600,11 zł.

W latach 2022-2023 wycięto 5 drzew.

Drogi krajowe

Przez teren gminy Wilkowice przebiega droga ekspresowa S1f o długości 3,952 km, której stan techniczny jest prawidłowy. Wzdłuż drogi zlokalizowane są ekrany akustyczne o długości 6 704 mb.

W latach 2020-2023 GDDKiA dokonała 5 wycinek.

Na drogach krajowych i wojewódzkich regularnie, co 5 lat Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przeprowadza Generalny Pomiar Ruchu (GPR), którego celem jest zilustrowanie aktualnego poziomu natężenia ruchu na poszczególnych odcinkach sieci dróg oraz wskazanie prognozy ruchu w perspektywie kolejnych 5, 10 oraz 15 lat.

W roku 2020/2021 na sieciach dróg krajowych oraz wojewódzkich został przeprowadzony Generalny Pomiar Ruchu (GPR), który stanowi podstawowe źródło informacji o ruchu drogowym w Polsce. Podstawę prawną przeprowadzenia pomiaru stanowiło Zarządzenie nr 12 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 28 marca 2019 r.

W poniższej tabeli przedstawiono rozkład średniego dobowego ruchu rocznego w punktach pomiarowych zlokalizowanych na terenie gminy Wilkowice.

Tabela 7. Wyniki GPR w punktach na terenie Gminy Wilkowice – droga ekspresowa

Nr drogi	Długość [km]	Nazwa	SDRR poj. silnika ogółem	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów silnikowych						
				Motocykle	Sam. osobowe mikrobusey	Lekkie sam. ciężarowe (dostawcze)	Sam. ciężarowe		Autobusy	Ciężarówki rolnicze
							bez przycz.	z przycz.		
S1f	3,194	W. BIELSKO-BIAŁA MIKUSZOWICE /UL. ŻYWIECKA (DW942)/ - W. WILKOWICE /UL. WYZWOLENIA/	45490	93	37932	4670	686	2073	36	0
S1f	3,480	W. WILKOWICE /UL. WYZWOLENIA/ - W. BUCZKOWICE /UL. ŻYWIECKA (DW945)/	39196	88	32855	3766	540	1914	33	0

Źródło: GPR 2020/2021 (GDDKiA)

Spośród wszystkich pojazdów poruszających się po przebiegającej przez teren Gminy Wilkowice drodze ekspresowej S1f największy udział mają samochody osobowe 83,38%, co świadczy o dominacji transportu prywatnego. Samochody ciężarowe oraz samochody dostawcze stanowią łącznie 16,53%. Najmniejszy udział przypadł autobusom oraz motocyklom 0,28%.

Tabela 8. Wyniki GPR w punktach na terenie Gminy Wilkowice – droga wojewódzka

Numer drogi kraj.	Długość km	Nazwa	SDRR po. Silnik. Ogółem	Motocykle	Sam. Osob. Mikrobusy	Lekkie sam. Ciężarowe (dostawcze)	Sam. Ciężarowe		Autobusy	Ciągniki rolnicze
							bez przyczepy	z przyczepą		
			poj./dobę	poj./dobę	poj./dobę	poj./dobę	poj./dobę	poj./dobę	poj./dobę	poj./dobę
942	2,532	WILKOWICE /UL. WYZWOLENIA/ - RYBARZOWICE /DW945/	3277	92	2816	229	88	20	24	8

Źródło: GPR 2020/2021 (GDDKiA)

Spośród wszystkich pojazdów poruszających się po przebiegającej przez teren Gminy Wilkowice drodze wojewódzkiej DW942 największy udział mają samochody osobowe 85,93%, co świadczy o dominacji transportu prywatnego. Najmniejszy udział przypadł ciągnikom rolniczym 0,24%.

Sektor transportu drogowego jest drugim, zaraz po sektorze komunalno-bytowym największym źródłem emisji zanieczyszczeń na terenie strefy śląskiej. Emisja z transportu drogowego ma znaczenie lokalne – najbardziej uciążliwe jest oddziaływanie dróg w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Wtedy (punktowo) udział sektora transportu może osiągać poziom ok. 10 µg/m³. Znacznie mniejsze oddziaływanie ma transport kolejowy.

Tabela 9. Wielkość emisji analizowanych zanieczyszczeń w strefie śląskiej w 2022 r. w sektorze transportu

Zanieczyszczenie			PM10	PM2,5	B(a)P	NO _x
Suma emisji		Mg/rok	18 531,186	14 641,901	8,115	23 415,064
w tym emisja z sektora transportu	ogółem	Mg/rok	484,111	394,08	0,008	9 114,804
		%	2,61	2,69	0,09	38,93
	w tym: transport drogowy	Mg/rok	441,376	351,977	0,008	7 820,003
	w tym: ciągniki rolnicze	Mg/rok	29,725	29,725	-	821,369
	w tym: transport kolejowy	Mg/rok	13,010	12,378	-	473,432

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego”

W „Programie ochrony powietrza dla województwa śląskiego” nie zamieszczono danych odnośnie emisji komunikacyjnej wyłącznie dla gminy Wilkowice.

Emisja pyłu PM10 i PM2,5 w transporcie zależy od emisji spalin w 30 - 40% – zanieczyszczenia te powstają głównie poprzez ścieranie opon, nawierzchni i klocków hamulcowych oraz unos z powierzchni jezdni.

Głównym zanieczyszczeniem pochodzącym z transportu drogowego są tlenki azotu. Ze względu na zaostrzanie norm emisji spalin EURO prognozowany jest spadek emisji NO_x, który jednak bilansowany będzie przez stale rosnącą liczbę pojazdów poruszających się po drogach.

Liczba aktywnych pojazdów na terenie gminy i powiatu wzrasta z roku na rok. Najliczniejszą grupę stanowią samochody osobowe, a kolejno ciężarowe oraz motocykle.

4.1.1.4. Zaopatrzenie w gaz na terenie gminy Wilkowice

Za zaopatrzenie Gminy w gaz odpowiada Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Zabrze. Sieć gazowa jest w dobrym stanie technicznym, w poniższej tabeli przedstawiono informacje dotyczące infrastruktury sieci gazowej znajdującej się na terenie gminy.

Tabela 10. Infrastruktura sieci gazowej znajdującej się na terenie gminy Wilkowice

L.p.	Wybrane informacje	Na dzień 31 grudnia		
		2021 r	2022 r	2023 r
1.	Ogółem sieć gazowa z przyłączami [m]	192 001	195 358	196 879
2.	Sieć gazowa bez przyłączy [m]	126 378	128 989	130 409
3.	Przyłącza gazowe [m]	65 623	66 369	66 470
4.	Przyłącza gazowe [szt.] w tym do budynków mieszkalnych [szt.]	3 582 3 4884	3 703 3 595	3 740 3 631
5.	Stacje gazowe	2	2	2
6.	Ilość instalacji [szt.] Zużycie gazu [tys. m ³ /h]	3 708 6 214,0	3 770 5 771,1	3 884 5 408,6

Źródło: Pismo Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział Zakład Gazownictwa w Zabrze, znak: PSGZA.RODZ.OA.422.146.24

Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Zabrze w latach 2020-2023 dokonywała rozbudowy sieci gazowniczej:

- w 2020 roku zrealizowano rozbudowę gazociągów o długości 2 579,7 m oraz wykonano 100 przyłączy średniego ciśnienia o łącznej długości 1 145,4 m,
- w 2021 roku zrealizowano rozbudowę gazociągów średniego ciśnienia o długości 2 079,8 m oraz wykonano 77 przyłączy średniego ciśnienia o łącznej długości 767,5 m, ponadto przeprowadzono modernizację gazociągu o długości 81,2 m,
- w 2022 roku zrealizowano rozbudowę gazociągów średniego ciśnienia o długości 2 257,1 m oraz wykonano 122 przyłącza średniego ciśnienia o łącznej długości 1 099,7 m,
- w 2023 roku zrealizowano rozbudowę gazociągów średniego ciśnienia o długości 1 351,1 m oraz wykonano 35 przyłączy średniego ciśnienia o łącznej długości 266,2 m.

Aktualny Plan Rozwoju Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. na lata 2022-2026 przewiduje realizację zadań inwestycyjnych z zakresu modernizacji sieci gazowej na terenie gminy Wilkowice:

- Bystra 1 – ul. Ochota i inne – gazociągi, przyłącza – realizacja od 2024 roku,
- Bystra 2 – ul. Zdrojowa i inne – gazociągi, przyłącza – realizacja od 2024 roku,
- Mieszna ul. Wspólna – SRP – zakończenie realizacji w 2026 roku.

Rozbudowa sieci gazowej jest realizowana przez Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. na bieżąco w miarę zgłaszanych potrzeb w ramach procesu przyłączeniowego.

4.1.1.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną na terenie gminy Wilkowice

Pod względem zasilania w energię elektryczną gmina obsługiwana jest przez przedsiębiorstwo TAURON Dystrybucja S.A.

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie linii WN, SN i nN znajdujących się na terenie gminy Wilkowice w 2023 roku.

Tabela 11. Długość sieci w 2023 roku na terenie gminy Wilkowice

Rodzaj napięcia	Długość sieci [m]	
	linie napowietrzne	linie kablowe
WN	8100,93	0
SN	29891,00	13387,02
nN	197916,02	58035,00

Źródło: Pismo TAURON Dystrybucja Oddział w Bielski-Białej nr TD24-02-0315092-03

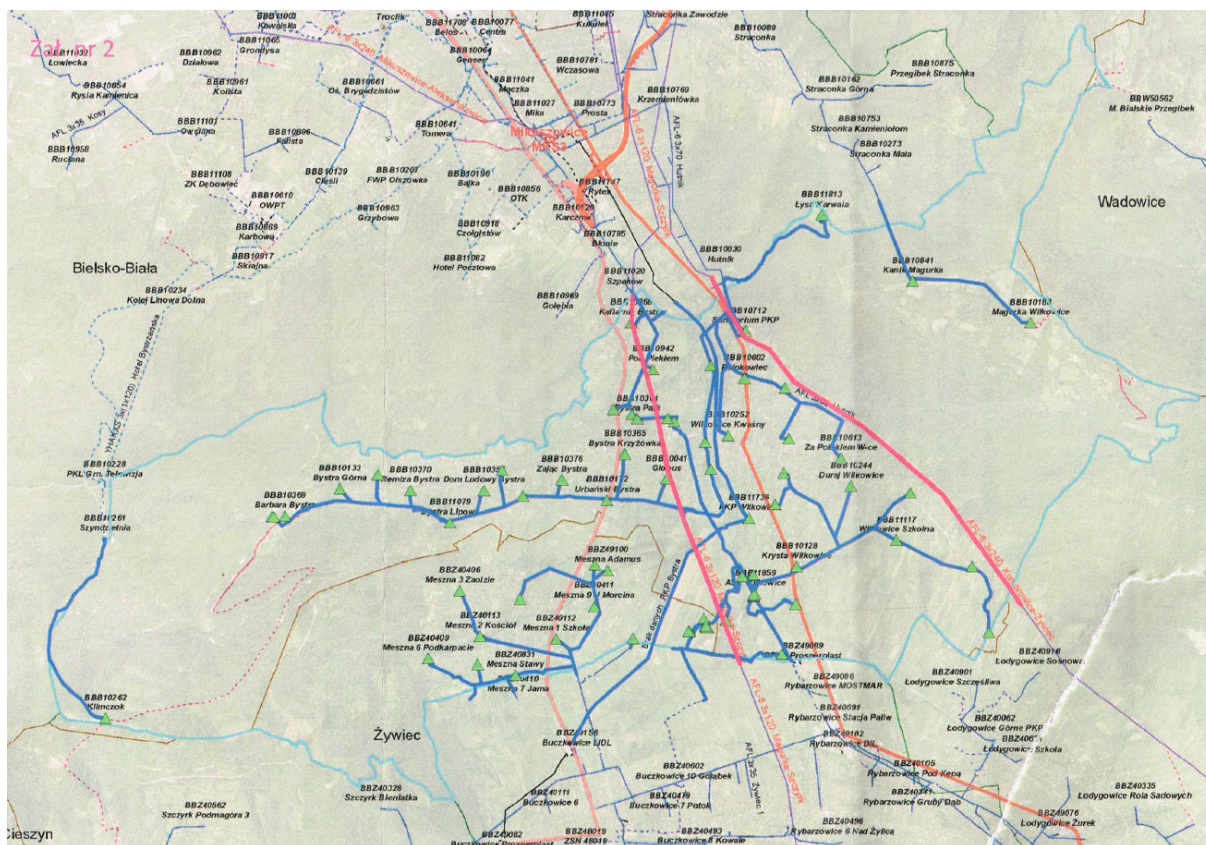
Na terenie gminy Wilkowice zlokalizowanych jest 66 stacji transformatorowych SN/nN, z czego 51 stacji stanowi własność TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Bielsku-Białej oraz 15 stacji, które są własnością odbiorców. W poniższej tabeli przedstawiono wykaz stacji transformatorowych zlokalizowanych na terenie gminy Wilkowice.

Tabela 12. Wykaz stacji transformatorowych SN/nN na terenie gminy Wilkowice

L.p.	Nazwa stacji SN/nN	Wykonanie stacji	Moc stacji [kVA]
1.	Bystra Krzyżówka	Wnętrzowa	250
2.	Marbet Wilkowice	Napowietrzna	250
3.	Wilkowice Strażnica	Wnętrzowa	400
4.	Wilkowice Bułgaria	Napowietrzna	250
5.	Wilkowice ZK Dworkowa	Wnętrzowa	160
6.	Wilkowice Wysypisko	Napowietrzna	250
7.	Globus	Napowietrzna	250
8.	Urbański Bystra	Napowietrzna	160
9.	Kaflarnia Bystra	Napowietrzna	400
10.	Pod Piekłem	Napowietrzna	250
11.	Bystra Sanatorium	Wnętrzowa	1030
12.	Bystra EKOWTÓR	Napowietrzna	250
13.	Bystra Park	Napowietrzna	160
14.	Piekarnia Wilkowice	Wnętrzowa	630
15.	Zajac Bystra	Napowietrzna	250
16.	Bystra Krakowska	Napowietrzna	400
17.	Przedszkole Bystra	Napowietrzna	250
18.	Bystra Lipowa	Napowietrzna	250
19.	Bystra Ośrodek MSW	Wnętrzowa	400
20.	Barbara Bystra	Napowietrzna	250
21.	Bystra Górna	Napowietrzna	250
22.	Wytwórnia Wód Gazowanych	Napowietrzna	250
23.	Remiza Bystra	Napowietrzna	400
24.	Dom Ludowy Bystra	Napowietrzna	250
25.	Krysta Wilkowice	Napowietrzna	250
26.	Wilkowice Wyzwolenia	Napowietrzna	400
27.	Śpiewak Wilkowice	Napowietrzna	250
28.	Wilkowice Szkolna	Napowietrzna	400
29.	Huciska Wilkowice	Napowietrzna	250
30.	Duraj Wilkowice	Napowietrzna	250
31.	Wilkowice Kamienna	Napowietrzna	400
32.	Polokowiec	Napowietrzna	250
33.	Kapla Wilkowice	Napowietrzna	250
34.	Za Potokiem W-ce	Napowietrzna	250
35.	Słowiak Wilkowice	Napowietrzna	400
36.	Wilkowice Kościół	Napowietrzna	250
37.	Wilkowice Kwaśny	Napowietrzna	250
38.	Łysa Karwala	Wnętrzowa	630
39.	Wilkowice Skok	Napowietrzna	250
40.	Sanatorium PKP	Napowietrzna	700
41.	Wilkowice Lenko	Wnętrzowa	5700

42.	Wilkowice Kwiatkowskiego	Wnętrzowa	630
43.	Magurka Wilkowice	Napowietrzna	160
44.	Kanik Magurka	Napowietrzna	250
45.	PKP Wilkowice	Wnętrzowa	250
46.	Mieszna Bór Łodygowicki	Napowietrzna	250
47.	Mieszna 4 Smółka Połudn.	Napowietrzna	400
48.	Mieszna Stawy	Napowietrzna	250
49.	Mieszna 9 U Morcina	Napowietrzna	250
50.	Mieszna Adamus	Wnętrzowa	630
51.	Mieszna 6 Podkarpacie	Napowietrzna	250
52.	Mieszna 3 Zaolzie	Napowietrzna	250
53.	Mieszna 2 Kościół	Napowietrzna	250
54.	Mieszna 10 Bór Wilkowicki	Napowietrzna	250
55.	Mieszna 1 Szkoła	Napowietrzna	250
56.	Mieszna 5 Góra	Napowietrzna	250
57.	Klimczok	Wnętrzowa	160
58.	Wilkowice SIL-TRADE	Wnętrzowa	100
59.	Wilkowice EKO	Wnętrzowa	630
60.	Wilkowice Adamus	Wnętrzowa	630
61.	Wilkowice Furmaniec	Napowietrzna	400
62.	Wilkowice Wala	Napowietrzna	400
63.	ASK Wilkowice	Wnętrzowa	3200
64.	Wilkowice Mika	Wnętrzowa	630
65.	Wilkowice Prosperplast	Wnętrzowa	630
66.	Wilkowice Prosperplast Hala nr 2	Wnętrzowa	2000

Źródło: Pismo TAURON Dystrybucja Oddział w Bielski-Białej nr TD24-02-0315092-03

Rysunek 9. Przebieg sieci WN i SN na terenie gminy Wilkowice

Źródło: Pismo TAURON Dystrybucja Oddział w Bielski-Białej nr TD24-02-0315092-03

4.1.1.6. Warunki wykorzystania OZE

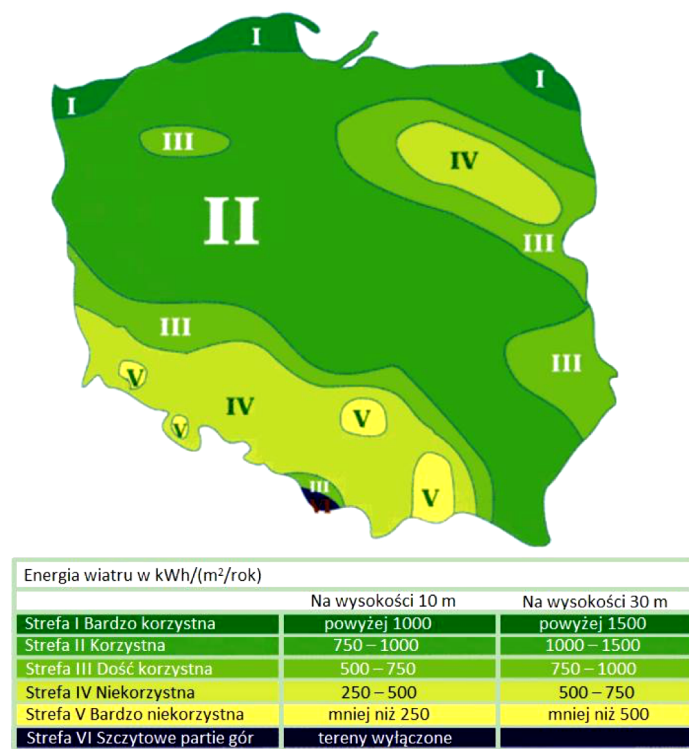
Według założeń unijnych alternatywne źródła energii mają w przyszłości stanowić istotny udział w bilansie energetycznym Europy. Celem UE było uzyskanie 20% energii ze źródeł odnawialnych do 2020 roku w końcowym zużyciu energii brutto. Do końca 2032 roku ma to być, co najmniej 32% energii z OZE. Zgodnie z celami unijnego pakietu klimatyczno-energetycznego, udział OZE w końcowej konsumpcji energii dla Polski do 2020 roku powinien wynieść 15%, a do 2030 roku – 21%.

Największy udział w polski rynku OZE mają elektrownie wiatrowe, wodne i biomasa, ale intensywny rozwój fotowoltaiki, zwłaszcza w sektorze mikroinstalacji może uczynić ją w najbliższym czasie drugą (po lądowej energetyce wiatrowej) technologią OZE w Polsce.

Energia wiatru

Trwający obecnie rozwój technologiczny siłowni wiatrowych pozwala na szersze wykorzystanie energii wiatru do produkcji energii elektrycznej. Energia wiatrowa jest ekologicznie czysta – do jej wytworzenia niepotrzebne jest wykorzystanie jakiegokolwiek paliwa.

Wybór miejsca pod lokalizację siłowni wiatrowych powinien opierać się na analizie warunków wiatrowych. Wstępna ocena może zostać dokonana w oparciu o atlasy i mapy wietrzności. Zasoby energii wiatru są silnie związane z lokalnymi warunkami klimatycznymi i terenowymi. Decydują one o tym, czy dany obszar jest korzystnym miejscem do zbudowania siłowni wiatrowej.

Rysunek 10. Energia wiatru w kWh/(m²/rok) na wysokości 10 i 30 m n.p.m.

Źródło: „Energia & Przemysł” – marzec 2007 na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW

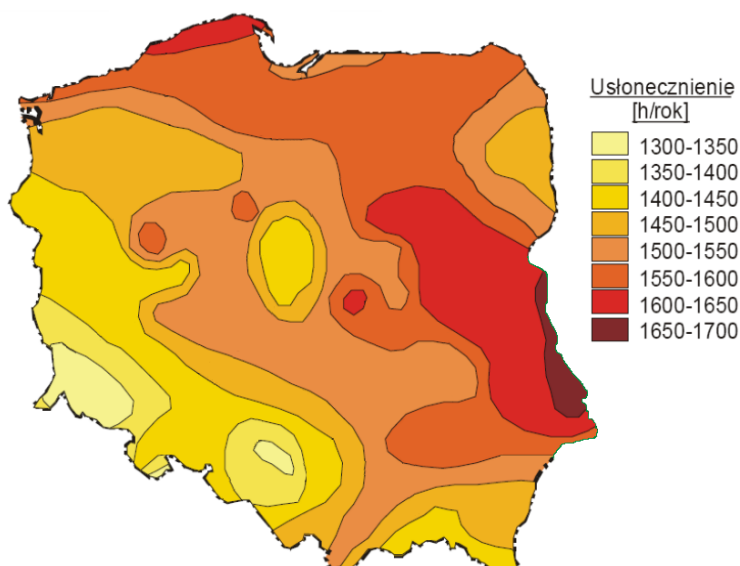
Po analizie powyższej mapy wywnioskować można, iż potencjał energetyczny wiatru na obszarze Gminy Wilkowice mieści się w zakresie 750-1000 kWh/(m²/rok), na wysokości 30 m nad powierzchnią terenu, co może świadczyć, iż gmina w całym obszarze posiada dość korzystne warunki wykorzystania wiatru. Warunki lokalne terenu mogą sytuację tą dodatkowo polepszyć albo pogorszyć. Przed przystąpieniem do realizacji ewentualnego projektu należy przeprowadzić dokładne badania warunków wiatrowych, jednak jest to kosztowna inwestycja. Przyczyną zakłóceń przepływu wiatru mogą być przeszkody terenowe związane ze środowiskiem geograficznym (góry), przyrodniczym (las) czy działalnością człowieka.

Energia słońca

Energia słoneczna jest powszechnie dostępnym, ekologicznie czystym i najbardziej naturalnym z istniejących źródeł energii. Najefektywniej może być wykorzystana lokalnie, zaspokajając zapotrzebowanie na ciepłą wodę użytkową i ogrzewanie pomieszczeń. Dużą zaletą jest jej łatwa adaptacja, zwłaszcza do celów gospodarstwa domowego.

Praktyczne wykorzystanie energii promieniowania słonecznego wymaga oszacowania potencjalnych i rzeczywistych zasobów energii słonecznej na danym obszarze i parametryzacji warunków meteorologicznych dostosowanych do potrzeb technologii przetwarzania energii promieniowania słonecznego w energię elektryczną lub ciepłą.

Istotny wpływ na ilość promieniowania słonecznego, jaka dociera do Ziemi, ma przejrzystość powietrza. Parametr przejrzystości powietrza ulega wahaniom w ciągu dnia w zależności od warunków meteorologicznych. Ponadto, zmniejszenie przejrzystości powietrza, może być wywołane również przez zawieszone w nim liczne cząsteczki pyłu i dymu.

Rysunek 11. Średnie roczne sumy usłonecznienia

Źródło: „Energia & Przemysł” – marzec 2007 na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW

Średnie sumy usłonecznienia na terenie gminy Wilkowice w ciągu roku wahają się w granicach 1450-1500 h/rok. Powyższe warunki sprawiają, że Gmina dysponuje dobrymi warunkami dla rozwoju energetyki słonecznej. Preferowanym kierunkiem rozwoju energetyki słonecznej powinno być zatem instalowanie indywidualnych małych instalacji solarnych i fotowoltaicznych na budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej.

Zgodnie z informacją przekazaną przez TAURON Dystrybucja S.A. liczba instalacji fotowoltaicznych zlokalizowanych na terenie gminy Wilkowice na koniec 2023 roku wynosiła 873, w tym:

- instalacje z mocą zainstalowaną ≤ 10 kW – 825 szt.,
- instalacje z mocą zainstalowaną > 10 kW – 48 szt.

Mieszkańcy gminy wystąpili do WFOŚiGW o dofinansowanie do posadowienia 40 mikroinstalacji fotowoltaicznych.

Na terenie gminy Wilkowice instalacje fotowoltaiczne zlokalizowane są na:

- budynku Przedszkola Publicznego, ul. Agrestowa 1, 43-360 Meszna – mikroinstalacja o mocy zainstalowanej: 30,25 kW,
- Strażnicy Ochotniczej Straży Pożarnej w Bystrej, ul. Klimczoka 105, 43-360 Bystra – mikroinstalacja o mocy zainstalowanej: 16,81 kW oraz mikroinstalacja o mocy zainstalowanej: 9,84 kW,
- budynku Szkoły Podstawowej, ul. Szkolna 1, 43-360 Meszna – mikroinstalacja o mocy zainstalowanej: 14,3 kW,
- budynku Przedszkola Publicznego, ul. Przedszkolna 3, 43-360 Bystra – mikroinstalacja o mocy zainstalowanej 32,0 kW,
- budynku przy ul. J. Fałata 2H, 43-360 Bystra – mikroinstalacja o mocy zainstalowanej: 24,0 kW.

Ponadto na terenie gminy Wilkowice zainstalowane są kolektory słoneczne na budynkach publicznych:

- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, ul. Parkowa 2, 43-365 Wilkowice,
- budynku przy ulicy J. Fałata 2H, 43-360 Bystra,
- Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji, ul. Szkolna 8a, 43-365 Wilkowice.

Energia Ziemi

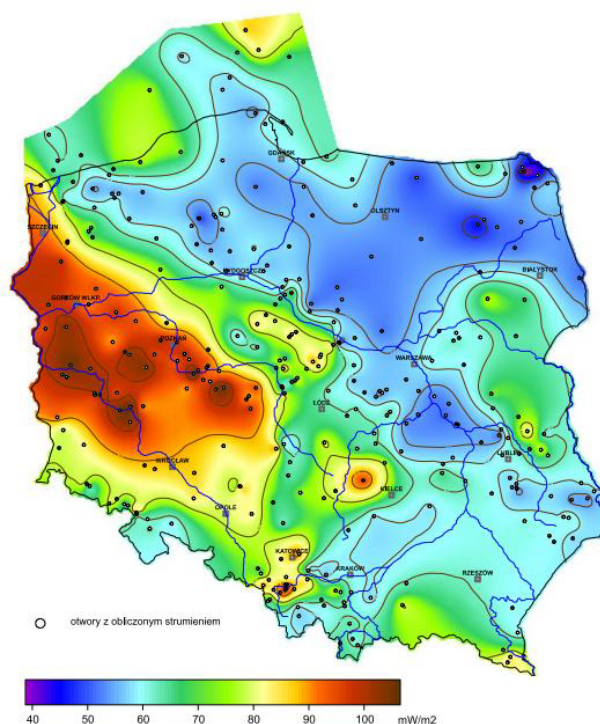
Źródłem energii geotermalnej jest wnętrze Ziemi o temperaturze około 5400°C, generujące przepływ ciepła w kierunku powierzchni. W celu wydobycia wód geotermalnych na powierzchnię wykonuje się odwierty do głębokości zalegania tych wód. W pewnej odległości od otworu czerpalnego wykonuje się drugi otwór, którym wodę geotermalną po odebraniu od niej ciepła, wtłacza się z powrotem do złoża. Wody geotermalne są z reguły mocno zasolone, jest to powodem szczególnie trudnych warunków pracy wymienników ciepła i innych elementów armatury instalacji geotermalnych. Z uwagi na zróżnicowany poziom energetyczny płynów geotermalnych (w porównaniu do klasycznych kotłowni) można je wykorzystywać:

- do ciepłownictwa (m.in.: ogrzewanie niskotemperaturowe i wentylacja pomieszczeń, przygotowanie ciepłej wody użytkowej),

- do celów rolniczo-hodowlanych (m.in.: ogrzewanie upraw pod osłonami, suszenie produktów rolnych, ogrzewanie pomieszczeń inwentarskich, przygotowanie ciepłej wody technologicznej, hodowla ryb w wodzie o podwyższonej temperaturze),
- w rekreacji (m.in.: podgrzewanie wody w basenie),
- przy wyższych temperaturach do produkcji energii elektrycznej.

W zależności od głębokości, z której eksploatowana jest energia geotermalna, wyróżnia się:

- geotermię płytką (niskiej entalpii) – wykorzystującą energię cieplną gruntu z głębokości do ok. 100 m za pomocą pomp ciepła,
- geotermię głęboką (wysokiej entalpii) – pozyskującą energię cieplną z wnętrza Ziemi, z głębokości kilku kilometrów.

Rysunek 12. Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia ciepłego na obszarze Polski

Źródło: <https://www.mos.gov.pl/> (Szewczyk & Gientka, 2009)

Analizując powyższą mapę rozkładu gęstości strumienia ciepłego można stwierdzić, iż budowa instalacji geotermalnych wysokiej entalpii w Gminie Wilkowice jest uzasadniona. Według mapy gęstości strumienia ciepłego w rejonie Gminy wynosi od 80 do 90 mW/m².

Należy zaznaczyć, że eksploatacja energii geotermalnej powoduje również problemy ekologiczne, z których najważniejszy polega na kłopotach związanych z emisją szkodliwych gazów uwalnianych się z płynu. Dotyczy to przede wszystkim siarkowodoru (H₂S), który powinien być pochłonięty w odpowiednich instalacjach, podrażniających koszt produkcji energii. Inne potencjalne zagrożenia dla zdrowia powoduje radon (produkt rozpadu radioaktywnego uranu) wydobywający się wraz z parą ze studni geotermalnej. Jednakże na terenie całej Gminy można wykorzystać geotermię płytką przy zastosowaniu indywidualnych pomp ciepła. Pompa ciepła jest urządzeniem przenoszącym ciepło z ogólnie dostępnego środowiska cechującego się niewyczerpalnymi zasobami energii, tj. gruntu, wody lub powietrza (dolne źródło ciepła) do górnego źródła ciepła w postaci ciepła o wyższej temperaturze.

4.1.1.7. Kontrole

W latach 2022-2023 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach przeprowadzał kontrole przedsiębiorstw działających na terenie gminy Wilkowice. Przeprowadzono 4 kontrole podczas, których wykryto cztery naruszenia, jednak na żadnego z przedsiębiorców nie nałożono kary pieniężnej.

W 2017 r. na terenie Gminy Wilkowice zaczęto używać do pomiarów monitorujących stopień zanieczyszczenia powietrza 3 czujniki firmy SYNGEOS. Od 2020 r. na terenie gminy, w miejscach najczęściej uczęszczanych przez mieszkańców (okolice szkół, ośrodka kultury, boiska sportowego) umieszczono 10 urządzeń „EKO – Słupek”

Airsensor, przeznaczonych do pomiaru stężenia zanieczyszczeń w powietrzu pyłów zawieszonych PM1, PM2.5, PM10 z jednoczesną sygnalizacją jakości powietrza za pomocą oświetlenia LED.

Na terenie Gminy Wilkowice przeprowadzane są kontrole gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w kotłach, w tym w trakcie alarmu smogowego oraz spalania pozostałości roślinnych na powierzchni ziemi.

4.1.1.8. Działania informacyjno-edukacyjne

Zgodnie ze sprawozdaniem z Programu Ochrony Powietrza za lata 2020-2023 Gmina Wilkowice zorganizowała 15 kampanii edukacyjnych oraz przekazała 427 materiałów edukacyjnych dotyczących ochrony powietrza. Ponadto przeprowadzono zajęcia w 3 placówkach oświatowych.

Również w latach wcześniejszych prowadzone były działania edukacyjne, polegające na prelekcjach, warsztatach i konkursach w szkołach, spotkaniach z mieszkańcami.

4.1.2. Analiza SWOT

Powietrze atmosferyczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
korzystne warunki dla rozwoju i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych brak dużych emitorów zanieczyszczenia powietrza szeroko prowadzone projekty związane z wymianą źródeł ciepła oraz dofinansowaniem w tym zakresie kontrole mieszkańców w zakresie spalania odpadów oraz nieodpowiednich paliw	nadmierne straty energetyczne związane m.in. z brakiem izolacji cieplnej budynków spalanie paliw stałych niskiej jakości niska świadomość społeczna dotycząca racjonalnego wykorzystania energii i źródeł odnawialnych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
zainteresowanie mieszkańców wykorzystaniem nowoczesnych źródeł energii i OZE źródła finansowania i programy rządowe RPO miks energetyczny w zakresie rozwiązań grzewczych dla indywidualnego i wielorodzinnego mieszkalnictwa otrzymanie środków z Krajowego Planu Odbudowy oraz Polskiego Ładu	możliwy napływ zanieczyszczeń spoza granic gminy niewystarczające środki finansowe na finansowanie inwestycji brak zainteresowania mieszkańców odnawialnymi źródłami energii i odchodzeniem od paliw stałych skomplikowana sytuacja geopolityczna na świecie chaos na światowych rynkach paliw niepewność, duże oscylacje cen paliw i energii wzrost liczby pojazdów na drogach publicznych i tym samym wzrost emisji w powietrzu szkodliwych substancji

Źródło: opracowanie własne

4.1.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu powietrza atmosferycznego

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane,
- zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach.

Wpływ na złą jakość powietrza w gminie niewątpliwie ma kilka czynników, w tym nadmierne straty energetyczne związane m.in. z brakiem izolacji cieplnej budynków, opalaniem budynków paliwem niskiej jakości. Znaczną emisję charakteryzuje również spalanie paliw w pojazdach, co związane jest z ich liczbą, złym stanem technicznym oraz niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturą towarzyszącą ciągom komunikacyjnym.

Analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem dla gminy mogą być niewystarczające środki finansowe na modernizację i budowę infrastruktury drogowej, jak również brak zainteresowania mieszkańców i przedsiębiorców działaniami zwiększającymi energooszczędność budynków i wymianą źródeł ciepła na ekologiczne.

Poprawa jakości powietrza w kolejnych latach powinna nastąpić poprzez realizację działań naprawczych, zaplanowanych w ramach Programu ochrony powietrza w odniesieniu do wszystkich źródeł emisji. Efektem

realizacji Programu ochrony powietrza powinno być zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, głównie ze źródeł powierzchniowych, a także komunikacyjnych i przemysłowych.

W zakresie emisji powierzchniowej, poza działaniami realizowanymi w ramach programów ochrony powietrza, a także działaniami Gminy Wilkowice w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, największe znaczenie może mieć wprowadzanie norm na małe źródła energii oraz wymuszone przepisami działania na rzecz podniesienia efektywności energetycznej.

Działaniami, które pozwolą na redukcję emisji szkodliwych substancji, jak również podniesienie komfortu życia mieszkańców będą termomodernizacje budynków, wymiana instalacji grzewczej oraz wprowadzenie energooszczędnego oświetlenia (w budynkach i na ulicach). W zakresie emisji liniowej możliwe jest jej znaczne zredukowanie poprzez podejmowanie działań na rzecz podniesienia efektywności energetycznej transportu. W związku z nasilającym się ruchem indywidualnym należy rozwijać transport publiczny.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zapisano zadania zarówno dotyczące opracowania dokumentów planistycznych w dziedzinie energetyki i zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, realizacji Programu Ochrony Powietrza, poprawy warunków energetycznych w budynkach użyteczności publicznej i mieszkalnych, a także poprawy jakości dróg w tym efektywności oświetlenia.

4.2. Hałas

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie hałasu.

Tabela 13. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WILKOWICE NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2021-2024”			
Cel: Poprawa klimatu akustycznego w Gminie Wilkowice			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Modernizacja i rozbudowa ciągów komunikacyjnych	<p>W latach 2017-2020 wykonano następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przebudowa nawierzchni ul. Ogrodowej w Bystrej, etap I, • przebudowa nawierzchni drogi gminnej ul. Nad Wilkówką w Wilkowicach, • przebudowa nawierzchni drogi gminnej ul. Do Łasku w Wilkowicach. • budowa parkingu na 32 miejsca przy ul. Handlowej w Mesznej, • budowa zatoki dla autobusu szkolnego wraz z wymiłą nawierzchni ul. Szkolnej w Mesznej, • przebudowa nawierzchni drogi gminnej ul. Jaworowa w Mesznej, • przebudowa nawierzchni ul. Ogrodowej w Bystrej – Etap II, • zagospodarowanie terenu wokół budynku przy ul. Parkowej 10 w Wilkowicach, • przebudowa nawierzchni drogi gminnej ul. Kościelnej w Wilkowicach na długości 276m od skrzyżowania z ul. Wyzwolenia, • przebudowa drogi gminnej ul. Jagodowa w Bystrej. <p>Zarząd Dróg Powiatowych w latach 2017-2020 na terenie Gminy Wilkowice przeprowadził następujące inwestycje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przebudowa drogi powiatowej 4412S ul. Fałata w Bystrej. Zadanie obejmowało przebudowę drogi na długości 1543 m wraz z budową dwóch parkingów i budową dwóch zatok autobusowych oraz budową jednostronnego chodnika – koszt: 3 046 411,60 zł; • w 2018 r. - budowa zatok autobusowych przy drodze powiatowej 1404S ul. Wyzwolenia w Wilkowicach wraz z przebudową chodnika – koszt 507 710,53 zł. <p>W 2020 r. – budowa zatoki autobusowej w ciągu drogi powiatowej nr 1404S ul. Wyzwolenia w Wilkowicach – koszt: 161 624,63 zł.</p> <p>W 2021 roku wykonano zadanie pn.: „Rozbudowa ul. Agrestowej wraz z budową odwodnienia w Mesznej” za łączną kwotę 880 222,95 zł.</p> <p>W 2021 roku trwały prace związane z wykonaniem dokumentacji projektowej dla następujących zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Przebudowa drogi gminnej ul. Prostej w Wilkowicach" – 203 872,50 zł, • „Budowa łącznika ul. Szczyrkowskiej z ul. Kościelną w miejscowości Bystra” – 100 890,00 zł, • „Budowa łącznika ul. J. Fałata i Klimczoka w Bystrej wraz z budową mostu na potoku Białka” – 102 090,00 zł, • "Rozbudowa ul. Kościelnej w Bystrej" – 61 500,00 zł, 	bieżąca realizacja w miarę potrzeb i możliwości finansowych

		<ul style="list-style-type: none"> • „Rozbudowa ul. Klimczoka w Bystrej” – 36 900,00 zł, • „Rozbudowa ul. Kowalskiej w Bystrej” – 12 300,00 zł. <p>W 2022 roku wykonano zadanie pn.: „Budowa drogi wewnętrznej ul. Relaksowej w Wilkowicach” za kwotę 595 268,00 zł</p> <p>W 2022 roku trwały prace związane z wykonaniem dokumentacji projektowej dla następujących zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Rozbudowa ul. Kowalskiej w Bystrej” – 64 046,10 zł (zaniechano dalszego opracowania), • „Rozbudowa ul. Kościelnej w Bystrej” – 88 825,00 zł. <p>Budowa łącznika ul. J. Fałata i Klimczoka w Bystrej wraz z budową mostu na potoku Białka” – 2 460,00 zł.</p> <p>W okresie 2021-2022 Zarząd Dróg Powiatowych w Bielsku – Białej wykonał zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przebudowa skrzyżowania drogi powiatowej — ul. Wyzwolenia z ulicami Strażacką i Kościelną w Wilkowicach, zakres: przebudowa nawierzchni na odcinku 37,32 m, remont chodników na dł. 121 mb, koszty poniesione: 246 403,48 zł, źródło finansowania: Powiat Bielski, Gmina Wilkowice, • remont - wymiana uszkodzonego odcinka jezdni drogi powiatowej Bystra – Huciska – Łodygowice — ul. Wyzwolenia w Wilkowicach, zakres: wymiana uszkodzonej warstwy wyrównawczej gr. 4 cm i warstwy ścieralnej gr 3 cm na długości 918 mb, koszty poniesione: 533 908,81 zł, źródło finansowania: Powiat Bielski, Gmina Wilkowice, • remont nawierzchni jezdni drogi powiatowej nr 1404S Bystra – Huciska – Łodygowice — ul. Wyzwolenia w Wilkowicach, zakres: remont nawierzchni na długości 707 mb, koszty poniesione: 523 688,87 zł, źródło finansowania: Powiat Bielski, Gmina Wilkowice. <p>W ramach inwestycji pn. „Przebudowa drogi gminnej ul. Prostej w Wilkowicach” wybudowano drogę o nawierzchni asfaltowej o długości 817 mb, szerokości 5,5 m z jednostronnym chodnikiem o szerokości 2 m, kanał technologiczny o długości 896 m oraz kanalizację deszczową o długości 907 mb. W ramach zadania przebudowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1128,5 mb sieci wodociągowej, - 686 m sieci telekomunikacyjnej, 8 szt. słupów telekomunikacyjnych, - 849 m sieci gazowej, - 927 m sieci energetycznej, - 23 oprawy oświetleniowe wraz z linią oświetleniową, - wszystkie zjazdy do posesji. <p>Koszt inwestycji wyniósł: 10 190 354,23 zł. Dofinansowanie z Rządowego Funduszu Polski Ład – Program inwestycji Strategicznych w kwocie 9 680 836,52 zł.</p> <p>Ponadto realizowano zadanie polegające na przebudowie ciągu drogowego ulic Wiśniowej (145 m) i Ornej (135 m) w Bystrej. Zadanie zostało dofinansowane z Funduszu Rozwoju Dróg Samorządowych w kwocie 668 333,50 zł oraz 1 200 000,00 zł z Rządowego Funduszu Polski Ład – Program Inwestycji Strategicznych.</p>	
2.	Budowa systemów monitorowania hałasu	Brak realizacji zadania.	brak realizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Gminy Wilkowice

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 14. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie hałasu

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy	Stan aktualny 2023
1.	Długość zmodernizowanych ciągów komunikacyjnych [km]	b.d.	ok. 4,58 km (od 2017 r.)
2.	Liczba monitorowanych punktów pod kątem emisji hałasu [szt./rok]	b.d.	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gmina Wilkowice, GDDKiA, Starostwo Powiatowe, WIOŚ/GIOŚ,

4.2.1. Opis stanu obecnego

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu określonych wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N oraz z uwzględnieniem pozostałych danych, w szczególności demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu.

4.2.1.1. Hałas przemysłowy

Oddziaływanie akustyczne związane z działalnością przemysłową na terenie gminy Wilkowice uwarunkowane jest emisją hałasu pochodzącą z działalności gospodarczych i zakładów, które stanowią źródło emisji hałasu. Na analizowanym obszarze działalność gospodarczą prowadzą średnie i mniejsze przedsiębiorstwa i to one stanowią źródło niekontrolowanej emisji hałasu. Większe przedsiębiorstwa posiadają uregulowany stan prawny i czynią sterania w kierunku zmniejszenia lub całkowitego wyeliminowania uciążliwości związanych z ich działalnością.

Działanie zakładów nie powinno powodować przekroczeń standardów jakości środowiska i dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku poza teren, do którego prowadzący instalacje ma tytuł prawny.

Jeżeli akustyczne oddziaływanie będące wynikiem prowadzenia zakładu występuje na terenach, dla których nie zostały ustawowo ustalone dopuszczalne poziomy hałasu lub na terenach, dla których nie można określić dopuszczalnego poziomu hałasu poprzez przyjęcie wartości dopuszczalnych dla rodzaju terenu o zbliżonym przeznaczeniu – wówczas nie podejmuje się działań przewidzianych ustawą na rzecz kształtowania klimatu akustycznego tych terenów.

Za przekroczenie poziomów hałasu określonych w decyzji na emitowanie hałasu do środowiska i obowiązujących decyzjach o dopuszczalnym poziomie hałasu przenikającego do środowiska – Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wymierza, w drodze decyzji administracyjnej kary pieniężne. Ponadto na podmiocie prowadzącym działalność gospodarczą spoczywa odpowiedzialność za ochronę środowiska polegającą na podjęciu niezbędnych działań naprawczych.

4.2.1.2. Hałas drogowy

Jednym z czynników wpływających na stan klimatu akustycznego na terenie gminy jest hałas komunikacyjny, do którego zalicza się hałas drogowy. Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu, jest to hałas typu liniowego. Z przeprowadzonych analiz wynika, że najbardziej uciążliwy jest hałas drogowy, generowany przez pojazdy samochodowe, który ma charakter ciągły i obejmuje swoim zasięgiem coraz większy obszar. Przez ostatnie lata liczba samochodów na drogach systematycznie rośnie, co powoduje wzrost emisji hałasu, nie tylko przez pojazdy osobowe, ale również przez pojazdy ciężarowe i motocykle.

Głównym źródłem emisji hałasu drogowego na terenie gminy są:

- droga ekspresowa: S1f,
- droga wojewódzka: DW 942,
- drogi powiatowe: 1403 S, 1404 S, 4412 S, 7479 S,
- drogi gminne.

Łączna długość dróg publicznych na terenie gminy Wilkowice wynosi 94,404 km.

Na odcinku drogi ekspresowej S1f przebiegającym przez Gminę Wilkowice zlokalizowane są ekrany akustyczne o łącznej długości 6 704 mb.

Zarządcami dróg, do właściwości, których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony są następujące organy:

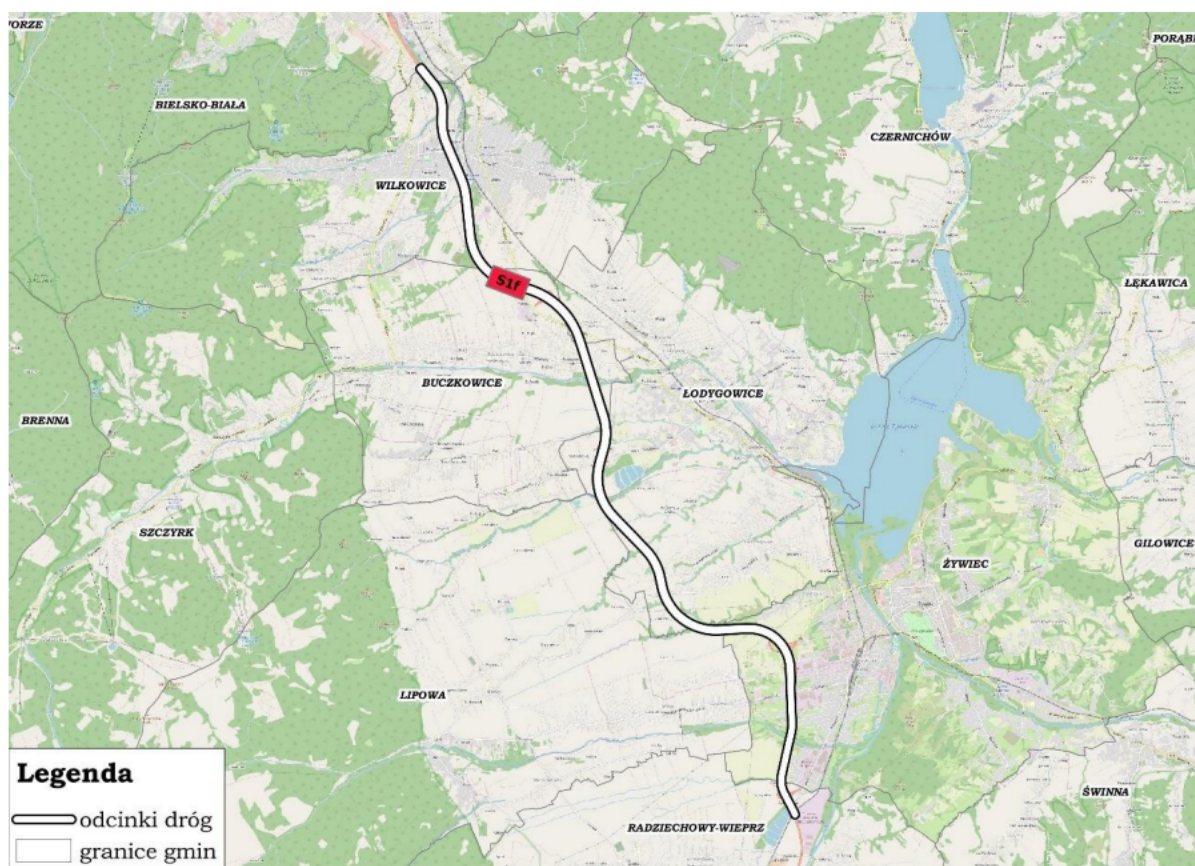
- drogi ekspresowej – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Katowicach,
- dróg wojewódzkich – Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,

- dróg powiatowych – Zarząd Dróg Powiatowych w Bielsku-Białej,
- dróg gminnych – Gmina Wilkowice.

Utrzymanie dróg we właściwym stanie technicznym, daje możliwość szybkiego i dogodnego komunikowania się, bezpieczeństwa mieszkańców i uczestników ruchu drogowego, ale także do pośredniego zmniejszenia hałasu i zanieczyszczenia powietrza (płynna jazda to wolniejsze zużywanie elementów eksploatacyjnych pojazdów, takich jak np. ścieralne klocki i tarcze hamulcowe) stanowiąc podstawę do podnoszenia atrakcyjności terenu gminy Wilkowice.

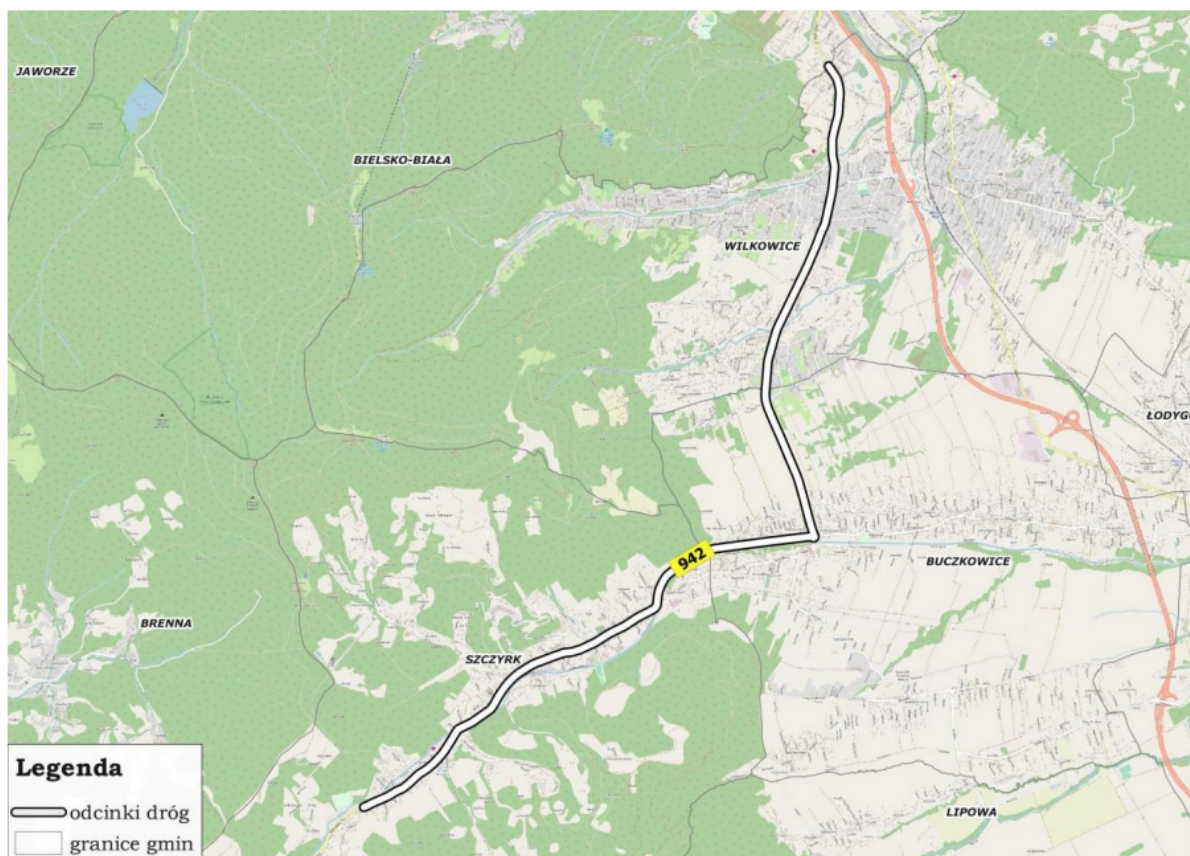
4.2.1.3. Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie

Program został przyjęty uchwałą nr VI/12/8/2019 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 26 sierpnia 2019 roku. W ramach Programu przeanalizowano jeden odcinek drogi ekspresowej i jeden odcinek drogi wojewódzkiej przebiegających przez teren gminy Wilkowice.

Rysunek 13. Lokalizacja analizowanego odcinka drogi ekspresowej S1f na terenie gminy Wilkowice

Źródło: Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracją, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie

Rysunek 14. Lokalizacja analizowanego odcinka drogi wojewódzkiej DW942 na terenie gminy Wilkowice

Źródło: Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracją, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie

W poniższej tabeli zestawiono obszary, na których występują przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu drogowego.

Tabela 15. Zestawienie przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu drogowego w gminie Wilkowice

Lp.	Numer drogi	Przebieg odcinka	Poziomy dopuszczalne (dzień/noc) [dB]	Przekroczenia L_{DWN}	Przekroczenia L_N
1.	S1f	Węzeł Bielsko-Biała Mikuszowice – Węzeł Bielsko-Biała Buczkowice	64/59 – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej 64/59 – tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży 68/59 – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego 68/59 – tereny mieszkaniowo-usługowe	Brak przekroczeń	Brak przekroczeń
2.	DW942	Granica miasta Bielsko-Biała – Buczkowice (ul. Lipowska)	64/59 – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej 68/59 – tereny mieszkaniowo-usługowe 68-59 – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego 50/45 – tereny szpitali poza miastem 64/59 – tereny domów opieki społecznej 64/59 – tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży	Przekroczenia sięgają pierwszej linii zabudowy i ich wartość przy budynkach chronionych dochodzi do 10 dB. W paru miejscach przekroczenie osiąga wartości do 15 dB	Przekroczenia sięgają pierwszej linii zabudowy i ich wartość przy budynkach chronionych dochodzi do 10 dB

Źródło: Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracją, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie

4.2.1.4. Hałas kolejowy

Przez teren gminy Wilkowice przebiega 1 odcinek linii kolejowej:

- nr 139 Katowice – Zawardów (pierwszorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana) – o długości w granicach gminy około 4 180 m.

Na terenie Gminy zlokalizowana jest jedna stacja kolejowa – Stacja Wilkowice Bystra.

Zgodnie z informacją przekazaną przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. w latach 2017-2018 przeprowadzono inwestycję pn. „Rewitalizacja linii kolejowej nr 139 na odcinku Bielsko Biała Lipnik – Wilkowice Bystra w ramach zadania inwestycyjnego pn.: „Prace na linii kolejowej nr 139 na odcinku Czechowice Dziedzice – Bielsko Biała – Zawardów (granica państwa)”. Opracowano Studium Wykonalności dla zadania pn.: „Prace na linii kolejowej nr 139 na odcinku Czechowice Dziedzice – Bielsko Biała – Żywiec – granica państwa”. Na etapie Studium Wykonalności dla zadania inwestycyjnego została opracowana Karta Informacyjna Przedsięwzięcia, w ramach której została przeprowadzona analiza akustyczna.

4.2.1.5. Hałas lotniczy

Na terenie gminy nie jest zlokalizowane żadne lotnisko. W odległości około 10 km na południe od gminy zlokalizowany jest Aeroklub Żar – Lądowisko Lipowa oraz w odległości około 10 km na północ Bielsko-Biała Lotnisko. Lotniska te nie mają wpływu na gminę Wilkowice.

4.2.1.6. Kontrole

W 2022 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadził kontrole związane z ochroną przed hałasem w jednym przedsiębiorstwie, wykryto naruszenia jednak nie nałożono kary finansowej.

4.2.2. Analiza SWOT

Hałas	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
atrakcyjne położenie gminy	brak badań hałasu na terenie gminy w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska zwiększająca się liczba pojazdów
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
realizacja corocznych inwestycji drogowych zapisy w MPZP dotyczące lokalizacji terenów mieszkaniowych i usługowych	zwiększanie się liczby pojazdów może stwarzać dyskomfort akustyczny dla mieszkańców zamieszkujących tereny wzdłuż dróg

Źródło: opracowanie własne

4.2.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie hałasu

Hałas wpływa na jakość życia ludności zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska.

Skrócona analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem dla gminy w sytuacji nasilającego się hałasu może być pogłębiający się dyskomfort mieszkańców szczególnie tych zamieszkujących tereny wzdłuż dróg.

W harmonogramie realizacji zadań zapisano cele i zadania szczególnie zmierzające do ograniczenia emisji hałasu poprzez modernizację dróg, a także w razie potrzeby zmniejszenie uciążliwości hałasowych dla mieszkańców przez nasadzenia zieleni izolacyjnej.

Uzupełnieniem tych działań (także w razie potrzeby) będą kontrole przedsiębiorstw, z których działalnością nierozzerwalnie jest związana emisja hałasu oraz kontynuacja wprowadzania planów zagospodarowania przestrzennego gminy zapisów poświęconych ochronie przed hałasem.

4.3. Promieniowanie elektromagnetyczne

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie promieniowania elektromagnetycznego.

Tabela 16. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WILKOWICE NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2021-2024“			
Cel: Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym			
L.p.	Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. Ochrony przed polami elektromagnetycznymi (wyznaczenie stref technicznych bezpieczeństwa)	W uchwale nr XLVI/432/2022 Rady Gminy Wilkowice z dnia 28 września 2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilkowice w zachodniej części gminy, obejmujący część terenu Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego w miejscowości Bystra (obręby ewidencyjne Bystra Krakowska, Bystra Śląska), zamieszczono zapis dotyczący ochrony przed polami elektroenergetycznymi.	wprowadzono zapisy w MPZP
2.	Właściwa lokalizacja, modernizacja oraz poprawne użytkowanie urządzeń i instalacji emitujących pola elektromagnetyczne		
3.	Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	Brak realizacji zadania.	brak realizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Gminy Wilkowice

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 17. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie pól elektromagnetycznych

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy	Stan aktualny 2023
1.	Liczba zaktualizowanych dokumentów planistycznych [szt./rok]	b.d.	1
2.	Liczba kampanii edukacyjnych [szt./rok]	b.d.	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Wilkowice

4.3.1. Opis stanu obecnego

Instalacjami emitującymi promieniowanie elektromagnetyczne są:

- linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia,
- stacje transformatorowe, instalacje radiokomunikacyjne, takie jak:
 - stacje bazowe telefonii komórkowej,
 - stacje radiowe i telewizyjne.

Według ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne, które są:

- stacjami elektroenergetycznymi lub napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV,
- instalacjami radiokomunikacyjnymi, radionawigacyjnymi lub radiolokacyjnymi, emitującymi pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitującymi pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz,

są obowiązani do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Pomiary te wykonywane są:

- bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia;
- każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy instalacji lub urządzenia.

Wyniki pomiarów przekazuje się Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska i Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu.

Na terenie gminy źródłem niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego jest 8 stacji bazowych telefonii komórkowej (według bazy danych Btsearch)¹.

Tabela 18. Lokalizacja źródeł promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy Wilkowice

L.p.	Lokalizacja	Sieć
1.	Wilkowice, ul. Kościelna 14 - Kościół pw. św. Michała Archaniola	Orange, T-Mobile, Play
2.	Wilkowice, ul. Furmaniec - rurowy maszt	Play
3.	Wilkowice - Schronisko PTTK na Magurce	Plus, T-Mobile, Orange
4.	Bystra, ul. Szczyrkowska (koło Euro) - maszt własny	Play
5.	Bystra, Schronisko górskie PTTK Klimczok	T-Mobile, Orange
6.	Bystra, ul. Fałata 222 - dach Resort Magnus	Orange, T-Mobile
7.	Bystra, ul. Fałata 2 - dach budynku Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej	Plus
8.	Meszna, ul. Kościelna 118 - Kościół pw. Niepokalanego Serca NMP	Play, T-Mobile, Orange

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <http://beta.btsearch.pl> (dostęp: maj 2024)

Starosta Bielski decyzją nr 1025/15 udzielił pozwolenia firmie MULTIMEDIAL Marcin Gawlas na wybudowanie wieży telekomunikacyjnej na bazie słupa E18/25 do transmisji szerokopasmowego Internetu, na działce nr 297/4 położonej w Bystrej przy ul. Szczyrkowskiej.

Zgodnie z informacją przekazaną przez Starostę Bielskiego w 2023 roku dokonano zgłoszeń instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne:

- firma P4 Sp. z o.o. zgłosiła instalację wytwarzającą pole elektromagnetyczne o nazwie BIE7131A, zlokalizowaną w miejscowości Meszna, ul. Kościelna 118,
- firma T-Mobile zgłosiła instalację wytwarzającą pole elektromagnetyczne o nazwie 56446 MESZNA (31761N! KBI_WILKOWICE_MESZNA) zlokalizowaną w miejscowości Meszna ul. Sportowa 3.

Ponadto firma P4 Sp. z o.o. zgłosiła informację o zakończeniu eksploatacji instalacji wytwarzającej pole elektromagnetyczne zlokalizowanej w miejscowości Wilkowice przy ul. Kościelnej 14.

WIOŚ w Katowicach w latach 2020-2023 nie przeprowadzał żadnych kontroli przedsiębiorstw w zakresie ochrony przed promieniowaniem.

W 2019 roku został zniesiony obowiązek pozwoleń na lokalizację instalacji emitującej pola elektromagnetyczne, aktualnie niezbędne jest tylko zgłoszenie nowej lub modernizowanej instalacji.

Zadania w zakresie oceny poziomów promieniowania elektromagnetycznego i ich zmian dokonuje od 2019 roku Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Pomiar monitoringu promieniowania elektromagnetycznego prowadzone były w cyklach czteroletnich.

Punkty pomiarowe, w których wykonuje się okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, wyznacza się aktualnie dla każdego województwa w ramach państwowego monitoringu środowiska dla stałej sieci monitoringu oraz dla monitoringu badawczego.

W ramach stałej sieci monitoringu punkty wyznacza się w każdym mieście dla dwuletniego cyklu pomiarowego, według zasady:

- poniżej 20 000 mieszkańców - 1 punkt pomiarowy,
- w przedziale od 20 000 do 50 000 mieszkańców - 2 punkty pomiarowe
- w przedziale powyżej 50 000 do 100 000 mieszkańców - 3 punkty pomiarowe,
- w przedziale powyżej 100 000 do 200 000 mieszkańców - 4 punkty pomiarowe,
- powyżej 200 000 mieszkańców - 4 punkty pomiarowe i 3 punkty pomiarowe na każde rozpoczęte kolejne 100 000 mieszkańców.

Do oceny zgodności wyniku pomiaru monitoringowego z obowiązującymi poziomami dopuszczalnymi wykorzystano wskaźnik W_{ME} obliczany w oparciu o wartość maksymalną chwilową przyjętą jako jedna próbka cząstkowa (E_{max}) o najwyższym poziomie powiększoną o niepewność.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, poziomy PEM w środowisku uznaje się za dopuszczalny, jeżeli wartość wskaźnika W_{ME} nie przekracza 1.

¹ <http://beta.btsearch.pl>

Na terenie gminy Wilkowice w latach 2019-2022 nie przeprowadzono pomiarów pól elektromagnetycznych.

4.3.2. Analiza SWOT

Promieniowanie elektromagnetyczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
na terenie całego województwa śląskiego brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania	brak badań promieniowania na terenie Gminy, co nie daje obrazu skali zagrożenia
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
badania poziomu promieniowania	stale powiększający się poziom promieniowania – szczególnie na terenie mocno zurbanizowanym

Źródło: opracowanie własne

4.3.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie promieniowania elektromagnetycznego

Instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są przede wszystkim linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia, stacje transformatorowe oraz instalacje radiokomunikacyjne. W związku z presją mieszkańców na rozwój zasięgu linii elektroenergetycznych oraz zasięgu telefonii komórkowej powstaje coraz większa liczba instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Podstawowym elementem ochrony przed polami elektromagnetycznymi jest informacja o występujących poziomach pól. Informacje takie przekazuje do publicznej wiadomości GIOŚ prowadząc pomiary w ramach PMŚ. Pomiary przeprowadzają także przedsiębiorstwa bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia i każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy urządzenia.

W ramach minimalizacji oddziaływania istniejących instalacji emitujących pola elektromagnetyczne zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, przedsiębiorstwa posiadające instalacje zgłaszają do Starosty Bielskiego fakt oddania do eksploatacji instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne. Na podstawie zgłoszeń Organ ochrony środowiska (Powiat Bielski) prowadzi rejestr i udostępnia na stronie Urzędu informacje o instalacjach wytwarzających pole elektromagnetyczne objętych obowiązkiem zgłoszenia.

Dla określenia aktualnych stanów promieniowania elektromagnetycznego Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi corocznie według ustalonego harmonogramu na terenie całego województwa śląskiego badania poziomów promieniowania. Wyniki badań nie wykraczają poza dopuszczalne poziomy.

- Biała – RW20000421149,
- Wapienica – RW2000042112891.

W obrębie regionu wodnego Górnej-Zachodniej Wisły na terenie gminy zlokalizowane są dwie Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP):

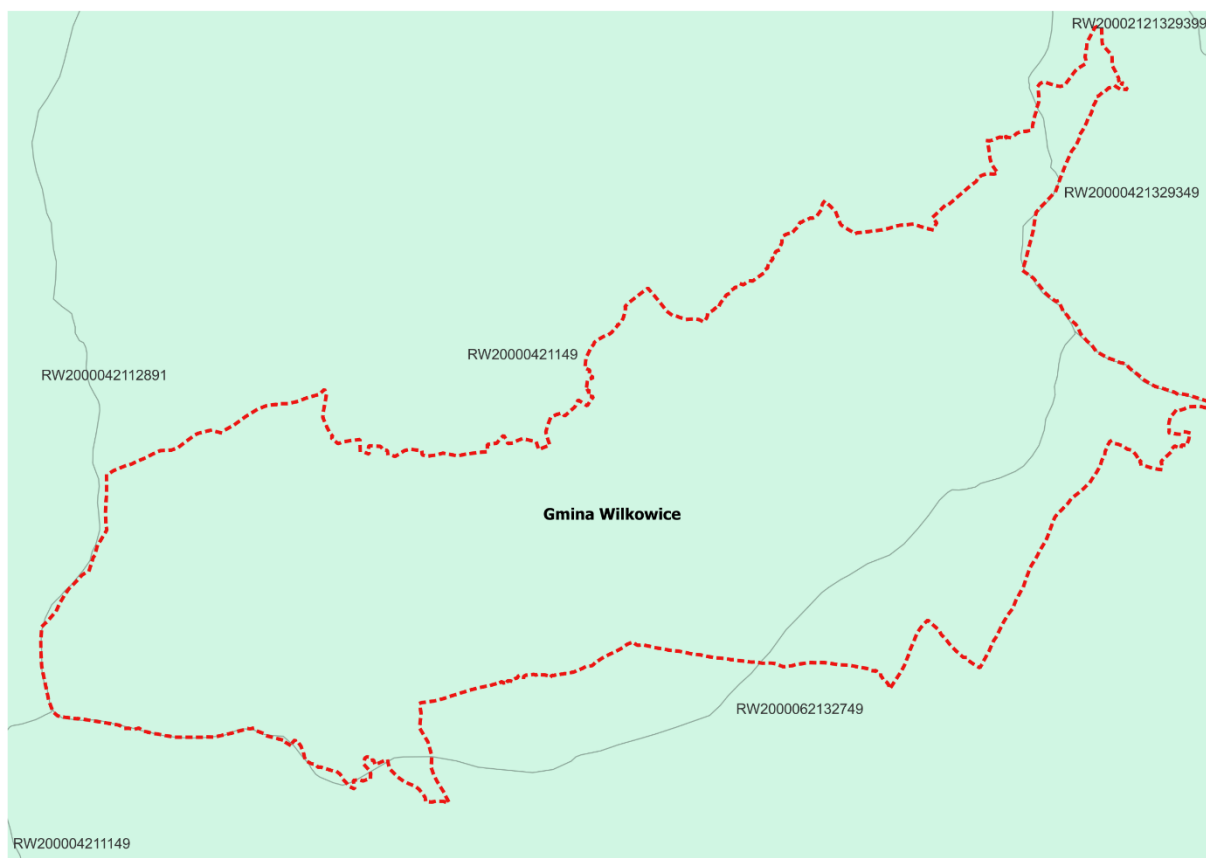
- Ponikwa – RW20000421329349,
- Żylica – RW2000062132749.

W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę JCWP występujących na terenie gminy Wilkowice.

Tabela 19. Charakterystyka JCWP na terenie gminy Wilkowice

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Aktualny stan JCWP	Cel środowiskowy - stan/potencjał ekologiczny	Cel środowiskowy - stan chemiczny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1.	Biała	RW20000421149	zły stan wód, posiada słaby potencjał ekologiczny i stan chemiczny poniżej dobrego	dobry potencjał ekologiczny	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(g,h,i)perylen(w), fluoranten(w), heptachlor(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
2.	Wapienica	RW2000042112891	zły stan wód, posiada słaby potencjał ekologiczny i stan chemiczny poniżej dobrego	dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), heptachlor(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
3.	Ponikwa	RW20000421329349	b.d.	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	dobry stan chemiczny	zagrożona
4.	Żylica	RW2000062132749	zły stan wód, posiada słaby potencjał ekologiczny i stan chemiczny poniżej dobrego	dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona

Źródło: Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 poz. 300)

Rysunek 16. JCWP na terenie gminy Wilkowice

Źródło: opracowanie własne

Wody powierzchniowe objęte są monitoringiem w ramach państwowego monitoringu środowiska.

Zgodnie z ustawą Prawo wodne celem prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych jest pozyskanie informacji o stanie wód w dorzeczeniach dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągania celów środowiskowych. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), badania prowadzi się w 6-letnich cyklach Planów Gospodarowania Wodami (PGW).

Podstawowymi jednostkami gospodarowania wodami są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP). Sporządzane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oceny wód powierzchniowych bazują na sieci punktów pomiarowo-kontrolnych (ppk). Podstawę do jej wyznaczenia na terenie województwa śląskiego stanowiły opracowane przez KZGW wykazy wód oraz zalecenia i wskazówki Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Głównym celem sporządzenia oceny stanu wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie/potencjale ekologicznym i stanie chemicznym wód powierzchniowych, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczeniach, podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem.

Na podstawie oceny stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2018-2019 w poniższej tabeli przedstawiono informacje dotyczące stanu JCWP występujących na terenie gminy Wilkowice.

Tabela 20. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Wilkowice w latach 2018-2019

Nazwa JCWP	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego			Klasyfikacja stanu chemicznego		Ocena stanu JCWP	
	Rok badań	Klasa	Stan / potencjał ekologiczny	Rok badań	Stan chemiczny	Rok badań	Ocena
Biała	2019	4	słaby potencjał ekologiczny	2019	stan chemiczny poniżej dobrego	2019	zły stan wód
Żylica	2018	5	zły potencjał ekologiczny	2018	stan chemiczny poniżej dobrego	2018	zły stan wód

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-2019 – tabela

PGW WP Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach latach 2020-2023 realizował następujące zadania:

- w 2020 roku:
 - wykonanie oceny stanu technicznego, stopnia bezpieczeństwa i przydatności do użytkowania wraz z kontrolą 5-letnią zapory przeciwrumowiskowej na cieku Wilkówka w km 2+170 w m. Wilkowice, gm. Wilkowice, koszt realizacji: 12 915,00 zł ze środków własnych,
 - remont opaski brzegowej w km 25+470 – 25+550 rzeki Białej w m. Bystra Śląska, gm. Wilkowice, rozmiar rzeczowy: 0,059 km, koszt realizacji: 70 784,88 zł ze środków własnych,
- w 2021 roku:
 - wykonanie dokumentacji projektowej na wykonanie rozbiórki zbiornika Wilkówka, koszt realizacji: 458 790,00 zł dofinansowany z dotacji,
 - remont zabudowy regulacyjnej rzeki Białek w km 26+972 – 27+075 wraz z remontem progu drewniano-kamiennego w m. Bystra, rozmiar rzeczowy: 0,103 km, koszt realizacji: 359 090,41 zł dofinansowany z dotacji,
- w 2022 roku:
 - wykonanie dokumentacji projektowej na wykonanie rozbiórki zbiornika Wilkówka, koszt realizacji: 1 845,00 zł dofinansowany z dotacji,
 - wykonanie robót utrzymaniowych w korycie cieku Wilkówka w km 0+570 – 2+220 odcinkowo na łącznej długości około 500 m w miejscowości Wilkowice, rozmiar rzeczowy: 0,500 km, koszt realizacji: 142 183,93 zł dofinansowany z dotacji,
 - ocena stanu technicznego i kontrola 5-letnia zapory przeciwrumowiskowej w km 2+461 cieku Wilkówka w miejscowości Wilkowice, koszt realizacji: 10 549,71 zł ze środków własnych,
 - awaryjne usunięcie drzew z koryta potoku Białka w miejscowości Bystra oraz cieku Podgórzanka w miejscowości Podgórze, koszt realizacji: 10 549,71 zł ze środków własnych,
- w 2023 roku:
 - wycinka, pielęgnacja, nasadzenia drzew i krzewów na terenie działania NW Bielsko Biała wraz z odwozem drewna na plac składowy, koszt realizacji: 114 839,99 zł dofinansowany z dotacji.

PGW WP Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie w latach 2020-2023 nie przeprowadzał żadnych prac utrzymaniowych na terenie gminy Wilkowice.

Ponadto w przypadku wystąpienia nagłych konieczności wykonania robót awaryjnych, które były możliwe do realizacji siłami własnymi w ramach Zespołu Wsparcia Technicznego Zarządu Zlewni Katowice, wykonywano doraźne prace remontowe, utrzymaniowe w zakresie cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej.

Realizacja planów w zakresie utrzymaniowym odbywa się w cyklu rocznym w ramach „Programu realizacji zadań związanych z utrzymaniem wód oraz pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną”.

W ramach realizacji działań w 2024 roku zaplanowano:

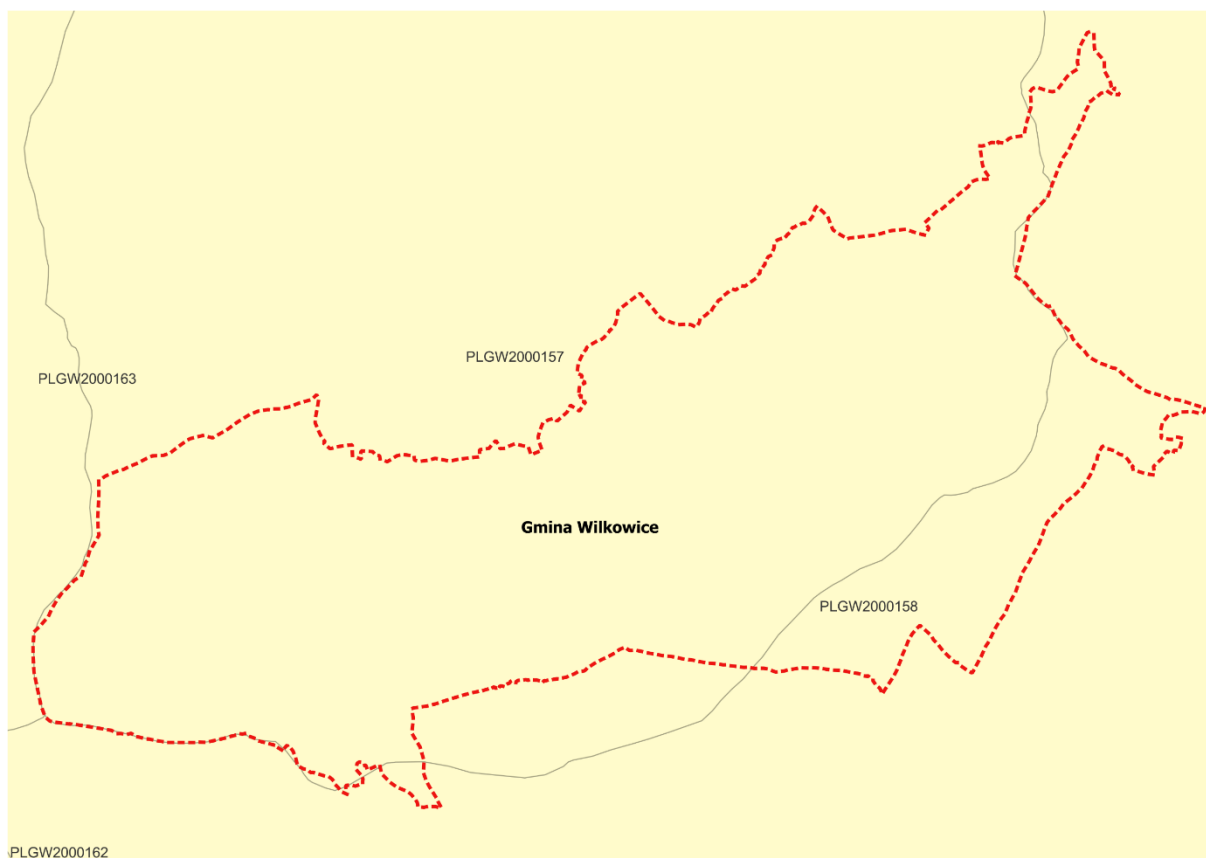
- wycinkę, pielęgnację drzew i krzewów na terenie działania NW Bielsko-Biała, szacunkowy koszt realizacji wyniesie 188 770,00 zł i będzie finansowany z dotacji celowej.

Niezależnie od działań PGW Wody Polskie, w ramach bieżących prac Referat Służb Technicznych Gminy Wilkowice czyści przydrożne rowy.

Dodatkowo na terenie Gminy Wilkowice, działania w zakresie m.in. utrzymywania i konserwacji urządzeń melioracyjnych, prowadzi Rejonowy Związek Spółek Wodnych w Bielsku-Białej z siedzibą przy ul. Sobieskiego 105. Poza działaniami na rzecz członków spółki, RZSW w 2023 roku na zlecenie Gminy wykonał umocnienie 83 mb rowu przy ul. Rolniczej w Mesznej wraz z wykonaniem dwóch przepustów o łącznej długości 12 mb. Łączny koszt zleconych robót – 50 000,00 zł.

4.4.1.2. Wody podziemne i ich monitoring

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych obszar gminy znajduje się w obrębie trzech jednolitych części wód podziemnych: nr 157 (PLGW2000157), nr 158 (PLGW2000158) oraz nr 163 (PLGW2000163).

Rysunek 17. Jednolite części wód podziemnych (JCWPd) na terenie gminy Wilkowice

Źródło: opracowanie własne

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych związanych z osiągnięciem dobrego stanu ekologicznego, określonego przez Ramową Dyrektywę Wodną (RDW).

Oceny stanu chemicznego w jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) i w poszczególnych punktach badawczych dokonano w 2020 roku, w oparciu o Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2019 roku, poz. 2148), które wyróżnia pięć klas jakości wód:

- klasa I – wody bardzo dobrej jakości,
- klasa II – wody dobrej jakości,
- klasa III – wody zadowalającej jakości,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości,
- klasa V – wody złej jakości.

Oraz dwa stany chemiczne wód ocenione na podstawie średniej wartości poszczególnych wskaźników ze wszystkich punktów zlokalizowanych w analizowanej JCWPd:

- stan dobry (klasy I, II i III),
- stan słaby (klasy IV i V).

W latach 2019-2021 badania wód podziemnych prowadzone były w oparciu o krajową sieć pomiarową modyfikowaną pod kątem dostosowania do wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej i sieć wojewódzką, uzupełniającą badania pod kątem ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.

W podsystemie monitoringu jakości wód podziemnych badania prowadzone były w ramach monitoringu diagnostycznego w odniesieniu do jednolitych części wód podziemnych uznanych za zagrożone nie osiągnięciem dobrego stanu chemicznego.

Na terenie gminy Wilkowice w latach 2021-2022 nie przeprowadzano badania jakości wód podziemnych.

Tabela 21. Charakterystyka stanu JCWPd na terenie gminy Wilkowice

Lp.	Kod JCWP	Region wodny	Stan JCWPd	Cel środowiskowy - stan chemiczny	Cel środowiskowy - stan ilościowy	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1.	PLGW2000157	Małej Wisły	słaby	dobry stan chemiczny	brak pogorszenia aktualnego stanu ilościowego (słaby stan ilościowy w zakresie bilansu wodnego)	zagrożona ilościowo i chemicznie
2.	PLGW2000158	Górnej-Zachodniej Wisły	dobry	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	niezagrożona
3.	PLGW2000163	Małej Wisły	dobry	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	zagrożona chemicznie

Źródło: Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 poz. 300)

Zasoby wód podziemnych są ściśle związane z występującymi na obszarze gminy Lokalnymi Zbiornikami Wód Podziemnych (LZWP). Gmina Wilkowice leży w obrębie Lokalnych Zbiorników Wód Podziemnych: LZWP nr 348 Zbiornik warstw Godula (Beskid Śląski), LZWP nr 447 Zbiornik warstw Godula (Beskid Mały) i LZWP nr 448 Dolina rzeki Biała.

Rysunek 18. Lokalne Zbiorniki Wód Podziemnych na terenie gminy Wilkowice

Źródło: opracowanie własne

W 2017 roku Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy, opracował *Informator PSH Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce*, w którym scharakteryzowano m.in zbiorniki znajdujące się w obszarze Gminy Wilkowice:

LZWP nr 447 – Zbiornik warstw Godula (Beskid Mały)

Zbiornik wód podziemnych warstw Godula zlokalizowany na obszarze Karpat fliszowych wyznaczono na podstawie indywidualnych kryteriów ilościowych i jakościowych, w związku z deficytowym charakterem obszaru karpackiego w wody podziemne – wydajność potencjalna otworu studziennego $>120 \text{ m}^3/\text{d}$, wody bardzo czyste, praktycznie nie wymagające uzdatniania, obecność utworów fliszu piaskowcowego (ogólnie w profilu powyżej

60% piaskowców, często gruboławicowych). Szczegółowa analiza warunków hydrogeologicznych oraz zasięg występowania warstw goduńskich były podstawą skorygowania i wyznaczenia granic Zbiornika warstw Goduła (Beskid Mały). Jest to zbiornik typu porowo-szczelinowego, wydzielony w utworach fliszowych kredy górnej (piaskowce goduńskie), położony w Beskidach Zachodnich. Poziom zbiornikowy zbudowany jest z utworów fliszowych, których wodonośność jest uwarunkowana stopniem zeszcelinowacenia. Poziom ten cechuje brak ciągłości i niska wodonośność. Średni współczynnik filtracji wynosi ok. $6 \cdot 10^{-6}$ m/s. Zwierciadło wody stwierdza się na głębokości od 2 do kilkudziesięciu metrów. Głębokość strefy aktywnej wymiany wód szacuje się na 80 m. Ze względu na nieciągłość warstwy wodonośnej i brak możliwości budowy ujęć mogących być źródłem zaopatrzenia większych grup odbiorców, nie spełnia nawet indywidualnych, obniżonych kryteriów GZWP. Jednak mimo stosunkowo słabych parametrów hydrogeologicznych i z uwagi na ogólnie niską zasobność regionu karpackiego utrzymano zbiornik w obniżonej randze zbiornika lokalnego w celu ochrony jakości i ilości występujących tu wód. Powierzchnia LZWP Zbiornik warstw Goduła (Beskid Mały) wynosi obecnie 250,4 km². Zasilanie LZWP Zbiornik warstw Goduła (Beskid Mały) zachodzi na drodze bezpośredniej infiltracji opadów atmosferycznych na wychodniach spękanych piaskowców, a także przez pokrywę zwietrzelinową o miąższości na ogół 1–3 m. Ze względu na niewielką pokrywę czwartorzędowych utworów zwietrzelinowych i specyfikę budowy fliszu, należy uznać, że kredowy poziom wodonośny jest pozbawiony izolacji. Przepływ wód odbywa się w górnej strefie osadów fliszowych dzięki spękanom i szczelinom, w kierunkach dolin rzecznych. Strefa aktywnej wymiany wody sięga głębokości ok. 80 m w głąb górotworu. Główne bazy drenażu to rzeki Soła i Skawa, lokalne to ich dopływy: Wielka Puszczka, Ponikwa, Żarnówka, Łękawka, Wieprzówka, Ponikiewka i Jaszczurówka. Dla obszaru LZWP Zbiornik warstw Goduła (Beskid Mały) wielkość modułu zasobów odnawialnych określono w wysokości 276,0 m³/d × km², natomiast moduł zasobów dyspozycyjnych – 55,2 m³/d × km². Eksploatacja stanowi ok. 10% oszacowanych zasobów dyspozycyjnych i ok. 70% eksploatacji dopuszczonej pozwoleniami wodnoprawnymi (2013r.). Zarówno eksploatacja rzeczywista, jak i wg pozwoleń wodnoprawnych nie przekraczają zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych, które stanowią ok. 30% zasobów dyspozycyjnych. Jakość wody zbiornikowego poziomu wodonośnego odpowiada dobremu stanowi chemicznemu (klasa I, II), tzn. nadaje się do spożycia przez ludzi bez uzdatniania lub po prostym uzdatnieniu

LZWP nr 448 – Dolina rzeki Biała

Główne zbiorniki wód podziemnych położone na obszarze Karpat zewnętrznych wyznaczono na podstawie kryteriów indywidualnych o obniżonych wymaganiach dla głównych zbiorników wód podziemnych, w związku z deficytowym charakterem tych obszarów w wody podziemne. Analiza parametrów hydrogeologicznych i zebranych materiałów archiwalnych wykazała, że GZWP nr 448 nie spełnia również indywidualnych kryteriów wydajności studni oraz jakości wody. Było to powodem zmiany rangi GZWP nr 448 na lokalny zbiornik wód podziemnych Dolina rzeki Biała. LZWP nr 448 Dolina rzeki Biała, wydzielono na podstawie następujących kryteriów indywidualnych:

- wydajność potencjalna otworu studziennego powyżej 960 m³/d,
- wydajność ujęcia powyżej 2000 m³/d,
- dostępność wód i techniczne możliwości ich wykorzystania (aktualne i perspektywiczne),
- jakość wód odpowiadająca I klasie czystości.

Czwartorzędowy zbiornik wód podziemnych LZWP Dolina rzeki Biała tworzy wyraźną strukturę dolinną. Korekty jego granic dokonano po uszczegółowieniu zasięgu występowania utworów czwartorzędowych poziomu zbiornikowego w dolinie rzeki Białej. Podstawą do wyznaczenia nowych granic zbiornika były zasięgi jednostek hydrogeologicznych głównego użytkowego poziomu wodonośnego w dolinie rzeki Białej (wyznaczone na Mapie hydrogeologicznej Polski) oraz zasięg utworów aluwialnych, wyznaczony na Szczegółowej mapie geologicznej Polski. Granicę uszczegółowiono również na podstawie mapy wodoprzewodności poziomu zbiornikowego. Po weryfikacji granic zbiornika całkowita powierzchnia zbiornika LZWP Dolina rzeki Biała wynosi 15,6 km². Na obszarze LZWP Dolina rzeki Biała wyróżniono dwa poziomy wodonośne: poziom czwartorzędowy, obejmujący czwartorzędowe osady aluwialne fragmentów doliny Białej i jej dopływów oraz poziom fliszowy, które ogólnie są połączone ze sobą więzią hydrauliczną. Poziom zbiornikowy wodonośny zbudowany jest z utworów aluwialnych, wypełniających fragmenty doliny Białej oraz ujściowe odcinki jej dopływów. Warstwa wodonośna jest zbudowana z otczaków, żwirów i piasków o różnej granulacji, lokalnie z domieszką gliny, często wymieszanych ze sobą. Miąższość utworów wodonośnych w granicach zbiornika wynosi 2–5 m, lokalnie 5–10 m. Wodoprzewodność czwartorzędowego poziomu wodonośnego w granicach zbiornika wód podziemnych LZWP Dolina rzeki Biała zmienia się od 18,9 do 325,7 m²/d i jest wyższa w części północnej i centralnej. Wydajność potencjalna otworu studziennego na północy w Czechowicach-Dziedzicach i północnej części miasta Bielsko-Biała wynosi 240–720 m³/d, natomiast na południu jest niższa i wynosi 48–120 m³/d, lokalnie 120–240 m³/d. Jakość wód podziemnych poziomu zbiornikowego charakteryzuje się dobrym stanem chemicznym, w przedziale klas jakości I–III, lokalnie – IV klasy. Stan wód powierzchniowych w granicach zbiornika jest zły, najprawdopodobniej jest związany z nieuregulowaną gospodarką ściekową, m.in. brakiem kanalizacji. Na jakość wód powierzchniowych wpływ mają także spływy powierzchniowe z dróg. Wielkość zasobów dyspozycyjnych dla LZWP Dolina rzeki Biała wynosi 2850,0 m³/d, przy module zasobowym 182,7 m³/d·km². Wartość ta stanowi

32% wielkości zasobów odnawialnych. Pobór wód podziemnych z czynnych ujęć zlokalizowanych w granicach LZWP Dolina rzeki Biała wynosił 66 940 m³/rok (dane za 2013 r.), co stanowi ok. 5% wielkości zasobów dyspozycyjnych. Możliwości eksploatacyjne zbiornika są więc jeszcze bardzo duże, nawet biorąc pod uwagę pobór nierejestrowany.

LZWP nr 348 – Zbiornik warstw Godula (Beskid Śląski)

Rejon karpacki jest rejonem deficytowym z punktu widzenia zaopatrzenia w wodę, w związku z czym zastosowano w tym rejonie obniżone kryteria wydzielenia Głównego Zbiornika Wód Podziemnych. Pomimo tego, z uwagi na bardzo słabe parametry poziomu zbiornikowego, dużą ich zmienność w planie poziomym, brak zdolności retencyjnych (ściśła zależność wielkości zasobów zbiornika od wysokości opadów atmosferycznych), a także nieciągłe pole filtracji wód podziemnych, zdecydowano się na obniżenie rangi Zbiornika warstw Godula (Beskid Śląski) do lokalnego zbiornika wód podziemnych (LZWP). Szczegółowe granice Zbiornika warstw Godula (Beskid Śląski) wyznaczono na podstawie analizy hydrostrukturalnej na podstawie zasięgu warstw godulskich i istebniańskich, zmniejszając jego obszar z 410 km² do 374,8 km². Zbiornik ten współwystępuje częściowo z czwartorzędowym GZWP nr 347 Dolina rzeki Górna Wisła. Wodonośny poziom zbiornikowy jest zbudowany z utworów fliszowych kredy (warstwy istebniańskie i godulskie), w przewodzie z piaskowców grubo- i średnioławicowych, a także zlepieńców (zlepieniec malinowski). Badania laboratoryjne utworów fliszowych wykazały, że ich porowatość międzyziarnowa jest niewielka i dochodzi do kilku, rzadko do kilkunastu procent, a stopień zawodnienia tych utworów jest uwarunkowany ilością i charakterem szczelin. Gęstość szczelin i ich wielkość są zależne od litologii i miąższości warstw, a szczególnie od procesów wietrzenia i tektoniki. Zbiornik wód podziemnych ma charakter porowo--szczelinowy, o zwierciadle wód swobodno-napiętym. Strefa zawodniona tworzy tu nieciągły poziom wodonośny o zróżnicowanych cechach, a strefa aktywnej wymiany wynosi do 60–80 m, lokalnie nawet do 100 m. Zasilanie wód podziemnych tego zbiornika następuje przede wszystkim na drodze infiltracji opadów atmosferycznych w obrębie zbiornika. Pobór wód podziemnych w 2013 r., ze wszystkich ujęć zlokalizowanych w obrębie GZWP nr 348, wynosił zaledwie ok. 596 m³/d, stanowiąc ok. 0,7% oszacowanych zasobów dyspozycyjnych. Zapotrzebowanie na wody podziemne w tym rejonie jest niewielkie (dominują niezamieszkane tereny leśne) i są wykorzystywane one głównie przez indywidualnych odbiorców. Stan chemiczny wód podziemnych piętra kredowego oceniono jako dobry. Na obszarze zbiornika i w jego otoczeniu najczęściej są spotykane wody dobrej jakości zaliczone do klasy I, rzadziej II.

4.4.1.3. Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy

Według Prawa wodnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, z późn. zm.) przez powódź rozumie się czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Główne zagrożenie powodziowe jest wywoływane dużą prędkością płynącej wody i jej energią, która powoduje niszczenia ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi), a także budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty i in. Przyczyną podtopień i powodzi są na ogół:

- bardzo intensywne opady burzowe (określane, jako oberwanie chmury), obejmujące najczęściej niewielkie obszary o dużych nachyleniach zboczy, powodujące gwałtowne i krótkotrwałe (do kilku godzin) lokalne wezbrania wód,
- opady rozlewne tj. trwające kilka dni opady o wysokim natężeniu (od kilkudziesięciu do 100 mm w ciągu doby), obejmujące większą część zlewni.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada, zgodnie z ustawą Prawo wodne, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie oraz organy administracji rządowej i samorządowej. PGW WP jest również odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

Na lata 2016-2022 został zaplanowany projekt pn.: „Przegląd i aktualizacja map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego”. Opracowane mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego są dostępne na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Ponadto do 2027 roku zostanie wykonana analiza wstępnej oceny ryzyka powodziowego, aktualizacja map zagrożenia i map ryzyka powodziowego, aktualizacja planu przeciwdziałania skutkom suszy dla obszarów dorzeczy oraz aktualizacja planu zarządzania ryzykiem powodziowym.

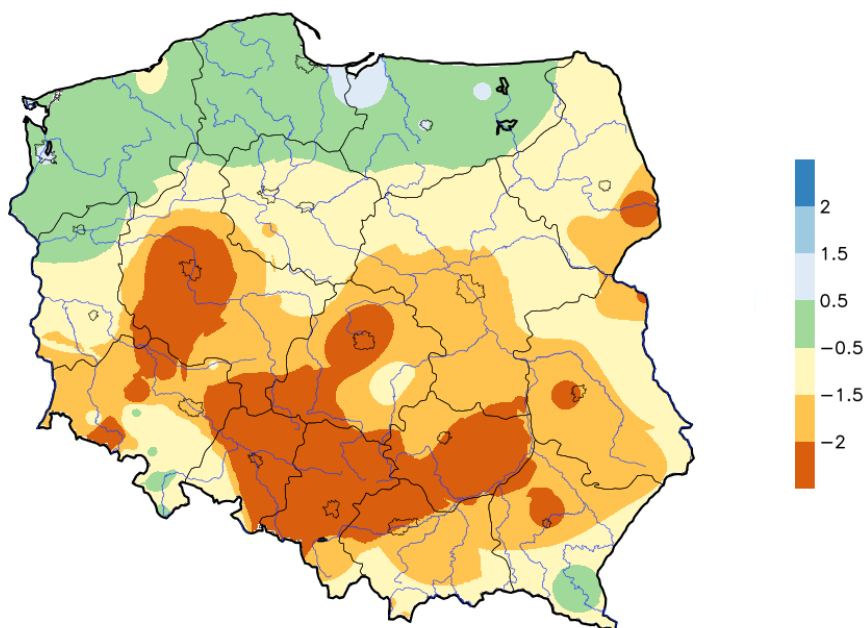
Na terenie gminy Wilkowice występują miejsca zagrożone powodzią. Lokalizację zagrożeń powodziowych przedstawiono na poniższym rysunku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ISOK

Istniejący zbiornik retencyjny na potoku Wilkówka przy ul. Harcerskiej w Wilkowicach, będący w eksploatacji PGW Wody Polskie, został rozebrany na podstawie decyzji Śląskiego Wojewódzkiego Inspektoratu Nadzoru budowlanego w Katowicach z dnia 06 czerwca 2019 r.

Susza jest zjawiskiem ciągłym o zasięgu regionalnym i oznacza dostępność wody poniżej średniej w określonych warunkach naturalnych. Suszą nazywa się nie tylko zjawiska ekstremalne, ale wszystkie, które występują w warunkach mniejszej dostępności wody dla danego regionu. Susza jest również naturalnym zagrożeniem, o charakterze regionalnym, wywołanym głównie niedoborem opadu w połączeniu z innymi sprzyjającymi czynnikami. Skutki wystąpienia suszy odczuwalne są zarówno przez ludność jak i ich środowisko. Mogą osiągać różne rozmiary, porównywalne ze skutkami wystąpienia innych zagrożeń jak, np. powódź. Jednak skutki suszy odczuwalne są zazwyczaj powoli i często objawiają się jako inne zagrożenia, np. pożary lub erozja powierzchniowa.

57

Rysunek 20. Rozkład przestrzenny wartości SPI na terenie kraju w czerwcu 2019 roku

Źródło: <http://posucha.imgw.pl>

Przedziały ostrości suszy atmosferycznej (wartości SPI) określa 7 stopniowa skala²:

- ekstremalnie wilgotny (≥ 2),
- bardzo wilgotny ($2 \div 1,5$),
- wilgotny ($1,5 \div 0,5$),
- normalny ($0,5 \div -0,5$),
- suchy ($-0,5 \div -1,5$),
- bardzo suchy ($-1,5 \div -2$),
- ekstremalnie suchy (≤ -2).

Na terenie gminy Wilkowiec przedział ostrości suszy atmosferycznej w czerwcu 2019 roku wyniósł $(-1,5 \div -2)$, tj. bardzo suchy. W czerwcu 2022 roku przedział ostrości suszy wynosił $(-0,5 \div 0,5)$, tj. normalny, natomiast w sierpniu 2023 roku wyniósł $(0,5 \div 1,5)$ tj. wilgotny.³

4.4.2. Analiza SWOT

Zasoby wodne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
zadowalająca jakość wód podziemnych	zły stan wód powierzchniowych wpływ zanieczyszczenia spoza terenu gminy na stan czystości wód
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
dobra współpraca administratorami cieków wodnych w zakresie ich utrzymania	niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko zagrożenia powodziowe występujące na terenie Gminy

Źródło: opracowanie własne

² Źródło: Wyznaczanie wskaźnika standaryzowanego opadu (SPI) z zastosowaniem rozkładu gamma, E. Gąsiorek, E. Musiał

³ Źródło: <https://esusza.pl/> (dostęp: 17.05.2024 r.)

4.4.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zasobów wodnych

W zasadzie wszystkie przedsięwzięcia można podzielić na czynne i bierne. Bardzo często ich rodzaj wymuszony jest własnością. Do działań biernych należą:

- monitoring powodziowy dla gminy oparty na koncepcji pozyskiwania skutecznej informacji o opadzie i odpływie w warunkach powodziowych,
- system ostrzeżeń gwarantujący mieszkańcom i użytkownikom terenów zalewowych możliwie szybkie powiadomienie o nadchodzącym zagrożeniu,
- wyposażenie drużyn ratowniczych w specjalistyczny sprzęt niezbędny do efektywnego prowadzenia akcji przeciwpowodziowej,
- opracowanie materiałów informacyjnych z podstawowymi danymi umożliwiającymi identyfikację przez każdego mieszkańca obszaru zagrożenia powodziowego w jego otoczeniu.

Do działań aktywnych należą:

- bieżące remonty budowli regulacji rzek i potoków,
- bieżące remonty, stała konserwacja i renowacja przepustów, rowów i innych urządzeń odprowadzających wodę lub zabezpieczających odpływ,
- wycinka drzew i krzewów w korytach cieków, co przeciwdziała podnoszeniu się poziomu zwierciadła wód odpływowych oraz niszczeniu mostów i brzegowych ubezpieczeń rzek i cieków,
- systematyczne oczyszczanie z rumowiska koryt powyżej zapór przeciwrumowiskowych i stopni wodnych, stabilizujących dno cieków.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada, zgodnie z ustawą Prawo wodne, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które jest również odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

Ochronę przed powodzią prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej na obszarze kraju, planami ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego, a w szczególności przez:

- zachowanie i tworzenie wszelkich systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych,
- racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód,
- funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze,
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowanie oraz utrzymywanie wałów przeciwpowodziowych, a także kanałów ulgi.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zamieszczono zadania dotyczące prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych, działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży, a także budowę, przebudowę, modernizację budowli przeciwpowodziowych oraz działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi szczegółowymi oraz rowami odwadniającymi tereny zurbanizowane.

Na terenie Gminy Wilkowice wyznaczono strefy ochronne ujęć wody, ustanowione następującymi rozporządzeniami:

1. Rozporządzenie nr 1/2009 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 5 sierpnia 2009 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody powierzchniowej z potoku Białka w Bystrej, gmina Wilkowice, powiat bielski, województwo śląskie, Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2009 r. nr 146, poz. 2858;
2. Rozporządzenie nr 1/2011 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 2 czerwca 2011 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej „Hania” w miejscowości Bystra, Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 17.06.2011 r. nr 131, poz. 2445;
3. Rozporządzenie nr 1/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 12 lipca 2012 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody powierzchniowej z potoku Mesznianka w Mesznej, gmina Wilkowice, powiat bielski, województwo śląskie, Dz. Urz. Woj. Śląsk. Z 2012 r., poz. 2827;
4. Rozporządzenie nr 2/2016 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 23 sierpnia 2016 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody powierzchniowej ze zbiornika retencyjnego na potoku Wilkówka w Wilkowicach, gmina Wilkowice, pow. bielski, woj. śląskie, Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2016 r., poz. 4343;

5. Rozporządzenie nr 6/2016 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie ustanowienia stref ochronnych ujęć wody podziemnej w Wilkowicach, gmina Wilkowice, pow. bielski, woj. śląskie, Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2016 r., poz. 6998;
6. Rozporządzenie nr 14/2016 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 16 maja 2016 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody powierzchniowej z potoku Zimnik w miejscowości Wilkowice, gmina Wilkowice, powiat bielski, Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2016 r., poz. 2774.

Zgodnie z ustawą Prawo Wodne na terenie ochrony bezpośredniej zakazuje się użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody.

4.5. Gospodarka wodno-ściekowa

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

Tabela 22. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WILKOWICE NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2021-2024”			
Cel: Prowadzenie racjonalnej gospodarki-ściekowej			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Prowadzenie ewidencji i kontroli zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Zgodnie z informacją przekazaną przez Urząd Gminy pod koniec 2023 roku na terenie gminy Wilkowice znajdowały się 602 zbiorniki bezodpływowe i 72 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Gmina w 2023 roku przeprowadziła 56 kontroli zbiorników bezodpływowych.	w wyniku przeprowadzonych kontroli i stwierdzonych nieprawidłowości zastosowano następujące środki: - 22 pouczeń o obowiązku udokumentowania wywozu i konieczności zawarcia umowy, - 24 pouczeń j.w. oraz mandatów w wysokości 100 - 500 zł
2.	Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	W 2023 r. zakończono realizowany od 2017 r. Projekt w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko pn. „Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Wilkowice w wyznaczonych obszarach aglomeracji”. Zakres rzeczowy zadania tj. zakończenie budowy kanalizacji o całkowitej długości 84 656 mb osiągnięto na dzień 31.03.2023 r. Wartość całkowita Projektu: 80.237.784,25 zł. Dodatkowo Gmina Wilkowice w 2023 r. wybudowała 1380 mb sieci kanalizacji sanitarnej w Mesznej, Bystrej i Wilkowicach. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł: 1 114 413,63 zł. W 2022 r. w ramach zadania „Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Bystrej przy ul. Beskidzkiej” wybudowano 170,93 mb kanalizacji Dn 200 -160. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł: 200 144,15 zł. W 2021 r. w ramach realizacji zadania „Budowa bocznej sieci kanalizacji sanitarnej łączącej sieć główną z budynkami położonymi na terenie Gminy Wilkowice w roku 2021 – część I” wybudowano 1.117,23 mb kanałów. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł: 732.012,36 zł. W 2020 r. w ramach realizacji zadania „Budowa bocznej sieci kanalizacji sanitarnej łączącej sieć główną z budynkami położonymi na terenie Gminy Wilkowice w roku 2020 – część I” wybudowano 455,65 mb kanałów. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł: 340.430,05 zł. W 2019 r. w ramach realizacji zadania: <ul style="list-style-type: none"> „Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w rejonie ul. Malinowej i Partyzantów w Bystrej” wybudowano 267,10 mb kanałów. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł: 221.356,98 zł; „Budowa bocznej sieci kanalizacji sanitarnej łączącej sieć główną z budynkami położonymi na terenie Gminy Wilkowice w roku 2019 – część I” wybudowano 407,30 mb kanałów. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł: 319.497,79 zł; „Budowa bocznej sieci kanalizacji sanitarnej łączącej sieć główną z budynkami położonymi na terenie Gminy Wilkowice w roku 2019 – część II” wybudowano 289,55 mb kanałów. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł: 214.240,79 zł; „Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wzdłuż ul. Furmaniec w Wilkowicach” wybudowano 173,30 mb kanałów. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł: 223.891,04 zł. 	zwiększenie dostępności mieszkańców Gminy Wilkowice do zbiorowego systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków

		<p>W 2018 r. w ramach realizacji zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> „Budowa bocznej sieci kanalizacji sanitarnej łączącej sieć główną z budynkami położonymi na terenie Gminy Wilkowice w roku 2018 – etap I,” wybudowano 684,95 mb kanałów. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł: 297 664,83 zł; „Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w rejonie ul. Dworkowej w Wilkowicach, wybudowano 255,27 mb kanałów. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł: 111.130,50 zł; „Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w rejonie ul. Letniskowej w Bystrej”, wybudowano 446,95 mb kanałów. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł: 311.203,30 zł; „Budowa bocznej sieci kanalizacji sanitarnej łączącej sieć główną z budynkami położonymi na terenie Gminy Wilkowice w latach 2017 – 2018”, wybudowano: 467,10 mb. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł: 181.321,84 zł. <p>W 2017 r. ramach realizacji zadania:</p> <p>„Budowa bocznej sieci kanalizacji sanitarnej łączącej sieć główną z budynkami położonymi na terenie Gminy Wilkowice w roku 2017 – etap I”, wybudowano: 583,71 mb kanałów. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł: 205.905,95 zł.</p> <p>Dodatkowo w latach 2017 – 2023 Gmina Wilkowice realizowała wykupy sięgaczy kanalizacji sanitarnych, wykonanych przez prywatnych inwestorów.</p>	
3.	Zwiększenie dostępności mieszkańców Gminy Wilkowice do zbiorowego systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków	<p>W ramach inwestycji pn. „Przebudowa drogi gminnej ul. Prostej w Wilkowicach” w 2023 r. przebudowano 1128,5 mb sieci wodociągowej.</p> <p>W 2021 r. Gmina Wilkowice wybudowała sieć wodociągowa w ul. Galicyjskiej w Wilkowicach. Parametry sieci: Dn 110, L=481 mb; Dn40, L = 54 mb.</p> <p>Spółka Wodociągowa w Wilkowicach wybudowała sieci wodociągowe o długościach:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0,1 km w 2017r., 0,9 km w 2021 r. <p>Spółka Wodociągowa w Mesznej wybudowała sieci wodociągowe o długościach:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0,3 km w 2021r. 	
4.	Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	<p>W 2017 r. Gmina Wilkowice zakończyła inwestycję pn. „Przebudowa budynku chlorowni na stację uzdatniania wody wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Wilkowicach.”</p> <p>Wydajność SUW: Qśred. (m³/d): 1200 m³/d; (50m³/h).</p> <p>Koszt realizacji zadania: 768.271,74 zł</p>	
5.	Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	<p>Edukacja ekologiczna była prowadzona w latach 2018-2023 w trakcie realizacji projektu pn. „Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Wilkowice w wyznaczonych obszarach aglomeracji”, poprzez m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> organizację festynów edukacyjnych w szkołach dotyczących ekologii – oczyszczanie ścieków, obieg wody w przyrodzie, budowa kanalizacji, a poprawa jakości wody w rzekach i jeziorach, czego nie wyrzucać do kanalizacji, artykuły w gazecie lokalnej dotyczące kanalizacji, sposobu podłączenia do kanalizacji, sposobu użytkowania. 	bieżąca realizacja
6.	Edukacja ekologiczna dotycząca racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Gminy Wilkowice

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 23. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2017	Stan aktualny 2023
1.	Liczba zewidencjonowanych zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków [szt./rok]	2047 107	602 72
2.	Długość sieci wodociągowej [km]	105,4	108,76 (sieci główne)
3.	Długość sieci kanalizacyjnej [km]	72	133,99 (kanały główne)
4.	Liczba przyłączy do sieci wodociągowej [szt.]	3716	4133
5.	Liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej [szt.]	2146	4123
6.	Liczba zmodernizowanych elementów infrastruktury zbiorowego zaopatrzenia w wodę [szt.]	b.d.	1
7.	Liczba kampanii promocyjnych i edukacyjnych [szt./rok]	b.d.	kilka/rok

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Wilkowice i GUS, BDL

4.5.1. Opis stanu obecnego

Zarządzanie zasobami wodnymi zgodnie z Dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 roku ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej oraz wymaganiami zawartymi w ustawie z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne odbywa się w odniesieniu do jednolitych części wód. W obszarze tych jednolitych części wód odbywa się identyfikacja i analiza stanu, zagrożeń oraz planowanie działań mających na celu osiągnięcie przez poszczególne części wód celów środowiskowych.

W ostatnich latach na szczeblu krajowym prowadzone były prace mające na celu kolejne zaktualizowanie Planów zagospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (II aPGW, 3 cykl planistyczny). W ramach podjętych prac sporządzono programy działań dla jednolitych części wód (JCW), wdrożenie których będzie miało wpływ na poprawę stanu wód. Obecnie trwa proces legislacyjny zmierzający do opublikowania planów w postaci rozporządzeń. Po zatwierdzeniu plany będą obowiązywać przez następne 6 kolejnych lat.

4.5.1.1. Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy Wilkowice zaopatrzenie w wodę realizowane jest przez:

- Spółkę Wodociągową w Wilkowicach z siedzibą przy ul. Strażackiej 3 w Wilkowicach,
- Spółkę Wodociągową w Bystrej z siedzibą przy ul. Klimczoka 269a w Bystrej,
- Spółkę Wodociągową w Mesznej z siedzibą przy ul. Handlowej 27 w Mesznej,
- Przedsiębiorstwo „AQUA” S.A. z siedzibą przy ul. 1 Maja 27 w Bielsku-Białej.

Produkcja wody i sposób jej uzdatniania

- Stacja Uzdatniania Wody w Bystrej produkuje średnio 520 m³/d, w stacji stosowana jest filtracja i dezynfekcja końcowa,
- Stacje Uzdatniania Wody w Mesznej produkują średnio 180 m³/d, dobową produkcję wody na Stacji Uzdatniania przy ul. Sportowej wynosiła 140 m³/d, Stacja Uzdatniania Wody przy ul. Orczykowej wyprodukowała 40 m³/d, na stacjach prowadzone jest uzdatnianie oparte na filtracji, dezynfekcji końcowej oraz lampy UV,
- Stacja Uzdatniania Wody w Wilkowicach produkuje średnio 780 m³/d, w stacji stosowana jest filtracja i dezynfekcja końcowa,
- Stacja Uzdatniania Wody w Kobiernicach Aqua S.A. w Bielsku-Białej na teren gminy Wilkowice dostarcza średnio 37 m³/d, proces uzdatniania obejmuje filtrację, koagulację i dezynfekcję końcową.

Przedsiębiorstwo „AQUA” S.A.

Długość sieci wodociągowej wynosi 2,6 km, z czego 1,4 km stanowią przyłącza. Na terenie gminy Wilkowice znajdują się 43 przyłącza. Zgodnie z informacją przekazaną przez Przedsiębiorstwo „AQUA” S.A. wg stanu na dzień 31.12.2023 r. ilość odbiorców (punktów rozliczeniowych) w gminie wynosi:

- 16 szt. na terenie Wilkowic,
- 46 szt. na terenie Bystrej.

Spółka Wodociągowa w Wilkowicach

Długość sieci wodociągowej będącej w zarządzie Spółki wynosi 52 km. Spółka pozyskuje wodę z trzech ujęć powierzchniowych usytuowanych na rzekach: Wilkówce i Żimniku, wypływających ze zbocz Magurki, w razie zapotrzebowania z trzech studni głębinowych. Stacja Uzdadniania Wody uzdatnia wodę z ujęć powierzchniowych, dezynfekując ją za pomocą związków chloru, a następnie filtruje wodę na złożu krzemowym z koagulacją osadów. W 2023 roku wybudowano lub zmodernizowano około 1,0 km sieci, koszt inwestycji wynosił około 1,65 mln zł (udział finansowy Spółki wynosił około 135 000,00 zł). Przyłącza budowane są na koszt odbiorców, dzięki inwestycjom dostęp do wodociągu uzyskało 13 nowych odbiorców.

Stacja Uzdadniania Wody w Wilkowicach zaopatruje około 5600 mieszkańców.

Plany na najbliższe lata obejmują zapewnienie dodatkowych źródeł wody dzięki budowie i podłączeniu dwóch nowych studni głębinowych, szacunkowe koszty tej inwestycji to około 900 000,00 zł. Ponadto Spółka Wodociągowa zaplanowała budowę dodatkowego zbiornika retencyjnego wody uzdatnionej o pojemności co najmniej 500 m³, koszt realizacji zadania około 1,5 mln zł (w ramach współfinansowania z projektu unijnego lub dofinansowania z Gminy Wilkowice). W ramach planów na kolejne trzy lata Spółka Wodociągowa w Wilkowicach zaplanowała również przebudowę lub budowę nowych sieci wodociągowych w miejscach, gdzie infrastruktura jest najstarsza, na ten cel zaplanowano około 300 000,00 zł.

Spółka Wodociągowa w Mesznej

Długość sieci wodociągowej będącej w zarządzie Spółki wynosi 21,3 km. Stacja Uzdadniania Wody w Mesznej zaopatruje około 1500 mieszkańców.

Źródłem wody jest ujęcie powierzchniowe na potoku Mesznianka. Woda z ujęcia jest wstępnie filtrowana na złożu żwirowym, a następnie jest uzdatniana na SUW Sportowa i SUW Orczykowa na złożach żwirowych oraz poddawana dezynfekcji podchlorynem sodu.

Na 2024 rok zaplanowano rozbudowę sieci wodociągowej o około 800 mb, szacunkowy koszt realizacji planowanej inwestycji wyniesie około 500 tys. zł.

Spółka Wodociągowa w Bystrej

Długość sieci wodociągowej na terenie objętym działalnością Spółki Wodociągowej w Bystrej:

- główna sieć wodociągowa: 35,09 km,
- przyłącza wodociągowe: 34,56 km.

Na koniec 2023 roku były wykonane 1253 przyłącza wodociągowe. Stacja Uzdadniania Wody w Bystrej zaopatruje około 4000 mieszkańców.

Źródła wody:

1) Ujęcie wód z potoku Białka

- średnia ilość: 1 450,93 m³/d,
- maksymalna ilość: 80 m³/h,
- dopuszczalna ilość: 529 589,0 m³/rok

Ujęcie wód powierzchniowych:

- ujęcie powierzchniowe typu drenażowego (7 rur perforowanych PCV o \varnothing 160 mm i dł. 3 m każda).

2) Ujęcie wody podziemnej z utworów kredowych ze studni SW-1 (studnia głębinowa) w okresie niedoboru wody z ujęcia powierzchniowego

$$Q_{\max h} = 4,4 \text{ m}^3/\text{h}$$

$$Q_{\max \text{ roczne}} = 19\,325 \text{ m}^3/\text{rok}$$

Parametry studni:

- głębokość otworu: 97,0 m,
- średnica kolumny filtrowej: PCV DN 125

3) Stacja Uzdadniania Wody

- stacja filtrów pośpiesznych,
- stacja automatycznych filtrów samoregulujących,
- chlorownia,
- zbiornik wody do płukania filtrów,
- zbiornik wód popłucznych,
- pompownia wody do płukania filtrów,

- kompresownia i zbiornik sprężonego powietrza.

Plany inwestycyjne na lata 2024-2027:

- realizowana przez Gminę Wilkowice „Budowa obiektu infrastruktury technicznej – zbiornik wyrównawczy wody pitnej w rejonie ul. Klimczoka 269 a w Bystrej” – szacunkowy koszt realizacji: 1 200 000,00 zł,
- wykonanie nowego ujęcia wody podziemnej z utworów kredowych – studnia głębinowa SW-2,
- wdrażanie systemu zdalnego odczytu wskazań wodomierzy,
- budowa sieci wodociągowej w rejonie ul. Jasnej i Łagodnej w Bystrej.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia na terenie gminy Wilkowice

Państwowa Powiatowa Inspekcja Sanitarna w Bielsku-Białej na terenie gminy Wilkowice prowadzi nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. 2023 r., poz. 338 z późn. zm.) i Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. 2017 r., poz. 2294).

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bielsku-Białej opublikował „Obszarową ocenę jakości wody gminy Wilkowice”.

Do oceny jakości wody wykorzystywano wyniki próbek pobieranych i badanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną, a także wyniki uzyskane przez producentów wody w ramach prowadzonej kontroli wewnętrznej.

Przekroczenia dopuszczalnych parametrów jakości wody wystąpiły:

- w próbce wody pochodzącej z indywidualnego ujęcia wody w Schronisku „Na Magurce” (Magurka Wilkowska 7 w Wilkowicach) stwierdzono obecność bakterii *Escherichia coli*,
- w próbkach pochodzących ze Stacji Uzdatniania Wody – Biurze Spółki Wodociągowej (ul. Klimczoka 269A) oraz w Sklepie Spożywczym „Słonko” (ul. Szczyrkowska 58 w Bystrej) stwierdzono obecność bakterii *Escherichia coli*,
- w próbkach wody pochodzącej ze Stacji Uzdatniania Wody (ul. Harcerska), Gminnym Ośrodku Sportu i Rekreacji (ul. Samotna 12) oraz w Urzędzie Gminy (ul. Wyzwolenia 25 w Wilkowicach) stwierdzono obecność bakterii *grupy coli*.

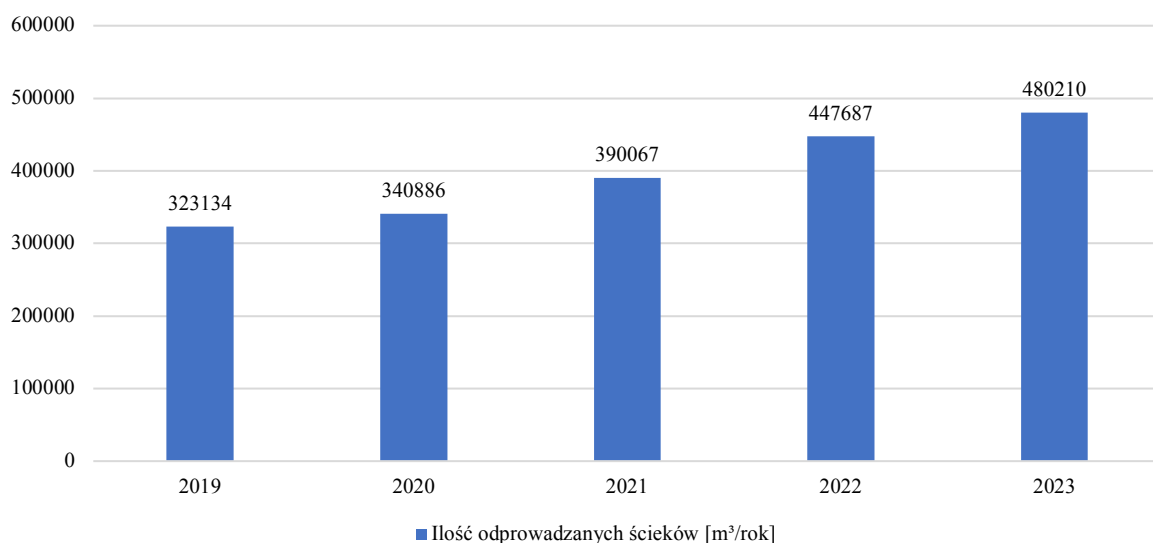
Stwierdzenie niezgodności parametrów jakości wody z obowiązującymi przepisami skutkowało wszczęciem postępowań administracyjnych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bielsku-Białej.

Podjęte działania naprawcze przez zarządców ujęć wody doprowadziły do przywrócenia jakości wody do wymogów obowiązującego rozporządzenia. Woda dostarczana na teren gminy Wilkowice została uznana za bezpieczną i nie wpływającą negatywnie na zdrowie konsumentów.

4.5.1.2. Odbiór ścieków

Za odbiór ścieków z terenu gminy Wilkowice odpowiada Przedsiębiorstwo „AQUA” S.A w Bielsku Białej.

Na poniższym wykresie przedstawiono ilości ścieków odprowadzanych z terenu gminy Wilkowice w latach 2019-2023.

Rysunek 21. Ilość odprowadzanych ścieków z terenu gminy Wilkowice w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych AQUA S.A., pismo znak: TIT/PW/203/2024/GC

Ścieki z terenu gminy Wilkowice odprowadzane są na oczyszczalnię ścieków w Komorowicach. Oczyszczalnia obsługuje aglomerację Bielsko-Biała Komorowice. Zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym, znak GL.RUZ.4210.242.2022.16.AK z dn. 25.07.2023 r., wydanym przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach obiekt umożliwia oczyszczenie i odprowadzenie do wód rzeki Białej ścieków w ilościach:

- maksymalny zrzut sekundowy - do 1,44 m³/s,
- średni zrzut dobowy - do 124 800 m³/d,
- dopuszczalny zrzut roczny - do 32 850 000 m³/rok.

Jakość ścieków oczyszczonych musi spełniać wymagania określone w pozwoleniu wodnoprawnym:

a) temperatura	- do 35°C,
b) odczyn pH	- od 6,5 do 9,
c) BZT ₅	- do 15 mg O ₂ /l,
d) ChZT _{Cr}	- 125 mg O ₂ /l,
e) zawiesiny ogólne	- do 35 mg/l,
f) fosfor ogólny	- do 2 mg P/l,
g) azot ogólny	- do 10 mg N/l,
h) azot amonowy	- do 10 mg N _{NH4} /l,
i) azot azotynowy	- do 1 mg N _{NO2} /l,
j) bar	- do 2 mg Ba/l,
k) bor	- do 1 mg B/l,
l) chlorki	- do 1000 mg Cl/l,
m) chrom ogólny	- do 0,5 mg Cr/l,
n) chrom +6	- do 0,1 mg Cr/l,
o) cyna	- do 2 mg Sn/l,
p) cynk	- do 2 mg Zn/l,
q) fenole lotne	- do 0,1 mg/l,
r) fluorki	- do 25 mg F/l,
s) kadm	- 0,4 mg Cd/l (wartość średnia dobową),
- 0,2 mg Cd/l (wartość średnia miesięczna),
t) kobalt	- do 1 mg Co/l,
u) miedź	- do 0,5 mg Cu/l,
v) nikiel	- do 0,5 mg Ni/l,
w) ołów	- do 0,5 mg Pb/l,
x) rtęć	- 0,06 mg Hg/l (wartość średnia dobową)
- 0,03 mg Hg/l (wartość średnia miesięczna),
y) siarczany	- do 50 mg SO ₄ /l,
z) srebro	- do 0,1 mg Ag/l,
aa) tytan	- do 1 mg Ti/l,
bb) węglowodory ropopochodne	- do 15 mg/l.

Oczyszczalnia ścieków w Komorowicach jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczno-chemiczną z podwyższonym stopniem usuwania związków biogenych (azotu i fosforu), bazującą na metodzie osadu czynnego. Biologiczne procesy usuwania fosforu wspomagane są na drodze chemicznej poprzez dozowanie do ścieków koagulantu żelazowego. W biochemicznych procesach oczyszczania ścieków redukowany jest węgiel organiczny, związki azotu i fosforu.

Oczyszczalnia eksploatuje instalację do fermentacji osadów ściekowych. Pozyskany biogaz jest wykorzystywany do produkcji energii elektrycznej i ciepłej z wykorzystaniem agregatów kogeneracyjnych oraz kotłów gazowych.

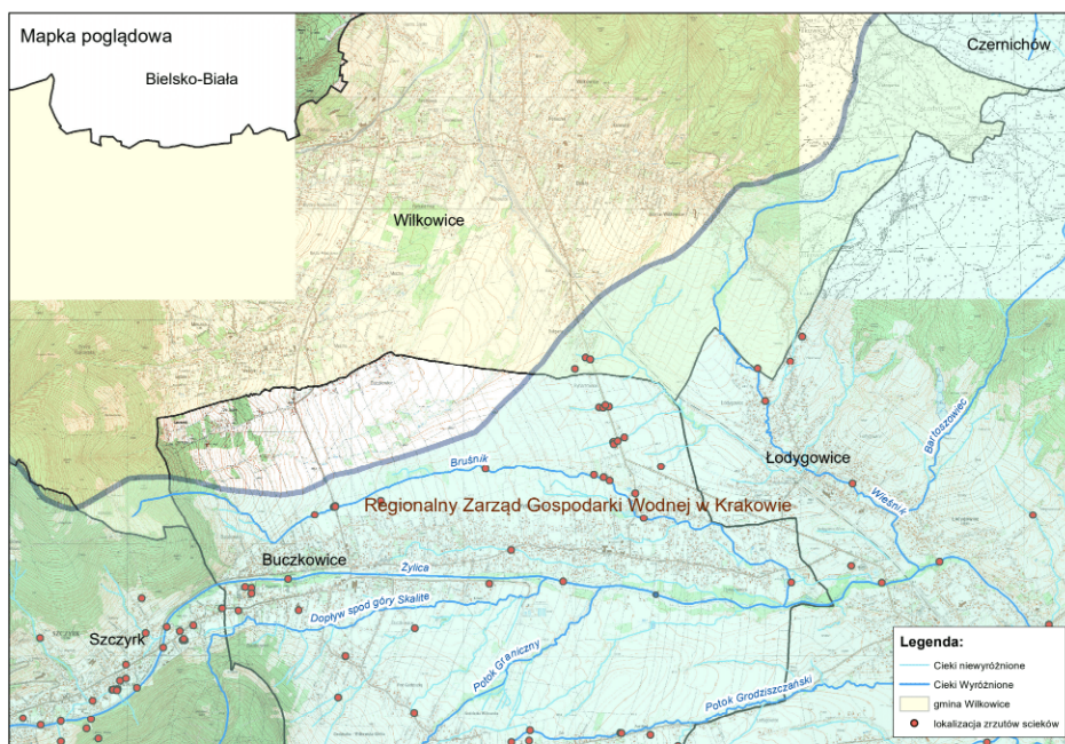

Rysunek 22. Oczyszczalnia ścieków w Komorowicach

Źródło: https://www.aqua.com.pl/galeria/os_komorowice/ (dostęp: 06.03.2024r.)

Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Biała w km 9+760. Badania rzeki Białej wykonywane są raz na kwartał w punktach poniżej i powyżej wylotu ścieków oczyszczonych.

Na terenie gminy Wilkowice zgodnie z informacją przekazaną przez PGW WP Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie zlokalizowane są cztery zrzuty wód opadowych oraz ścieków bytowych do rowu w potoku Wiśnik. Lokalizację urządzeń przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 23. Lokalizacja zrzutów do rowu w potoku Wiśnik na terenie gminy Wilkowice

Źródło: Pismo PGW WP RZGW w Krakowie znak: K.RZI.0145.174.2024.TB

Zgodnie z informacją przekazaną przez Urząd Gminy pod koniec 2023 roku na terenie gminy Wilkowice znajdowały się 602 zbiorniki bezodpływowe i 72 przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Właściciele nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe nieczystości ciekłych lub w przydomowe oczyszczalnie ścieków zobowiązani są do opróżniania szamb z częstotliwością zapewniającą niedopuszczenie do przepełnienia i wylewania zawartości na powierzchnię terenu, nie rzadziej niż raz na pół roku. Przepustowość przydomowej oczyszczalni ścieków musi zostać dostosowana do ilości mieszkańców w sposób zapewniający uzyskanie stopnia ich oczyszczania, a osady w nich powstałe winny być usuwane zgodnie z instrukcją eksploatacji.

Na terenie Gminy Wilkowice działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych lub osadników w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków i transportu nieczystości ciekłych prowadzą następujące podmioty:

- Czyszczenie Osadników Wywóz Nieczystości Płynnych Marek Gębora,
- Czyszczenie Osadników Wywóz Nieczystości Płynnych Grażyna Gębora,
- Usługi Asenizacyjne – Ewa Gancarczyk,
- PreZero Bielsko-Biała S.A.,
- PHU OPERATUS Marian Krajewski,
- WC Serwis Śląsk Sp. z o.o.,
- JBP – Bogusław Polak,
- KK Speed Trans Krzysztof Kornaś,
- Asenizacja Express Sp. z o.o.,
- TOI TOI Polska Sp. z o.o.,
- AQUA S.A. Bielsko-Biała,
- mToilet Sp. z o.o.,
- Letnie i zimowe utrzymanie dróg „Karolinka”,
- Twój DOM Mirosław Carbol.

Gmina Wilkowice leży w obrębie Aglomeracji Bielsko Biała Komorowice, która została przyjęta uchwałą nr LXIX/1559/2024 Rady Miejskiej w Bielsku Białej z dnia 19 marca 2024 r. w sprawie zmiany uchwały dotyczącej wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Bielsko-Biała Komorowice.

Tabela 24. Długość i rodzaj sieci kanalizacyjnej zlokalizowanej na terenie gminy Wilkowice w obrębie Aglomeracji Bielsko-Biała Komorowice

Kanalizacja	Długość [km]	Liczba osób korzystających z istniejącej kanalizacji		
		Mieszkańcy	Osoby czasowo przebywające na terenie aglomeracji	Sumaryczna liczba osób
Sanitarna grawitacyjna	133,9	11 957	1 556	13 513
Sanitarna tłoczna	3			
Ogólnospławna	0			
Ogólnospławna tłoczna	0			
RAZEM	136,9	11 957	1 556	13 513

Źródło: Uchwała nr LXIX/1559/2024 Rady Miejskiej w Bielsku Białej z dnia 19 marca 2024 r. w sprawie zmiany uchwały dotyczącej wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Bielsko-Biała Komorowice

Zadania w gospodarce ściekowej wynikają ze zobowiązań międzynarodowych Polski i zapisów Prawa Wodnego oraz aktualnego stanu gospodarki ściekowej. Działania inwestycyjne wyznacza także Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

4.5.1.3. Program Moja Woda

W latach 2020-2023 mieszkańcy gminy Wilkowice podpisali z WFOŚiGW w Katowicach umowy o dofinansowanie w ramach Programu Moja Woda. Z programu skorzystało 23 mieszkańców.

4.5.1.4. Kontrole

W latach 2022-2023 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadził kontrole gospodarki ściekowej i gospodarki wodnej u 4 przedsiębiorców. U wszystkich przedsiębiorców wykryto naruszenia i nałożono kary pieniężne.

Gmina Wilkowice prowadzi kontrole mieszkańców w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych. W 2023 roku przeprowadzono 56 kontroli nieruchomości, które pozwoliły wykryć nieprawidłowości i nałożyć kary finansowe na mieszkańców niespełniających warunków określonych w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wilkowice.

W latach 2022 – 2024 r. Gmina Wilkowice prowadziła intensywne działania mające na celu zmobilizowanie mieszkańców do podłączania nieruchomości do sieci kanalizacji sanitarnej. W tym celu wydawano decyzję nakazującą wykonanie obowiązku dotyczącego podłączenia do kanalizacji, a w przypadku zwłoki, kary grzywny w celu przymuszenia.

4.5.2. Analiza SWOT

Gospodarka wodno-ściekowa	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
prowadzenie akcji i kampanii edukacyjnych wysokie skanalizowanie gminy (około 90%)	-
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
integracja z UE i wpływ środków pomocowych, regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska	niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych) niedostateczna pula środków finansowych lokalizacja zbiorników bezodpływowych w strefach ochrony wód

Źródło: opracowanie własne

4.5.3 Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Podstawowym działaniem w zakresie gospodarki wodno-ściekowej jest likwidacja lub ograniczenie oddziaływania źródeł zanieczyszczenia wód powierzchniowych – punktowych, obszarowych i liniowych.

W celu poprawy jakości wód powierzchniowych konieczna będzie dalsza likwidacja niekontrolowanych zrzutów ścieków bytowych do potoków płynących przez teren gminy Wilkowice. W tym celu należy w dalszym ciągu weryfikować budynki pod kątem możliwości podłączenia do istniejącej sieci kanalizacyjnej oraz prowadzić procedury mające na celu przyłączenie tych nieruchomości do kanalizacji.

Następnym niezwykle ważnym zadaniem jest kontrola częstotliwości wywozu nieczystości ciekłych. W przypadku braku wywozu Gmina ma obowiązek zorganizować wywóz zastępczy.

Dodatkowo powinna być przeprowadzona inwentaryzacja stanu technicznego zbiorników bezodpływowych (szamb), aby wyeliminować zbiorniki nieszczelne, będące źródłem zanieczyszczenia wód i gleby.

W zakładach produkcyjnych, również w tych małych, należy promować wprowadzanie zamkniętych obiegów wody jako elementu pozwalającego na ograniczenie zrzutu zanieczyszczonych wód do środowiska, a także zmiany technologii i poprawę stanu zakładowych sieci wodociągowych.

W zakresie ochrony wód podziemnych jednym ze sposobów ochrony biernej będzie przestrzeganie zasad ustalonych dla stref i obszarów ochronnych ujęć wód podziemnych, na których obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie korzystania z wody i użytkowania gruntów. Strefa ochrony bezpośredniej (grupa bezwzględnie obowiązujących nakazów) ma na celu eliminację zagrożenia powstającego w związku z ujęciem wody. Ustalenia związane z ochroną wód podziemnych przed zanieczyszczeniem zawarte powinny zostać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zadania w gospodarce ściekowej wynikają ze zobowiązań międzynarodowych Polski (stanowisko negocjacyjne w negocjacjach z UE w sprawie wdrażania Dyrektywy 91/271/EWG) i zapisów Prawa Wodnego oraz aktualnego stanu gospodarki ściekowej. Działania inwestycyjne wyznacza Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych oraz Master Plan – aktualizacja z 2022 roku.

4.6. Zasoby surowców naturalnych

W niniejszym rozdziale przeanalizowano zasoby surowców naturalnych oraz jako osobny podrozdział opisano występujące na terenie gminy osuwiska.

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie zasobów surowców naturalnych.

Tabela 25. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WILKOWICE NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2021-2024”			
Cel: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Uwzględnianie osuwisk oraz obszarów narażonych na osuwiska w aktualizowanych dokumentach planistycznych	<p>W uchwale nr XLVI/432/2022 Rady Gminy Wilkowiec z dnia 28 września 2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilkowiec w zachodniej części gminy, obejmujący część terenu Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego w miejscowości Bystra (obróby ewidencyjne Bystra Krakowska, Bystra Śląska), zamieszczono zapisy dotyczące zakazu zabudowy w obszarze osuwisk.</p> <p>Ponadto zapisy dotyczące zakazu zabudowy w obszarze osuwisk zostały zawarte również w uchwałach:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nr XLV/451/2010 Rady Gminy Wilkowiec z dnia 17 września 2010 r. w sprawie: miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilkowiec dla terenów położonych w części Bystrej i Mesznej od ul. Szczyrkowskiej w kierunku zachowaniem do granic parku krajobrazowego Beskidu Śląskiego, Nr XLIV/366/2018 Rady Gminy Wilkowiec z dnia 31 stycznia 2018 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wilkowiec obejmującego obszar od ul. Żywieckiej w kierunku wschodnim do ul. Prostej oraz ul. Wyzwolenia w kierunku północnym do granic administracyjnych Gminy, <p>Nr XXIV/227/2020 Rady Gminy Wilkowiec z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilkowiec w zachodniej części gminy, obejmującego część Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego w miejscowości Bystra i Meszna (obróby ewidencyjne Bystra Krakowska, Meszna).</p>	zapisy w 4 MPZP

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Gminy Wilkowiec

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 26. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie zasobów surowców naturalnych

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy	Stan aktualny 2023
1.	Liczba zaktualizowanych dokumentów planistycznych [szt./rok]	1 (uchwała XLV/451/2010 z 17.09.2010 r.)	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Wilkowiec

4.6.1. Opis stanu obecnego

4.6.1.1. Surowce naturalne

Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 633 z późn. zm.). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

Posiadający koncesję na wydobycie złoża kopaliny jest zobowiązany zastosować środki niezbędne zarówno do ochrony złoża jak i do ochrony wód powierzchniowych i podziemnych a także do ochrony powierzchni ziemi. Po zakończonej eksploatacji zobowiązany jest prowadzić rekultywację oraz przywracać do właściwego stanu elementy przyrodnicze. Obszary poeksploatacyjne należy sukcesywnie i na bieżąco poddawać rekultywacji. Obowiązek ten ciąży na osobie powodującej utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntu. Koszty rekultywacji ciąży na sprawcy.

Na terenie gminy Wilkowice nie występują żadne złoża surowców naturalnych.

Marszałek Województwa Śląskiego ani Starosta Bielski, działając jako organy administracji geologicznej nie udzielili żadnej koncesji na eksploatację kopaliny na terenie gminy Wilkowice.

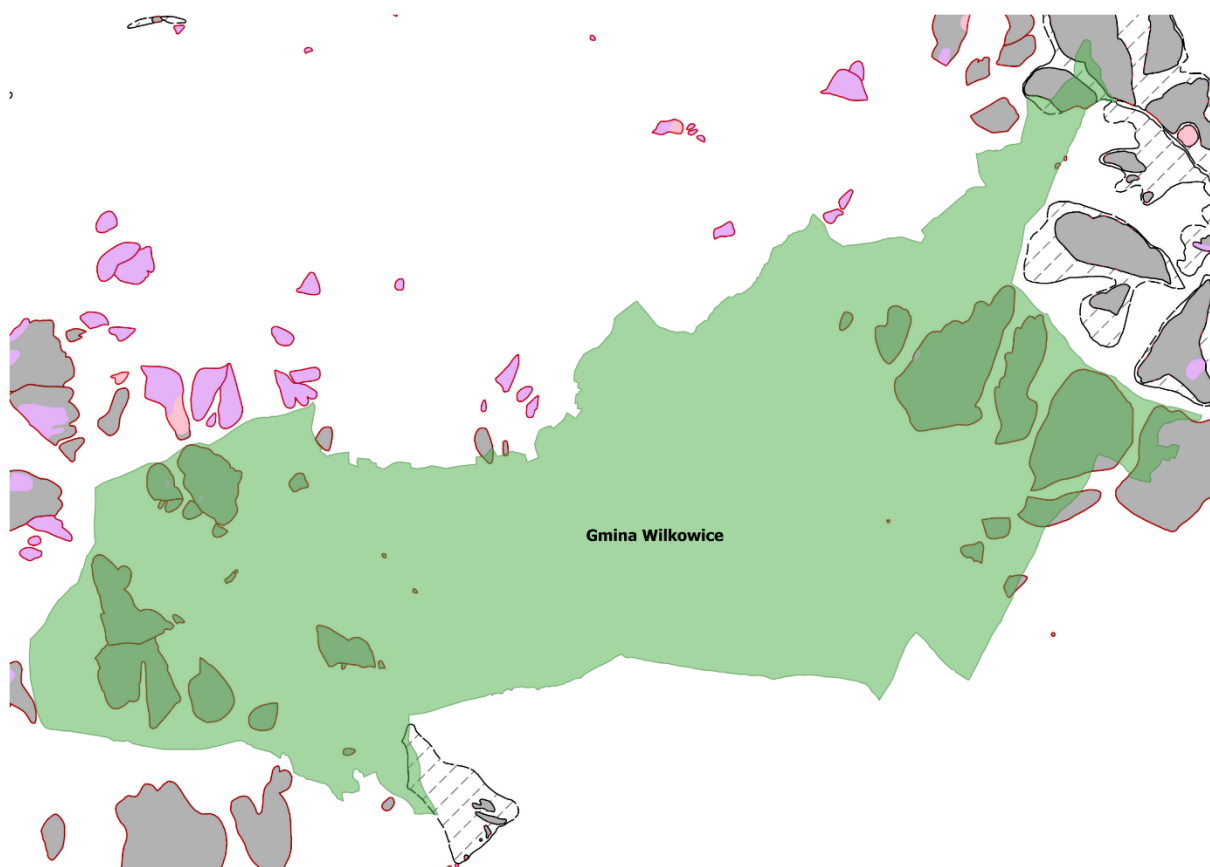
Na terenie Gminy Wilkowice nie prowadzono prac rekultywacyjnych i nie ma terenów wymagających przeprowadzenia działań rekultywacyjnych.

4.6.2. Osuwiska

W Państwowym Instytucie Geologicznym od 2006 roku realizowany jest projekt System Osłony Przeciwośuwiskowej (SOPO). Celem projektu jest rozpoznanie i udokumentowanie wszystkich osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi w Polsce. Wyniki Projektu są przedstawiane na mapach topograficznych w skali 1:10000 i są pomocne w ocenie ryzyka osuwiskowego, czyli w ograniczeniu szkód i zniszczeń wywołanych rozwojem osuwisk poprzez zaniechanie budownictwa drogowego i mieszkaniowego w obrębie aktywnych i okresowo aktywnych osuwisk. Dla terenów osuwisk i terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych wymagane jest opracowanie szczegółowych dokumentów geologiczno-inżynierskich.

Stosownie do obowiązku wynikającego z art. 110a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.), Starosta Powiatu Bielskiego prowadzi obserwacje terenów zagrożonych ruchami masowymi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także rejestr zawierający informacje o tych terenach na podstawie bazy Systemu Osłony Przeciw Osuwiskowej (SOPO) – Rejestr terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy.

Zgodnie z danymi ww. Bazy SOPO na terenie Gminy Wilkowice występują osuwiska i tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych. Zlokalizowane są głównie po wschodniej i zachodniej stronie gminy.

Rysunek 24. Lokalizacja osuwisk na terenie gminy Wilkowice

Źródło: opracowanie własne

4.6.3. Analiza SWOT

Surowce naturalne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
	występowanie osuwisk brak złóż surowców naturalnych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
	możliwe zagrożenia ze strony terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych, np. niszczenie infrastruktury drogowej

Źródło: opracowanie własne

4.6.4. Cele i zadania środowiskowe z zakresu surowców naturalnych

W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2020, poz. 2187 z późn. zm.), a także w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2023 r. poz. 633 z późn. zm.), dokonano regulacji dotyczących ochrony zasobów środowiskowych pod względem szkód i odpowiedzialności za działania naprawcze, a także ochrony złóż kopalin, wód podziemnych i innych składników środowiska w związku z wykonywaniem prac i robót geologicznych i wydobywaniem kopalin.

W ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze, rozstrzygnięto także sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin. Na obszarze gminy nie występują żadne złoża surowców naturalnych.

Na terenie gminy Wilkowice występują osuwiska oraz tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych. W razie zaistnienia takiej potrzeby będą realizowane projekty inwestycyjne polegające na zabezpieczeniu i stabilizacji osuwisk oraz usuwaniu szkód w infrastrukturze.

Zgodnie z pismem Ministerstwa Klimatu i Środowiska z dn. 06.12.2023 r. oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 3 września 2014 r. w sprawie obszarów, na których dopuszcza się lokalizowanie kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla, w żadnej gminie w Polsce nie może być obecnie prowadzona działalność polegająca na podziemnym składowaniu CO₂ w kompleksie podziemnego składowania dwutlenku węgla. Zgodnie z Rozporządzeniem wszystkie obszary, na których zostało dopuszczone w Polsce podziemne składowanie CO₂, znajdują się na terenach morskich (w wyłącznej strefie ekonomicznej Polski w wyeksploatowanych złożach węglowodorów).

4.7. Gleby

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie gleb.

Tabela 27. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WILKOWICE NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2021-2024”			
Cel: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Ochrona gleb przed degradacją i zanieczyszczeniem	W obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego Gmina Wilkowice posiada zapisy dotyczące ochrony gruntów rolnych przed zmianą zagospodarowania poprzez uwzględnianie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych.	zapisy w MPZP

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Gminy Wilkowice

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 28. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie gleb

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy	Stan aktualny 2023
1.	Powierzchnia gleb, na których prowadzone były działania ochronne [ha]	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Wilkowice

4.7.1. Opis stanu obecnego

W gminie Wilkowice występuje znaczne zróżnicowanie topologiczne, gatunkowe i rodzajowe gleb. Przestrzenna zmienność ich występowania uwarunkowana została rzeźbą terenu, właściwościami czynników glebotwórczych, warunkami klimatycznymi, stosunkami wodnymi oraz szatą roślinną.

Na terenie gminy można spotkać przede wszystkim:

- gleby bielcowe i pseudobielcowe wykształcone w postaci glin lekkich, średnich lub ciężkich – dominujące na całym obszarze,
- gleby brunatne wylugowane lub kwaśne wytworzone z glin, piasków lub pyłów ilastych, usytuowane na terenach płaskich i zboczach o ekspozycjach południowych,
- mady brunatne wytworzone z osadów aluwialnych w dnach większych dolin.

W nieckowatych i płaskodennych dolinkach bocznych i obniżeniach terenowych występują często gleby brunatne namyte oraz gleby glejowe wykształcone pod wpływem nadmiernego uwilgotnienia.

W bonitacji gleb gruntów ornych przeważają zdecydowanie klasy IVa, IVb i V, w użytkach zielonych klasy: IV i V.

4.7.1.1. Rolnictwo

W 2020 r. przeprowadzony na terenie kraju został Powszechny Spis Rolny 2020, w którym to pytano rolników m.in. o powierzchnię gruntów i liczbę zwierząt gospodarskich, uprawy rolne i ogrodnicze. Ponadto, zbierano dane o liczbie ciągników, maszyn rolniczych i budynków gospodarskich, ale tylko tych związanych z prowadzoną produkcją rolniczą. Dane udostępnione w ramach publikacji wyników PSR 2020 dla Gminy Wilkowice:

- średnia powierzchnia użytków rolnych według gmin w 2020 r. – 3,6 ha,
- udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych według gmin w 2020 r. – 17,2%,
- obsada bydła na 100 ha użytków rolnych według gmin w 2020 r. – 30 sztuk,
- udział gospodarstw rolnych wyposażonych w ciągniki rolnicze w ogółem gospodarstw rolnych według gmin w 2020 r. – 28,4%,
- nakłady pracy w gospodarstwach rolnych ogółem poniesione na produkcję rolniczą według gmin w 2020 r. – 45 AWU.

Teren gminy obejmuje swoim działaniem Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bielsku Białej i Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, które okresowo organizują szkolenia, spotkania informacyjne czy punkty konsultacyjne dla chętnych i zainteresowanych rolników.

W ramach programów rolno-środowiskowo-klimatycznych Departament Płatności Bezpośrednich ARiMR w latach 2020-2023 zrealizował dla Gminy Wilkowice płatności w zakresie wskazanym w poniższej tabeli. W związku z niezakończonym procesem wydawania decyzji o przyznaniu płatności w 2023 roku w tabeli nie przedstawiono liczby wypłaconych wniosków oraz kwot wypłat.

Tabela 29. Dane dotyczące realizacji programów rolno-środowiskowo-klimatycznych na terenie gminy Wilkowice

Rok	Działanie	Wariant	Liczba wniosków	Powierzchnia [ha]	Liczba wypłaconych	Kwota [zł]
2020	Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna 1420	Wariant 5.5 - Półnaturalne łąki świeże	1	1,71	1	1851,93
2020	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 1.1 - Uprawy rolnicze w okresie konwersji	1	4,24	1	4820,88
2020	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 2.1 - Uprawy warzywne w okresie konwersji	1	1,13	1	1759,41
2020	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 5.1 - Uprawy paszowe na gruntach ornych w okresie konwersji	1	10,89	1	10084,14
2020	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 6.1 - Trwałe użytki zielone w okresie konwersji	2	2,66	1	679,45
2021	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 1.1 - Uprawy rolnicze w okresie konwersji	1	5,84	1	6949,6
2021	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 12.1 - Trwałe użytki zielone po okresie konwersji	1	1,27	1	801,37
2021	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 2.1 - Uprawy warzywne w okresie konwersji	1	1,26	1	1821,96
2021	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 5.1 - Uprawy paszowe na gruntach ornych w okresie konwersji	1	9,16	1	6998,24
2021	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 6.1 - Trwałe użytki zielone w okresie konwersji	1	1,39	1	877,09
2022	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 11.1 - Uprawy paszowe na gruntach ornych po okresie konwersji	1	13,43	1	10260,52
2022	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 12.1 - Trwałe użytki zielone po okresie konwersji	2	2,66	1	877,09
2022	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 7.1 - Uprawy rolnicze po okresie konwersji	1	1,67	1	1987,3
2022	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 8.1 - Uprawy warzywne po okresie konwersji	1	1,07	1	1547,22
2023	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 7.1 - Uprawy rolnicze po okresie konwersji	1	5,18	-	-
2023	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 8.1 - Uprawy warzywne po okresie konwersji	1	1,00	-	-
2023	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 11.1 - Uprawy paszowe na gruntach ornych po okresie konwersji	1	9,98	-	-
2023	Rolnictwo ekologiczne	Wariant 12.1 - Trwałe użytki zielone po okresie konwersji	1	1,27	-	-
2023	Zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne (ZRSK2327)	Wariant 2.5 - Półnaturalne łąki świeże	1	2,92	-	-

Źródło: Pismo ARiMR znak: BDSPB12-WPPB.071.3.2024.ES.AZ

Obszar gminy obejmuje swoim zasięgiem działania Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach Oddział w Bielsku-Białej, który prowadzi kontrole gospodarstw rolnych pod kątem materiału siewnego, szkółkarskiego oraz szkodników, patogenów i organizmów nie kwarantannowych i kwarantannowych.

Tabela 30. Działania prowadzone przez PIORIN na terenie Gminy Wilkowice w latach 2019-2023

Rodzaj kontroli	2019	2020	2021	2022	2023	Wyniki kontroli
Ilość kontroli materiału siewnego	1	0	1	1	2	W 2023 r. stwierdzono 1 partię niespełniającą wymagań
Ilość i rodzaj wykrytych gatunków kwarantannowych	0	0	0	0	0	
Ilość obserwacji fitosanitarnych roślin pod kątem występowania organizmów nie kwarantannowych	0	0	0	0	0	
Ilość kontroli sprzedawców środków ochrony roślin	0	1	0	0	1	Nie stwierdzono nieprawidłowości
Ilość kontroli stosowania środków ochrony roślin	3	1	0	1	0	Nie stwierdzono nieprawidłowości
Ilość kontroli pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych	0	0	0	0	0	

4.7.1.2. Badania gleb

Badania gleb wykonywane są ogólnie w ramach „Monitoringu chemizmu gleb ornych Polski”, który stanowi podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Celem badań jest obserwacja zmian szerokiego zakresu cech gleb użytkowanych rolniczo, szczególnie właściwości chemicznych, zachodzących w określonych przedziałach czasu pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka.

Na terenie gminy Wilkowice w ramach „Monitoringu chemizmu gleb ornych w Polsce w latach 2020-2022” nie zlokalizowano żadnego punktu pomiarowego.

Od 2015 roku działa program „Grunt to wiedza”, jest to ogólnopolski, bezpłatny program badań pH gleb oraz zasobności w składniki odżywcze, w tym na kwasowość oraz zawartość fosforu, potasu i magnezu. Rolnicy mają możliwość także zlecenia wykonania badań gleb na własny koszt w Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej Gliwicach. Najczęściej takie badania wykonywane są w celu ustalania dawek nawożenia.

4.7.2. Analiza SWOT

Gleby	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
brak zanieczyszczeń gleb	brak badań gleb
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość korzystania z porad w ŚODR i ARIMR zalesianie gleb o niskim potencjale rolnym ograniczenie użycia chemicznych środków ochrony roślin oraz nawozów sztucznych	zanieczyszczenie gleb w wyniku oddziaływania terenów przemysłowych i niskiej emisji w tym ruchu pojazdów

Źródło: opracowanie własne

4.7.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu gleb

W celu ekonomicznej i ekologicznej racjonalizacji wykorzystania gleb należy dążyć do ograniczania wykorzystania dobrej jakości gleb w sposób niezgodny z ich walorami przyrodniczymi, dostosowania formy zagospodarowania do naturalnego potencjału gleb, rozwoju ekologicznej produkcji rolniczej lub odpowiedniej zmiany upraw na glebach zanieczyszczonych.

Cennym działaniem jest organizacja spotkań informacyjnych i akcji informacyjnych połączonych z praktycznymi zajęciami dla rolników, zainteresowanych produkcją rolną, a także właścicieli gospodarstw predestynujących do agroturystycznych. Działania przeprowadzane są przez Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, finansowane ze środków własnych.

4.8. Gospodarka odpadami

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie gospodarki odpadami.

Tabela 31. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WILKOWICE NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2021-2024” Cel: Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami uwzględniając zrównoważony rozwój Gminy Wilkowice			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi przekazywane marszałkowi województwa i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska	Gmina co roku sporządza Roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami oraz Analizę gospodarki odpadami.	poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia za lata: 2017, 2018, 2020, 2021, 2022, 2023 został osiągnięty
2.	Uwzględnienie w przetargach publicznych, poprzez zapisy w specyfikacji istotnych warunków zamówienia, zakupów zawierających materiały lub substancje pochodzące z recyklingu odpadów; włączenie do procedur zamówień publicznych kryteriów, związanych z ochroną środowiska i zapobieganiem powstaniu odpadów	W postępowaniach dotyczących odbioru odpadów komunalnych zastosowano kryteria związane z ochroną środowiska – skierowanie pojazdów do realizacji zamówienia spełniających normy emisji spalin/zastosowanie pojazdów spełniających wymagania ustawy o elektromobilności: paliwach alternatywnych (2023r.). Nałożenie na wykonawców robót budowlanych obowiązków (w treści zawartych umów) związanych z prawidłową gospodarką odpadami powstałymi w wyniku realizacji inwestycji zgodną z ustawą o odpadach.	w złożonych ofertach wskazano użycie pojazdów o normie emisji spalania EURO IV lub wyższej
3.	Zadania związane z unieszkodliwianiem wyrobów azbestowych na terenie Gminy Wilkowice	W 2011 roku Gmina Wilkowice uchwałą nr XI/76/2011 Rady Gminy Wilkowice z dnia 5 października 2011 roku przyjęła „Gminny Program Usuwania Azbestu na lata 2011-2032”. Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej na terenie gminy zinwentaryzowano 3307,3540 Mg wyrobów zawierających azbest, w tym 3306,0840 Mg na terenie należącym do osób fizycznych oraz 1,2700 Mg na terenie administrowanym lub należącym do osób prawnych. Do unieszkodliwienia pozostało 1710,0310 Mg wyrobów zawierających azbest. Z terenu gminy usunięto około 48,29% wyrobów zawierających azbest.	usunięto 1597,3220 Mg wyrobów azbestowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Gminy Wilkowice

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 32. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy	Stan aktualny 2023
1.	Liczba sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi [szt./rok]	2	2
2.	Liczba przetargów, w których uwzględniono kryteria środowiskowe [szt./rok]	b.d.	b.d.
3.	Masa unieszkodliwionych wyrobów azbestowych na terenie Gminy [Mg/rok]	b.d.	1597,3220 Mg (Baza Azbestowa)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Wilkowice, WIOŚ/GIOŚ, Baza Azbestowa

4.8.1. Opis stanu obecnego

Na terenie Gminy Wilkowice źródłami wytwarzanych odpadów są:

- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe oraz niebezpieczne,
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej,
- obszary ogrodów, tereny zieleni, cmentarzy, targowisk,

- ulice i place,
- przedsiębiorstwa i firmy prowadzące działalność gospodarczą.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należy do nich:

- poziom rozwoju gospodarczego obszaru,
- zamożność społeczeństwa,
- rodzaj zabudowy mieszkalnej,
- sposób gospodarowania zasobami,
- przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych,
- cechy charakterologiczne mieszkańców,
- podatność na edukację ekologiczną.

Największy wpływ na ilość i skład morfologiczny powstających odpadów komunalnych w danej społeczności mają pojedyncze decyzje zapadające w trakcie zakupów poszczególnych towarów i wyboru rodzaju opakowania.

Do celów niniejszego opracowania wykorzystano dane pochodzące z Urzędu Gminy Wilkowice zamieszczone w rocznych sprawozdaniach z gospodarowania odpadami za lata 2022-2023 oraz danych GUS.

Gospodarka odpadami na terenie gminy oparta jest na zasadach Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022 (uchwała Nr 586/180/V/2017 z dnia 21.03.2017 r. Zarządu Województwa Śląskiego). Celem Planu jest określenie systemu gospodarki odpadami zgodnego z Projektem Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2028 oraz wymaganiami aktualnie obowiązujących przepisów prawa.

Dokument jest zgodny z aktualnymi przepisami prawa i przedstawia podział województwa na regiony gospodarowania odpadami. Główne cele strategiczne wynikające z Projektu KPGO to:

- utrzymanie występującego trendu w zakresie celu dotyczącego zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska, aby nie było składowanych więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy wytworzonych w 1995 r.,
- wdrażanie ZPO oraz zmniejszenie ilości powstających odpadów, dążenie do zmniejszania ilości składowanych odpadów,
- zapewnienie jak najwyższej jakości zbieranych selektywnie odpadów, aby mogły one zostać skierowane do procesu recyklingu,
- osiąganie poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych w wysokości co najmniej 45% masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych, a od dnia wejścia w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie baterii i zużytych baterii, uchylającego dyrektywę 2006/66/WE i zmieniającego rozporządzenie (UE) 2019/1020 osiąganie docelowych poziomów zbierania baterii przenośnych zgodnie z tym rozporządzeniem,
- zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku.

Ustawą z dnia 19 lipca 2019 roku o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw („ustawa nowelizująca”), wprowadzono szereg zmian dotyczących m.in. udzielania przez gminy zamówień publicznych na odbiór oraz zagospodarowanie odpadów komunalnych, a także zrezygnowano z organizacji systemów gospodarowania odpadami komunalnymi w ramach regionów.

Nowelizacja istotnie zmienia system gospodarki odpadami komunalnymi. W poprzednim stanie prawnym gospodarowanie odpadami komunalnymi co do zasady powinno zamykać się w granicach regionów gospodarki odpadami komunalnymi, wyznaczonych w wojewódzkich planach gospodarki odpadami. Nowelizacja likwiduje tę regionalizację.

Nadal jednak obowiązują pewne ograniczenia dotyczące gospodarowania głównie niesegregowanymi (zmieszanymi) odpadami komunalnymi oraz bioodpadami odebranymi od właścicieli nieruchomości; odpady takie mogą być przekazywane wyłącznie do tzw. instalacji komunalnych, ujętych na listach prowadzonych przez Marszałków Województw.

W ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2024 poz. 399) ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz ustawie o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587 z późn. zm.) zawarto rozwiązania, które mają na celu ograniczenie wzrostu kosztów gospodarowania odpadami.

W ramach ustawy m.in.:

- ustalono maksymalną wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi obliczanej na podstawie metody „od ilości zużytej wody” w wysokości 7,8% dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem za gospodarstwo domowe, które w poszczególnych latach ustalono w wysokości:
 - od 30 marca 2021 r. - 149,68 zł,
 - od 30 marca 2022 r. – 160,83 zł,

- od 28 marca 2023 r. – 175,48 zł,
- od 28 marca 2024 r. – 208,91 zł,
- w przypadku nieruchomości, na której znajduje się domek letniskowy, lub innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe rada gminy uchwała ryczałtową stawkę opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi nie wyższą niż 10% przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem za rok od domku letniskowego na nieruchomości albo od innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe,
- władze samorządowe mogą zdecydować o rzadszym odbiorze bioodpadów i niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych z gmin wiejskich oraz części wiejskiej gmin miejsko-wiejskich,
- w przypadku metody „od ilości osób” umożliwiono gminom weryfikowanie informacji z deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, poprzez korzystanie z różnych źródeł informacji będących w posiadaniu gminy (np. w celu potwierdzenia liczby osób zamieszkujących w danym gospodarstwie domowym),
- Minister Klimatu i Środowiska może zezwolić w drodze decyzji na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, na odstępstwa dla poszczególnych gmin, jeśli chodzi o sposób selektywnego zbierania odpadów komunalnych (możliwość zbierania w jednym pojemniku: tworzyw sztucznych + metali + szkła),
- mieszkańcy budynków wielolokalowych mogą być indywidualnie rozliczani z obowiązku selektywnego zbierania odpadów (gmina w porozumieniu z właścicielem nieruchomości będzie mogła wdrożyć systemy, które pozwolą na rozliczanie poszczególnych mieszkańców np. bloku z obowiązku selektywnego zbierania odpadów – możliwe będzie odejście od tzw. odpowiedzialności zbiorowej za nieselektywne zbieranie),
- umożliwiono gminom dopłacanie ze środków własnych do systemu gospodarowania odpadami. Gminy mogą skorzystać z tego rozwiązania w szczególności, w sytuacjach nadzwyczajnych, np. w przypadku znacznego wzrostu cen za zagospodarowanie odpadów (brak możliwości pokrycia wszystkich kosztów z pobranych od mieszkańców opłat, konieczność znacznego podwyższenia pobieranych opłat).

4.8.1.1. Zasady gospodarowania odpadami na terenie gminy

Głównymi celami w zakresie gospodarki odpadami jest doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych do instalacji przetwarzania odpadów komunalnych oraz poprawa wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, co już jest realizowane.

Utworzenie i obsługa systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy to obowiązek wynikający z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Zgodnie z uchwałą nr XIII/112/2019 Rady Gminy Wilkowice z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie wyboru metod oraz ustalenia stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wilkowice oraz zwolnienia z części opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi właścicieli nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi kompostujących bioodpady stanowiące odpady komunalne w kompostowniku przydomowym oraz uchwały nr LX/539/2023 Rady Gminy Wilkowice z dnia 25 października 2023 r. w sprawie zmiany uchwały nr XIII/112/2019 Rady Gminy Wilkowice z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie wyboru metod oraz ustalenia stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi właścicieli nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi kompostujących bioodpady stanowiące odpady komunalne w kompostowniku przydomowym, obowiązujące stawki za gospodarowanie odpadami komunalnymi kształtują się następująco:

- dla nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy i woda jest pobierana wyłącznie z instalacji poprzez wodomierz – 13,00 zł od 1 m³ zużytej wody,
- dla nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy i woda nie jest pobierana wyłącznie z instalacji poprzez wodomierz – 40,00 zł/mies./osobę,
- dla nieruchomości niezamieszkałych, na których znajdują się domki letniskowe lub innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe – 224,00 zł na rok od domku letniskowego lub od innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

Jeżeli właściciel nieruchomości nie wypełnia obowiązku zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny w drodze decyzji administracyjnej zostanie obciążony opłatą podwyższoną:

- dla nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy i woda jest pobierana wyłącznie z instalacji poprzez wodomierz – 52,00 zł od 1 m³ zużytej wody,
- dla nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy i woda nie jest pobierana wyłącznie z instalacji poprzez wodomierz – 160,00 zł/mies./osobę,

- dla nieruchomości niezamieszkałych, na których znajdują się domki letniskowe lub innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe – 896,00 zł za rok od domku letniskowego lub od innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

Możliwe jest częściowe zwolnienie z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w wysokości 10% dla właścicieli nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi kompostujących bioodpady stanowiące odpady komunalne w kompostowniku przydomowym tj.:

- 1) w przypadku rozliczana się metodą od ilości zużytej wody - za 1 m³ zużytej wody 1,30 zł miesięcznie,
- 2) zgodnie z metodą od osób- za każdą osobę zamieszkującą na nieruchomości 4 zł miesięcznie.

Wpis do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych na terenie gminy Wilkowice posiada 5 podmiotów:

- „EKOŁAD” Sp. z o.o.,
- PreZero Bielsko-Biała Spółka Akcyjna,
- P.H.U. OPERARUS Marian Krajewski,
- SANIT TRANS Sp. z o.o.,
- Kontener Serwis Lukas Wiesław Lukas.

Na terenie gminy Wilkowice funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych zlokalizowany przy ulicy Wilkowskiej 51. Do PSZOK właściciele nieruchomości zamieszkałych mogą dostarczać odpady takie jak:

- selektywnie zbierane odpady komunalne obejmujące: papier, metale, tworzywa sztuczne,
- szkło, odpady opakowaniowe wielomateriałowe,
- odpady niebezpieczne – np. farby, kleje, środki ochrony roślin i ich opakowania, odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałe w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igły i strzykawki,
- meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- przeterminowane leki i chemikalia.
- zużyte baterie i akumulatory,
- żarówki, świetlówki, lampy neonowe, fluorescencyjne,
- zużyte opony,
- odzież i tekstylia,
- odpady budowlane i rozbiórkowe z gospodarstw domowych,
- odpady komunalne stanowiące części roślin pochodzących z pielęgnacji terenów zielonych, ogrodów, parków i cmentarzy, stanowiących odpady komunalne (skoszona trawa, liście, gałęzie).

Transport odpadów do PSZOK mieszkańcy zapewniają we własnym zakresie i na własny koszt. Na niektóre odpady zostały wprowadzone limity zgodnie z uchwałą nr LXII/551/2023 Rady Gminy Wilkowice z dnia 29 listopada 2023r., w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wilkowice.

4.8.1.2. Ilości zebranych odpadów

Gmina Wilkowice w 2022 uzyskała następujące wymagane przepisami prawa poziomy:

- przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych – 32,85%,
- ograniczania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania – 32,34%,
- składowania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych – 27,88%.

Zgodnie z powyższymi danymi Gmina Wilkowice w 2022 roku osiągnęła wszystkie ustawowo wymagane poziomy.

Gmina Wilkowice w 2023 roku uzyskała następujące wymagane przepisami prawa poziomy:

- przygotowania do ponownego użycia i recyklingu – 37,49%,

- ograniczania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania – 17,53%,
- składowania odpadów komunalnych – 25,97%.

Zgodnie z powyższymi danymi Gmina Wilkowice w 2023 roku osiągnęła wszystkie ustawowo wymagane poziomy.

Na terenie Gminy Wilkowice odebrano i zebrano:

- w 2022 roku – 5 269,1540 Mg,
- w 2023 roku – 5 676,5280 Mg.

Liczby te pokazują, iż z roku na rok odbieranych i zebranych od mieszkańców odpadów jest coraz więcej.

W poniższych tabelach przedstawiono ilości oraz rodzaje odpadów odebranych i zebranych z terenu gminy Wilkowice w latach 2022-2023.

Tabela 33. Zestawienie rodzajów odpadów odebranych i zebranych z terenu gminy Wilkowice w roku 2022

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Masa odebranych i zebranych odpadów [Mg]
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	126,6600
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	36,7600
15 01 04	Opakowania z metali	17,4780
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	16,1200
15 01 07	Opakowania ze szkła	3,0620
16 01 03	Zużyte opony	41,1800
20 01 01	Papier i tektura	205,6820
20 01 02	Szkło	358,6200
20 01 08	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	383,1800
20 01 10	Odzież	27,2200
20 01 23*	Urządzenia zawierające freony	4,5420
20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31	0,3960
20 01 28	Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice inne niż wymienione w 20 01 27	6,2980
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne	4,1530
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 i 20 01 35	20,6230
20 01 99	Inne niewymienione frakcje zebrane w sposób selektywny	385,1200
Ex 20 01 99	Inne niewymienione frakcje zebrane w sposób selektywny „POPIÓŁ”	418,2000
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	486,4400
20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji	55,5200
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	1518,9200
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	245,3000
20 03 99	Odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach	18,7600
	SUMA	4 380,2340

Ilość odpadów budowlanych i rozbiórkowych odebranych i zebranych z terenu gminy Wilkowice w 2022 roku

Tabela 34. Zestawienie ilości odpadów budowlanych i rozbiórkowych odebranych i zebranych z terenu gminy Wilkowice w 2022 roku

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Masa zebranych i odebranych odpadów [Mg]
17 04 05	Żelazo i stal	143,8000
17 06 04	Materiały izolacyjne inne niż wymienione w 17 06 01 i 17 06 03	12,9600

17 03 80	Odpadowa papa	62,4000
17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02, 17 09 03	669,7600
	SUMA	888,9200

Tabela 35. Zestawienie rodzajów odpadów odebranych i zebranych z terenu gminy Wilkowice w roku 2023

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Masa odebranych i zebranych odpadów [Mg]
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	150,5530
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	20,8630
15 01 04	Opakowania z metali	21,7710
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	14,2800
15 01 07	Opakowania ze szkła	0,6160
16 01 03	Zużyte opony	48,1800
20 01 01	Papier i tektura	214,5030
20 01 02	Szkło	334,4400
20 01 08	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	417,5600
20 01 10	Odzież	22,3200
20 01 23*	Urządzenia zawierające freony	4,5870
20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31	0,3390
20 01 28	Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice inne niż wymienione w 20 01 27	7,8180
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne	1,9790
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 i 20 01 35	21,1570
20 01 99	Inne niewymienione frakcje zebrane w sposób selektywny	380,9600
Ex 20 01 99	Inne niewymienione frakcje zebrane w sposób selektywny „POPIÓŁ”	373,7200
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	676,5400
20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji	54,0400
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	1521,6200
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	249,3200
20 03 99	Odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach	5,8200
	SUMA	4 542,9860

Ilość odpadów budowlanych i rozbiórkowych odebranych i zebranych z terenu gminy Wilkowice w 2023 roku

Tabela 36. Zestawienie ilości odpadów budowlanych i rozbiórkowych odebranych i zebranych z terenu gminy Wilkowice w 2023 roku

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Masa zebranych i odebranych odpadów [Mg]
17 01 01	Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	8,6200
17 02 01	Drewno	3,5000
17 04 01	Miedź, brąz, mosiądz	5,8130
17 04 02	Aluminium	19,1550
17 04 05	Żelazo i stal	364,6340
17 06 04	Materiały izolacyjne inne niż wymienione w 17 06 01 i 17 06 03	16,7600
17 03 80	Odpadowa papa	56,7400
17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02, 17 09 03	658,3200
	SUMA	1 133,5420

Na terenie gminy powstają dzikie wysypiska. W 2023 roku zlikwidowano 6 dzikich wysypisk usuwając w ten sposób około 3,2600 Mg odpadów.

4.8.1.3. Kontrole

W latach 2022-2023 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach przeprowadził 2 kontrole przedsiębiorstw w zakresie odpadów wytwarzanych w wyniku działalności gospodarczej. W obu przypadkach stwierdzono naruszenia oraz nałożono kary pieniężne.

4.8.1.4. Edukacja

W zakresie gospodarki odpadami Gmina Wilkowice przygotowała i rozprzestrzeniała ulotki edukacyjne oraz harmonogramy odbioru odpadów komunalnych, na których umieszczone zostały zasady dotyczące właściwej segregacji odpadów ze szczególnym uwzględnieniem kompostowania bioodpadów.

W 2022 roku zorganizowano konkurs dla dzieci – gra „Pogromcy śmieci”, natomiast w 2023 roku zorganizowano konkurs plastyczno-ekologiczny „Zero Waste w Gminie Wilkowice”. Przeprowadzona została również akcja sprzątania szlaków prowadzących na Magurkę.

Ponadto w gazecie gminnej oraz na stronie gminy Wilkowice pojawił się cykl artykułów dotyczących prawidłowej gospodarki odpadami w wydaniu marcowym i wrześniowym 2023r.

4.8.1.5. Azbest

Na właściciela, zarządcy bądź użytkownika nieruchomości, na której znajdują się wyroby zawierające azbest, ciąży obowiązek sporządzenia informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania – obowiązek tzw. inwentaryzacji. Inwentaryzacja jest wykonywana na podstawie spisu z natury. Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informację wójtowi. Podmioty prawne przedkładają informację bezpośrednio marszałkowi województwa. Dane należy raportować corocznie do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy. Zebrane od osób fizycznych informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu wójt, burmistrz lub prezydent miasta przedkłada marszałkowi województwa do 31 marca każdego roku w formie aktualizacji Bazy Azbestowej.

W 2011 roku Gmina Wilkowice uchwaliła nr XI/76/2011 Rady Gminy Wilkowice z dnia 5 października 2011 roku przyjęła „Gminny Program Usuwania Azbestu na lata 2011-2032”. Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej na terenie gminy zinwentaryzowano 3307,3540 Mg wyrobów zawierających azbest, w tym 3306,0840 Mg na terenie należącym do osób fizycznych oraz 1,2700 Mg na terenie administrowanym lub należącym do osób prawnych. Do unieszkodliwienia pozostało 1710,0310 Mg wyrobów zawierających azbest. Z terenu gminy usunięto około 48,29% wyrobów zawierających azbest.

4.8.2. Analiza SWOT

Gospodarka odpadami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
PSZOK na terenie gminy	wyrzucanie odpadów w sposób niekontrolowany – dzikie wysypiska odpadów słabe tempo usuwania wyrobów zawierających azbest
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
stale usprawniany system gospodarki odpadami akcje edukacyjne o zasięgu lokalnym i ogólnopolskim w zakresie gospodarowania odpadami	przywożenie odpadów na teren gminy oraz zostawianie ich przez przyjezdnych wzrost kosztów gospodarowania odpadami, co wiąże się ze wzrostem opłat ponoszonych przez mieszkańców gminy

Źródło: opracowanie własne

4.8.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami

Głównymi celami do realizacji w zakresie gospodarki odpadami jest doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych na składowisko. Dla realizacji tego celu do harmonogramu realizacji zadań wpisano działania polegające na doskonaleniu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w oparciu o zbieranie selektywne oraz poprawie skuteczności zbiórek odpadów wielkogabarytowych, biodegradowalnych, odpadów niebezpiecznych oraz intensyfikacja działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy.

Ważnym elementem jest świadomość ekologiczna społeczeństwa, biorącego aktywny udział w procesie zagospodarowania odpadów. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest ukształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców w sferze konsumpcji, a także postępowania z odpadami. W zakresie gospodarki odpadami świadomość ekologiczna społeczeństwa jest nadal niewystarczająca, dlatego też konieczna jest kontynuacja edukacji ekologicznej.

Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonej selektywnej zbiórki odpadów, co zapewni pozyskanie surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska oraz zmniejszenie szkodliwości tych odpadów.

4.9. Ochrona przyrody

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie ochrony przyrody.

Tabela 37. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WILKOWICE NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2021-2024”			
Cel: Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Aktualizacja bazy danych informacji o zasobach przyrodniczych	Dane są aktualizowane w razie potrzeb.	baza prowadzona na bieżąco
2.	Uzupełnienie oznakowania form ochrony przyrody tablicami informującymi o ich nazwach	Kontrola oznakowania form ochrony przyrody tablicami informującymi o ich nazwach.	bieżąca realizacja
3.	Identyfikacja miejsc występowania oraz eliminacja gatunków inwazyjnych	W ramach realizacji projektu „Rewitalizacja przestrzeni nadbrzeżnej potoku Białka w Bystrej” zidentyfikowano 3 siedliska/zbiorowiska gatunków inwazyjnych – Barszczu Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>), rdestowca ostrokończystego (<i>Reynoutria japonica</i>) i niecierpka gruczołowego (<i>Impatiens glandulifera</i>). Tereny zostały oznakowane i ograniczone taśmą ostrzegawczą.	3 zbiorowiska gatunków inwazyjnych
4.	Zachowanie siedlisk i gatunków na terenach cennych przyrodniczo	W latach 2020-2023 Nadleśnictwo Bielsko dokonało odnowień na powierzchni 17,78 ha.	odnowiono 17,78 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Gminy Wilkowiec

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które dają obraz postępów w realizacji Programu ochrony środowiska, a także pokazują zmiany stanu środowiska na terenie gminy.

Tabela 38. Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie zasobów przyrodniczych

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy	Stan aktualny 2022/2023
1.	Liczba form ochrony przyrody [szt.]	9	11
2.	Liczba uzupełnionych tablic informacyjnych [szt./rok]	b.d.	b.d.
3.	Liczba zinwentaryzowanych miejsc występowania gatunków inwazyjnych [szt./rok]	1	3
4.	Liczba działań podejmowanych w zakresie zachowania siedlisk i gatunków na terenach cennych przyrodniczo w stanie niepogorszonym [szt./rok]	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Wilkowiec oraz GUS, BDL

4.9.1. Opis stanu obecnego

4.9.1.1. Siedliska przyrodnicze mające znaczenie dla ochrony środowiska

Według podziału fizycznogeograficznego Kondrackiego (2002) Gmina Wilkowiec położona jest w obrębie następujących jednostek:

- Megaregion: Region Karpacki,
- Makroregion: Beskidy Zachodnie, Pogórze Zachodniobeskidzkie,
- Mezoregion: Beskid Mały, Kotlina Żywiecka, Beskid Śląski, Pogórze Śląskie,
- Prowincja: Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym,
- Podprowincja: Zewnętrzne Karpaty Zachodnie.

Według regionalizacji geobotanicznej Polski Matuszkiewicza (2008) obszar gminy Wilkowiec leży w zasięgu następujących jednostek geobotanicznych:

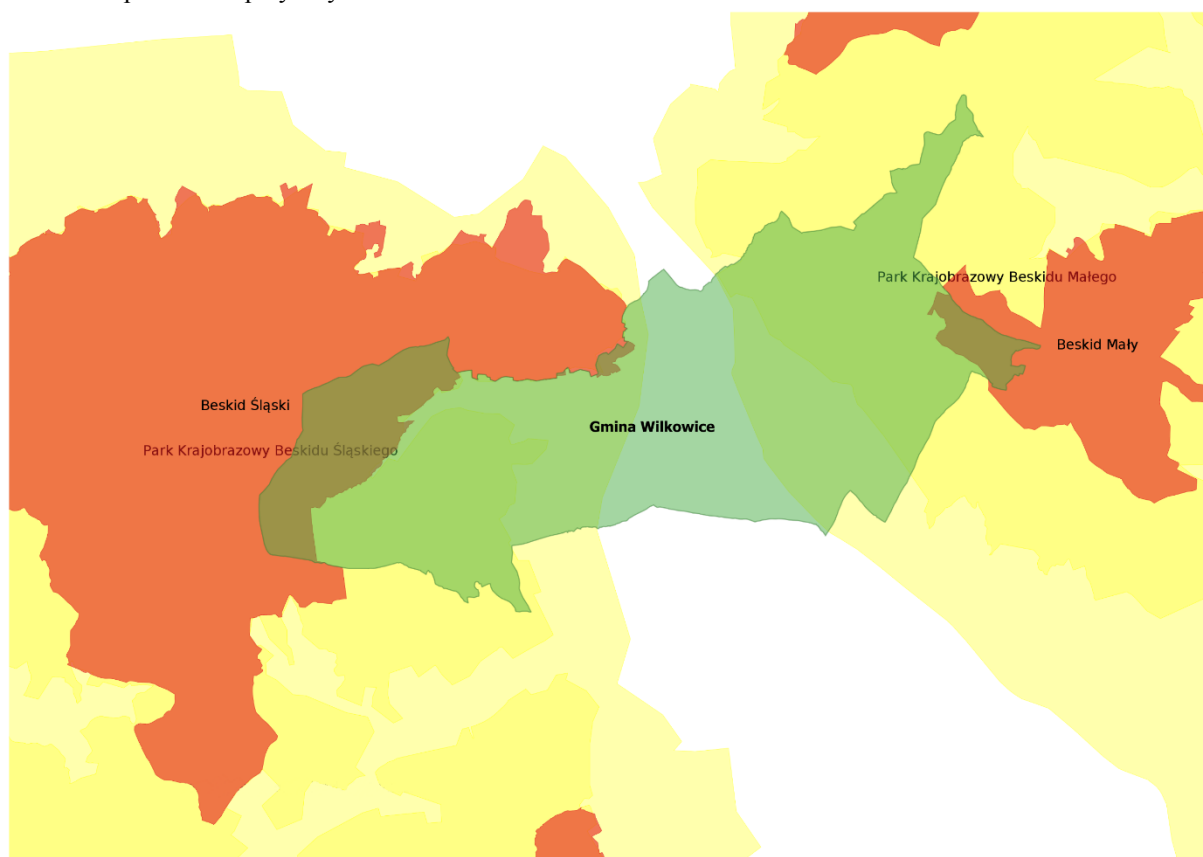
- Prowincja Karpacka,
- Dział Zachodniokarpacki,

- Kraina Karpat Zachodnich,
- Podkraina Zachodniobeskidzka,
- Okręg Beskidzki Żywiecki,
- Kotlina Żywiecka, Beskid Mały.

4.9.1.2. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Wilkowice

Na terenie gminy Wilkowice występuje:

- obszar Natura 2000 – Beskid Śląski (PLH240005),
- obszar Natura 2000 – Beskid Mały (PLH240023),
- Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego,
- Park Krajobrazowy Beskidu Małego,
- 7 pomników przyrody.

Rysunek 25. Lokalizacja obszarów Natura 2000 oraz parków krajobrazowych znajdujących się na terenie gminy Wilkowice

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl> (dostęp: luty 2024r.)

Beskid Śląski (PLH240005)

Obszar o powierzchni ponad 26 tys. ha położony jest w masywie Beskidu Śląskiego (najbardziej na zachód wysuniętej części Beskidów Zachodnich), z niewielkimi fragmentami w obrębie Pogórza Śląskiego i w Kotlinie Żywieckiej. Tworzą go dwa pasma górskie: Stożka i Czantorii oraz pasmo Baraniej Góry. Beskid Śląski charakteryzuje się bardzo ciekawą rzeźbą terenu. Góry mają układ pasmowy i posiadają dość duże różnice wysokości między dnami dolin a szczytami. Występuje tu wiele różnorodnych form skalnych, takich jak: progi i wodospady w dolinach potoków czy też powierzchniowe i podziemne formy osuwiskowe. Wśród licznych jaskiń na tym terenie, najbardziej znaną i najgłębszą, jest jaskinia Malinowska (Ondraszka), a największa znajduje się w Trzech Kopcach. Beskid Śląski wyróżnia się także dobrze rozbudowaną siecią rzeczną. Tutaj bierze swój początek Wisła - z północno-zachodnich stoków Baraniej Góry, na wysokości 1100m wypływają źródła Czarnej Wisielki. Większość obszaru pokryta jest lasami, w głównej mierze sztucznymi monokulturami świerkowymi, jednakże występują tu również fragmenty naturalnych oraz dobrze zachowanych, zróżnicowanych kompleksów leśnych. Beskid Śląski, ze względu na swoje bogactwo siedliskowe, ma szczególne znaczenie dla zachowania bioróżnorodności w skali europejskiej. Stwierdzono, iż występuje tu 16 typów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Jednymi z najcenniejszych są zachowane fragmenty lasu jodłowo-bukowo-świerkowego

o charakterze naturalnym, usytuowane na północno-zachodnich stokach Baraniej Góry. Masyw Baraniej Góry stanowi cenne miejsce występowania dolnoregłowego boru jodłowo-świerkowego oraz boru na torfie. Natomiast w północnej części Beskidu Śląskiego występują największe w polskich Karpatach powierzchnie porośnięte przez lasy jaworowe z miesięcznicą trwałą (wieloletnią rośliną zielną). Roślinność nieleśna również odznacza się dużym zróżnicowaniem, w tym szczególnie interesujące są murawy kserotermiczne (gatunki preferujące siedliska ciepłe i suche) na górze Tuł - najwyższego wzniesienie Pogórza Śląskiego. Na licznych na tym obszarze formach skalnych wykształciły się zbiorowiska szczelin skalnych, te najlepiej zachowane są chronione w rezerwacie przyrody "Kuźnie". Ponadto na terenie ostoi zidentyfikowano 21 gatunków z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, odnotowując liczne stanowiska rzadkich i zagrożonych zwierząt i roślin, jak np. tojadu morawskiego (jedno z 4 stanowisk w Polsce) czy tocji karpackiej (jedno z 4 regionów występowania).

Beskid Mały (PLH240023)

Obszar położony jest w masywie Beskidu Małego, w paśmie Magurki Wilkowickiej i grupie Łamanej skały. Beskid Mały znajduje się w obrębie Beskidu Zachodniego, od zachodu graniczy z Beskidem Śląskim, natomiast od wschodu z Beskidem Makowskim. Przełom rzeki Soły dzieli Beskid Mały na dwie części: zachodnią (Pasma Czupła i Magurki) oraz wschodnią (tzw. Beskid Andrychowski). Pasma Beskidu Małego w całości podlega prawnej ochronie jako Park Krajobrazowy Beskidu Małego (o powierzchni 25770 ha), wchodzący w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Ostoja Beskid Mały jest stosunkowo rozległym obszarem, zajmuje bowiem powierzchnię ponad siedmiu tysięcy hektarów. Na tym terenie, zbudowanym głównie z piaskowców – skał dość twardych i odpornych na wietrzenie, powierzchniowo dominują zbiorowiska leśne (w przeważającej części typu dolnoregłowego). Występują również zbiorowiska łąkowe, zajmujące już znacznie mniejszą część powierzchni oraz sporadycznie zbiorowiska torfowiskowe, ziołoroślowe i naskalne. Obszar ten charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu, gęstą siecią rzeczną wraz ze sporą liczbą źródeł oraz dużymi deniwelacjami terenu (przekraczające 500 m). Układ dolin jest koncentryczny, grzbiety i szczyty skalne zaokrąglone, a stoki dość strome (nachylenie przekracza czasem 30 stopni). Występują małe jaskinie, schrony, baszty i ostańce skalne. Wybudowane na rzece Soła trzy zapory (w Czańcu, Tresnej i Porąbce) tworzą tzw. Kaskadę Soły. Na obszarze stwierdzono obecność czternastu siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, w tym: kompleks kwaśnych buczyn górskich (jest to największy i najlepiej wykształcony kompleks tego typu w Karpatach), zespoły świerczyny górnoregłowej (występującej na krańcach zasięgu geograficznego), jaworzyny miesięcznicowej, świerczyny na torfie. Ostoja jest ponadto miejscem występowania dwóch gatunków mchów z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej: widłozębu zielonego oraz bezlistu okrywowego (z tym że stanowisko bezlistu okrywowego, bardzo rzadkiego, wymaga potwierdzenia). Na obszarze znajdują się trzy rezerваты przyrody: Madohora (gmina Ślemień - województwo śląskie, powiat żywiecki i andrychów – małopolskie, powiat wadowicki), Szeroka (gmina Łękawica – województwo śląskie, powiat żywiecki) oraz Zasolnica (gmina Porąbka, powiat bielski, województwo śląskie). W ten sposób ochroną objęte zostały obszary szczególnie cenne, przede wszystkim fragmenty drzewostanów o charakterze naturalnym. Utworzony w 1960 r. Rezerwat Madohora (czyli inaczej Łamana Skała) jest drugim co do wysokości szczytem w Beskidzie Małym (929 m n.p.m.). Rezerwat znajduje się na terenie gmin Ślemień i Andrychów. Szczyt porośnięty jest w całości mającymi naturalny charakter żyznymi i kwaśnymi buczynami oraz świerczynami (charakterystycznymi dla regla górnego) z widocznymi, zwłaszcza na północnych i północno-zachodnich zboczach, wychodniami skalnymi (połamanymi blokami skalnymi – stąd nazwa szczytu). W załomach skalnych znaleźć można natomiast wiele gatunków mchów (w tym znajdujące się na czerwonej liście *Dicranella humilis* i *Rhabdoweisia crispata*). Znaleźć można tutaj ponadto liczne gatunki chronione na terenie naszego kraju, m.in. parzydło leśne, omieg górski, wawrzynek wilczelyko, śnieżycza wiosenna. Siedliska te dają schronienie takim zwierzętom jak: jelenie, sarny, dziki, rysie, bociany czarne, salamandry plamiste oraz traszki karpackie (endemit). Występują tutaj także jaskinie (w tym najpiękniejsza z nich Jaskinia Komonieckiego). Rezerwat „Szeroka” w Beskidzie Małym, jest rezerwatem leśnym o powierzchni niecałych 50 hektarów, usytuowanym na Kocierzu. Ochroną objęty został fragment dolnoregłowej buczyny karpackiej z pomnikowymi okazami jodeł i buków (pozostałości bukowej puszczy karpackiej). Rezerwat przyrody „Zasolnica”, usytuowany jest na zboczu góry Zasolnica. Utworzony został w celu ochrony starodrzewia buczyny karpackiej.

Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego

Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego położony jest w południowej części województwa śląskiego i jest najbardziej na zachód wysuniętą częścią Beskidów Zachodnich. Wyodrębniono w nim dwa południkowe pasma górskie: Czantorii (995 m n.p.m.), stanowiące zachodnie, mniejsze ramię Beskidu Śląskiego oraz wyższe i bardziej rozczłonkowane pasmo Baraniej Góry (1220 m n.p.m.), z dominującym nad Kotliną Żywiecką i najwyższym Skrzycznem (1257 m n.p.m.). Obszar Parku charakteryzuje się urozmaiconą budową geologiczną. Podczas ruchów górotwórczych osady fliszowe z okresu kredy zostały oderwane od starszego podłoża, pofałdowane i ponasuwane na siebie w postaci płaszczowin. Najważniejszą jednostką strukturalną tworzącą zrąb górotworu Beskidu Śląskiego jest płaszczowina śląska. Na terenie parku występuje największe skupisko jaskiń w Beskidach oraz różnego rodzaju form skalnych: baszt, ambon i murów o wysokościach przekraczających

niejednokrotnie kilkanaście metrów. Skupiska takie często ukryte są w trudno dostępnych miejscach, między innymi na Kościelcu, Wytrzysszynie, pod Halą Jaskową, czy też w rejonie Magurki Radziechowskiej. Pierwotnie prawie całą powierzchnię Parku zajmowały lasy. Dominowały drzewostany bukowo-jodłowoświerkowe, przy czym udział świerka wzrastał wraz z wysokością nad poziomem morza. Wraz z rozwojem osadnictwa znaczna część powierzchni leśnej zajęta została pod uprawy polowe. Piętro pogórza (do ok. 500 m n.p.m.) zajmują pola rolne i łąki oraz tereny zurbanizowane, a niewielki fragment stanowią łągi i grądy. Dla piętra regla dolnego (500-1000 m n.p.m.) charakterystycznym typem roślinności są buczyny z domieszką świerka, jodły i jaworu. Obecnie jednak dominują świerczyny wtórnego pochodzenia. Partie szczytowe powyżej 1000 m n.p.m. to regiel górny z wysokogórskim borem świerkowym. W nadleśnictwach Ustroń i Wisła występuje świerk istebniański – ekotyp cechujący się najlepszymi w Europie parametrami odpornościowymi i wzrostowymi. Rozległe i zwarte kompleksy leśne, będące pozostałością Puszczy Karpackiej, są miejscem obecności rzadkich, jak również pospolitych gatunków zwierząt. Lista ssaków obejmuje łącznie ok. 35 gatunków, m.in. ssaki kopytne, takie jak: jeleń, sarna, dzik czy drapieżniki – wilk, ryś, lis i rzadziej niedźwiedź. W jaskiniach odnotowano wiele gatunków zimujących nietoperzy, np. gacka wielkoucha, nocka dużego, podkowca małego. Faunę ptaków reprezentują: głuszec, jarząbek, siwerniak, drożd obrożny, dzięcioł trójpalczasty i orzechówka oraz duże ptaki drapieżne. Nad potokami zaobserwować można pliszkę górską, pluszcza, zimorodka czy sieweczkę rzeczną. Na terenie parku gady reprezentowane są przez jaszczurki: zwinkę i żyworódkę, beznogiego padalca, jadowitą żmiję zygzakowatą oraz zaskrońca. Stwierdzono występowanie 13 gatunków płazów, w tym: 4 gatunków traszek, 2 gatunków kumaków, salamandry plamistej, rzekotki drzewnej, 2 gatunków ropuch i 3 gatunków żab. Fragmenty Parku o charakterze naturalnym lub nieznacznie przekształcone przez człowieka zostały objęte ochroną jako 8 rezerwatów przyrody: „Zadni Gaj”, „Barania Góra”, „Czantorja”, „Wisła”, „Stok Szyndzieli”, „Dolina Łańskiego Potoku”, „Kuznie” i „Jaworzyna”. Cenne okazy drzew objęto ochroną pomnikową, liczne są również pomniki przyrody nieożywionej, chroniące formy skalne (m.in. skały „Na Kobylej”, skały grzybowe, „Dorkowa Skała”) oraz jaskinie (m.in. Jaskinia w Stołowie, Jaskinia Salmopolska, Jaskinia w Trzech Kopcach). Ponadto utworzono użytki ekologiczne „Uroczysko Jasionka” i „Góra Tuł”, stanowiska dokumentacyjne „Jasieniowa”, „Kamieniołom Skalica”, „Jaskinia Wiślańska” i „Jaskinia Miecharska” oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, m.in. „Dolina Wapienicy”, „Cygański Las”. Obszar Parku w znacznej części chroniony jest również w ramach europejskiej sieci Natura 2000 (PLH 240005).

Park Krajobrazowy Beskidu Małego

Beskid Mały stanowi zwartą, rozciągającą się równoleżnikowo grupę górską o długości około 35 km i szerokości 12 km. W wyniku powstania przełomu rzeki Soły, obszar Parku podzielony jest na dwie części. Mniejsza powierzchniowo, zachodnia część to Pasma Magurki Wilkowskiej i Czupla, z najwyższym szczytem Czuplem (933 m n.p.m.). Część większa, wschodnia, to grupa Łamanej Skały (929 m n.p.m.), znana też pod nazwą Góry Zasolskie lub Beskid Kocierski. Budowa geologiczna Parku została uformowana ostatecznie podczas orogenezy alpejskiej, w okresie kredy i paleogenu. Tworzą go dwie nasunięte na siebie płaszczowiny: podśląska i śląska. W skład płaszczowiny śląskiej wchodzi dwie warstwy: cieszyńska i godulska. Beskid Mały składa się w 95% z gruboławicowych piaskowców godulskich, które mają budowę drobnoziarnistą, o zabarwieniu lekko niebieskim lub zielonym. Dużą atrakcją turystyczną stanowią stosunkowo licznie występujące formy skalne, w postaci ambon czy baszt skalnych oraz jaskinie, powstałe głównie w wyniku procesów osuwiskowych i tektonicznych. Krajobraz Parku został znacznie przekształcony w wyniku działalności człowieka - piętro pogórza (do 550 m n.p.m.) prawie w całości wykorzystane pod uprawę oraz zabudowę mieszkalną. Piętro regla dolnego (powyżej 550 m n.p.m.) pokryte jest dość regularnie zwartym kompleksem leśnym z niewielkimi polanami. Najczęściej spotykane w tym piętrze są buczyny oraz bory dolnoreglowe, m.in. żyzna buczyna karpacka, która charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem florystycznym. Ze względu na ograniczenia wysokościowe nie wykształciło się w Beskidzie Małym piętro regla górnego, jedynie na szczycie Madohory występuje świerczyna o charakterze górnoreglowym. Dotychczas przeprowadzone badania flory roślin naczyniowych wykazały występowanie ponad 840 gatunków (10% udział roślin górskich). O bogactwie florystycznym Parku świadczy występowanie 54 gatunków podlegających ochronie ścisłej i 10 ochronie częściowej. Dużym walorem jest występowanie aż 20 przedstawicieli storczykowatych m.in. kruszczyk błotny, storczyca kulista, storczyk męski i stoplamek plamisty (znajdujące się w Czerwonej Księdze Roślin ginących i zagrożonych w Polsce). Na obszarze Parku stwierdzono 40 gatunków ssaków, 111 gatunków ptaków lęgowych (w tym 6 gatunków ptaków drapieżnych dziennych), 15 gatunków płazów i około 40 gatunków ryb. Gady reprezentowane są przez: jaszczurkę zwinkę i żyworódkę, padalca, zaskrońca oraz żmiję zygzakowatą. Z ssaków kopytnych licznie występują: dzik, sarna i jeleń. Dość rzadkie są większe drapieżniki, takie jak: ryś czy wilk. Pospolite na terenie Parku są: lis, borsuk, wydra, kuna domowa i leśna, tchórz zwyczajny, łasica, a także gronostaj. Odnotowano też występowanie wielu gatunków nietoperzy, np. mroczka późnego, nocka wąsatka i borowca wielkiego, zaś z ssaków owadożernych: rzęsorka rzeczka, zębiełka karliczka oraz 3 gatunki ryjówek: aksamitną, malutką i górską oraz jeża wschodnioeuropejskiego i kreta europejskiego. Największym gryzoniem na terenie Parku jest bóbr europejski. Najcenniejsze fragmenty Parku objęto ochroną w postaci 3 rezerwatów przyrody: „Szeroka”, „Buczyna na Zasolnicy”, „Madohora”. Z pośród licznych pomników przyrody warto wymienić basztę skalną, tzw. „Zbójnickie Okno” oraz „Jaskinię Komonieckiego”, zlokalizowaną w rejonie potoku Dusica. Wyjątkowym

miejszem na obszarze Parku jest objęte ochroną jako stanowisko dokumentacyjne „Zamczysko na Ściszków Groniu” – labirynt skalistych rowów rozpadlinowych, jaskiń, baszt i ścian skalnych. Część Parku objęto również ochroną w ramach europejskiej sieci Natura 2000, jako ostoja siedliskowa (PLH 240023).

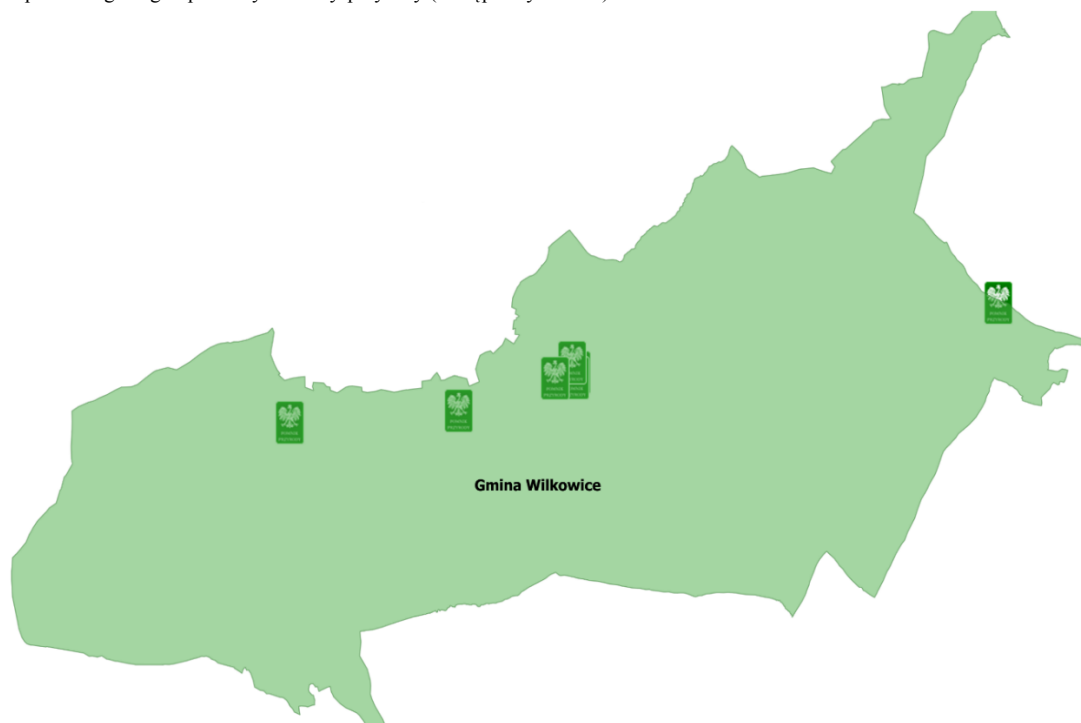
Pomniki przyrody

Na terenie gminy zgodnie z informacją pozyskaną z CRFOP znajduje się 7 pomników przyrody. Szczegółowe informacje dotyczące pomników przyrody zawiera poniższa tabela.

Tabela 39. Pomniki przyrody zlokalizowany na terenie gminy Wilkowice wg CRFOP

L.p.	Typ pomnika przyrody	Rodzaj pomnika przyrody	Data ustanowienia	Opis pomnika przyrody	Podstawa prawna
1.	jednoobiektowy	drzewo	10-11-1962	Cis pospolity - <i>Taxus baccata</i>	Decyzja PWRN w Katowicach z 10.11.1962 r. Nr RL-op-b/42/62
2.	jednoobiektowy	drzewo	01-08-2007	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	UCHWAŁA Nr VII/58/2007 Rady Gminy Wilkowice z dnia 28 maja 2007 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody
3.	jednoobiektowy	drzewo	01-08-2007	Buk pospolity (Buk zwyczajny) - <i>Fagus sylvatica</i>	
4.	jednoobiektowy	drzewo	01-08-2007	Klon jawor (Jawor) - <i>Acer pseudoplatanus</i>	
5.	jednoobiektowy	jaskinia	23-04-1993	Jaskinia "Wietrzna Dziura"	Rozporządzenie nr 1/93 Wojewody Bielskiego z 23.04.1993 r.
6.	jednoobiektowy	drzewo	23-11-2018	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> „Niepodległość”	UCHWAŁA NR LIII/440/2018 RADY GMINY WILKOWICE z dnia 31 października 2018 r. w sprawie w sprawie ustanowienia pomnika przyrody ożywionej
7.	jednoobiektowy	drzewo	23-11-2018	Jesion wyniosły - <i>Fraxinus excelsior</i> „Wolność”	

Źródło: <http://www.gdos.gov.pl/formy-ochrony-przyrody> (dostęp: luty 2024 r.)

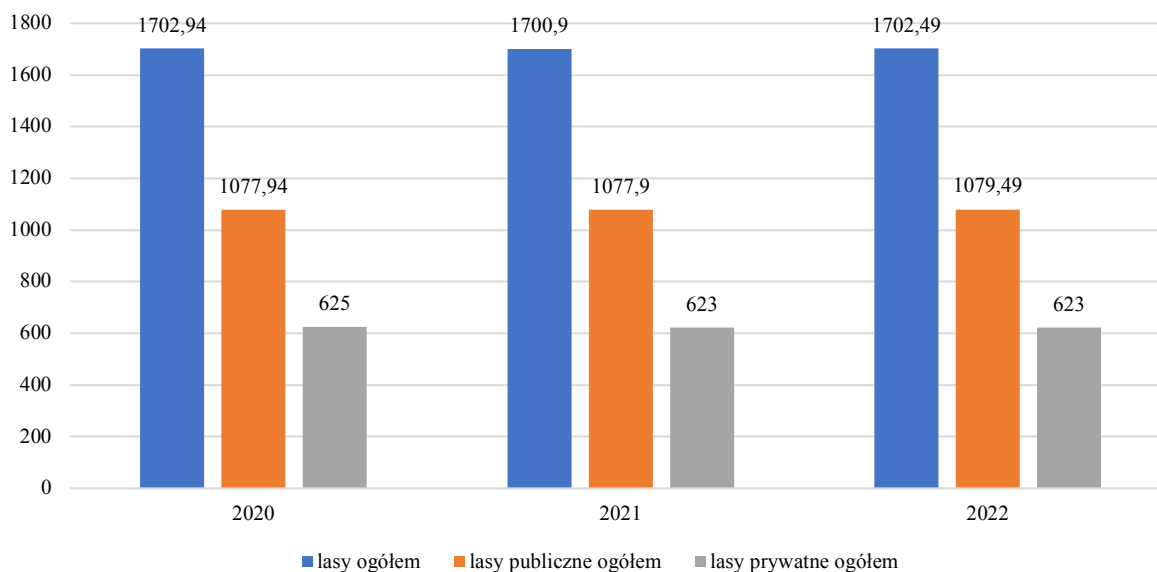

Rysunek 26. Lokalizacja pomników przyrody na terenie gminy Wilkowice

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl>

4.9.1.3. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

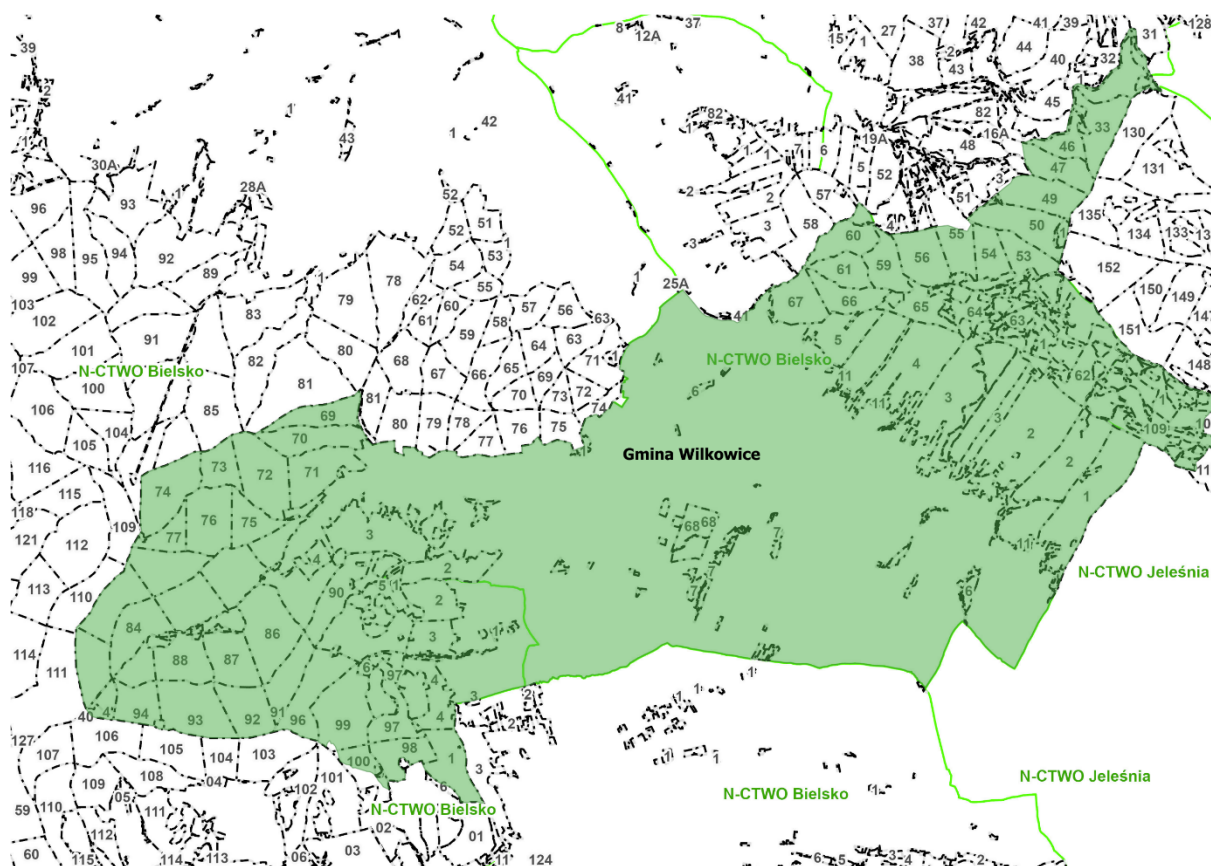
Powierzchnia lasów na terenie gminy Wilkowice – wg stanu na dzień 31.12.2022 r. – wynosi około 1702,49 ha, co stanowi ok. 50,22% powierzchni gminy.

Rysunek 27. Powierzchnie lasów (ha) znajdujących się na terenie gminy Wilkowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, GUS, dostęp: luty 2024 r.

Gospodarkę leśną na obszarze Gminy Wilkowice prowadzi Nadleśnictwo Bielsko. W zarządzie Nadleśnictwa znajduje się 1073,85 ha lasów.

Rysunek 28. Obszary leśne na terenie gminy Wilkowice

Źródło: opracowanie własne

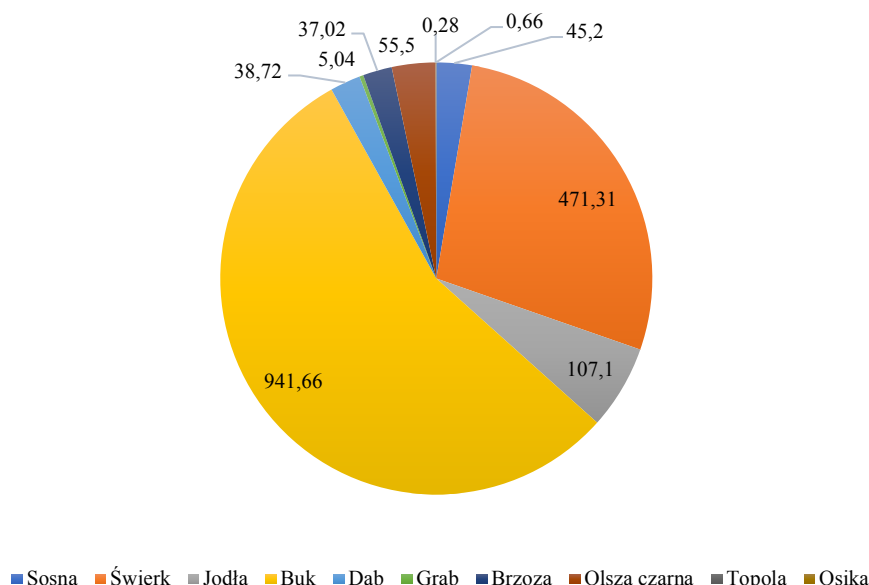
Na terenie gminy Wilkowice obowiązują następujące uproszczone plany urządzania lasów:

- dla lasów osób fizycznych obręb Bystra Śląska na lata 2019-2028,
- dla lasów osób fizycznych obręb Bystra Krakowska na lata 2019-2028,
- dla lasów osób fizycznych obręb Meszna na lata 2019-2028,
- dla lasów wspólnoty leśnej „Bór Łodygowski” na lata 2020-2029,
- dla lasów własności Gminy Wilkowice na lata 2022-2031,
- dla lasów osób fizycznych obręb Wilkowice na lata 2023-2032,
- dla lasów osób fizycznych obręb Huciska na lata 2023-2032,
- dla lasów osób fizycznych obręb Straconka na lata 2023-2032,
- dla lasów osób fizycznych obręb Łodygowice na lata 2023-2032.

W latach 2020-2023 odnowiono i uznano odnowienia naturalne na powierzchni 17,78 ha.

Nadleśnictwo Bielsko prowadziło naprawy i konserwacje dróg leśnych, szlaków zrywkowych i składnic drewna.

Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych występuje 10 grup gatunków drzew. W lasach na terenie gminy Wilkowice dominującym gatunkiem jest buk (471,31 ha), następnie świerk (471,31 ha), jodła (107,1 ha). W mniejszości występują gatunki osiki (0,04 ha) oraz topoli (0,02 ha).

Rysunek 29. Drzewostany występujące na terenie gminy Wilkowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 13.03.2024 r.)

W 2023 roku Gmina Wilkowice wnioskuje do Starosty o zezwolenie na wycinkę 53 szt. drzew (łącznie 17 wniosków). Starosta udzielił zgody na wycinkę 50 szt. drzew w zamian za nasadzenia zastępcze w ilości 72 szt. drzew. W 2023 roku gmina nasadziła 88 szt. drzew.

W 2023 r. mieszkańcy zgłosili zamiar usunięcia drzew w łącznej ilości 956 szt. Mieszkańcy złożyli wnioski o wydanie zezwolenia na wycinkę drzew w łącznej ilości 209 szt. Wójt Gminy w 2023 roku wydał decyzje zezwalające na wycinkę drzew w ilości 188 szt. w zamian za nasadzenia zastępcze w ilości 128 szt. i 40 m² krzewów.

4.9.1.4. Działania informacyjno-edukacyjne

W latach 2020-2023 Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego w Katowicach, Oddział Biura w Żywcu prowadził działania promocyjne i edukacyjne dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy Wilkowice. ZPKWŚ realizuje działania z zakresu edukacji przyrodniczej i ekologicznej. Tematyka warsztatów prowadzonych przez ZPKWŚ porusza zagadnienia związane z walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego oraz Parku Krajobrazowego Beskidu Małego. Warsztaty dedykowane są młodzieży szkolonej oraz dorosłym, a ich tematyka obejmuje gatunki roślin i zwierząt występujących na obszarze Parków Krajobrazowych, form ochrony przyrody, osobliwości przyrodniczych, uwrażliwienia na wartości przyrodnicze i krajobrazowe obszaru. Ponadto poruszane są kwestie związane z szeroko pojętą edukacją ekologiczną oraz dobrymi praktykami w życiu codziennym mającymi wpływ na stan środowiska.

Placówki oświatowe na terenie Gminy Wilkowice są na bieżąco informowane o prowadzonych przez ZPKWŚ Oddział Biura w Żywcu działaniach z zakresu edukacji przyrodniczej, ekologicznej i korzystają z oferty poprzez uczestnictwo w konkursach przyrodniczych i ekologicznych, akcjach ekologicznych, warsztatach terenowych i stacjonarnych, m.in.:

- Ogólnopolski Konkurs „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”,
- Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „Magia Beskidów”,
- Wojewódzki Konkurs „Ekologiczne Łamanie Główek”,
- wojewódzkie konkursy plastyczne i fotograficzne koordynowane przez Ośrodki Edukacyjne ZPKWŚ,
- warsztaty terenowe na obszarze parków krajobrazowych,
- warsztaty terenowe na sensorycznej ścieżce przyrodniczej w Ośrodku,
- pogadanki w Ośrodku oraz w placówkach oświatowych,
- akcje ekologiczne (Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata, Święto Drzewa),
- zajęcia okazjonalne o tematyce przyrodniczej (Międzynarodowy Dzień Roślin, Międzynarodowy Dzień Krajobrazu, zajęcia z okazji Świąt Wielkanocnych, Mikołaja i Świąt Bożego Narodzenia, w czasie trwania ferii i wakacji).

Ponadto Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego Oddział Biura w Żywcu przygotowuje oraz rozpowszechnia cykl filmów edukacyjno-popularyzatorskich o treściach przyrodniczych związanych z Parkiem Krajobrazowym Beskidu Śląskiego i Parkiem Krajobrazowym Beskidu Małego, które publikowane są regularnie na profilu społecznościowym ZPKWŚ oraz wykorzystywane są przez placówki oświatowe w trakcie działań edukacyjnych.

W latach 2020-2023 Nadleśnictwo Bielsko prowadziło działania edukacyjne mające na celu podnoszenie świadomości edukacyjnej mieszkańców. Główną formą edukacji były zajęcia edukacyjne w terenach leśnych w lokalnych szkołach i przedszkolach obejmujące wiedzę na temat:

- zwierząt i roślin występujących w polskich lasach,
- zasad bezpiecznego zachowania się w lesie,
- odpowiedzialnego dokarmiania dzikich zwierząt,
- zależności ekologicznych w ekosystemie leśnym.

Ponadto Lasy Skarbu Państwa zarządzane przez Nadleśnictwo Bielsko udostępniały teren pod różnego rodzaju biegi, zawody, rajdy rowerowe oraz inne imprezy okolicznościowe. Przeprowadzono akcje takie jak sadzenie lasu oraz zbieranie śmieci na terenach leśnych zwiększając świadomość uczestników dotycząca ochrony środowiska.

4.9.2. Analiza SWOT

Ochrona przyrody	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
<p>duże kompleksy leśne na terenie Gminy</p> <p>akcje edukacyjne prowadzone przez Nadleśnictwo</p> <p>akcje informacyjno-edukacyjne prowadzone przez ZPKWŚ</p>	<p>mała liczba form ochrony przyrody</p> <p>napływ zanieczyszczeń spoza gminy</p> <p>przekształcanie środowiska związane z działalnością człowieka</p> <p>wypalanie traw</p>
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
<p>ograniczanie lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza, gleby i wód</p> <p>właściwa pielęgnacja szaty roślinnej</p> <p>zalesianie nieużytków</p> <p>przebudowa drzewostanów leśnych w kierunku bardziej odpornych na zanieczyszczenia gatunków oraz uzupełnienia gatunkami rodzimymi</p> <p>zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pożarowego obszarów leśnych</p>	<p>rozprzestrzenianie się obcych gatunków fauny i flory</p> <p>zarastanie małych zbiorników, oczek wodnych – biotopów</p> <p>rzadkich gatunków płazów</p> <p>zagrożenia biotyczne (szkodniki), abiotyczne (susze, wiatry), zagrożenia antropogeniczne (zła jakość powietrza)</p>

Źródło: opracowanie własne

4.9.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie ochrony przyrody

Formy ochrony przyrody przewidziane w ustawie o ochronie przyrody pełnią przede wszystkim rolę lokalnych węzłów i korytarzy ekologicznych. Winny one być powiązane przestrzennie z podobnymi strukturami na terenie sąsiadujących terenów. W stosunku do niektórych ekosystemów warunkiem zachowania wysokich walorów jest wprowadzenie ochrony czynnej (dotyczy cennych zbiorowisk nieleśnych), w sytuacji zaniechania tradycyjnego użytkowania niektórych typów zbiorowisk bardzo szybko dochodzi do wycofywania się np. gatunków słabych konkurencyjnie, a często należących jednocześnie do grupy gatunków ginących.

Dla ochrony całości dziedzictwa przyrodniczego oraz kształtowania systemu terenów zieleni należy podjąć następujące zadania:

- promocję i pielęgnację obiektów i obszarów chronionych na mocy przepisów ustawy o ochronie przyrody – w ramach Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh),
- bieżące zgłaszanie uwag i wniosków, udział w konsultacjach,
- uwzględnienie zachowania terenów zielonych w nowych lub zmienionych dokumentach planistycznych,
- kreowanie wspólnej polityki ochrony przyrody dolin rzecznych oraz ich dopływów korytarzy ekologicznych o randze regionalnej, terenów zieleni łąkowej,
- koordynację rozwoju sieci tras i ścieżek rowerowych,
- promocję rozwoju rolnictwa ekologicznego, agroturystyki: programy rolnośrodowiskowe jako formy zmiany wizerunku nieefektywnej gospodarki rolnej,
- wsparcie działań organizacji ekologicznych, instytucji naukowych w zakresie ochrony czynnej wybranych gatunków fauny i flory.

4.10. Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym

W tabeli poniżej przedstawiono wybrane efekty realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym.

Tabela 40. Wybrane efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel zapisany w „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WILKOWICE NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2021-2024”			
Cel: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków			
L.p.	Planowane zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii (kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii itp.) oraz uwzględnienie odpowiednich zapisów z miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz tzw. decyzjach środowiskowych	Na terenie gminy Wilkowice nie występują zakłady dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii. Rada Gminy Wilkowice przyjmując miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych części gminy Wilkowice uchwałami nr: 1. XLVII/394/2018 z dnia 25 kwietnia 2018 r. (par.7, pkt 3), 2. XXIV/227/2020 z dnia 9 grudnia 2020 r. (par.6, ust.6), 3. XLV/451/2010 z dnia 17 września 2010 r. (par.8, pkt 3), 4. XLVI/432/2022 z dnia 28 września 2022 r. (par.6, ust.6), wprowadziła zapis „Zakazuje się lokalizacji zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zagrożenie wystąpienia poważnych awarii” dzięki czemu nie ma możliwości lokowania tego rodzaju działalności.	brak zakładów ZZR i ZDR, wprowadzono zapisy dotyczące lokalizacji tych zakładów
2.	Poprawa nadzoru nad logistyką transportową	Poprawa nadzoru nad logistyką transportową polegała na: <ul style="list-style-type: none"> sporządzeniu projektu stałej organizacji ruchu dla drogi gminnej ul. Brzozowa oraz dróg wewnętrznych ul. Jodłowa i Jaśminowa w Bystrej, sporządzeniu stałej organizacji ruchu ul. Strażackiej w Wilkowicach. 	realizacja w miarę potrzeb

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych działaniach na terenie Gminy Wilkowice

4.10.1. Opis stanu obecnego

Pojęcie „poważne awarie” – określa art. 3 pkt 23. ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 21 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r., poz. 2556 z późn. zm.). Rozumie się przez to zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w którym występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska, lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Organem właściwym do realizacji zadań Ministra Środowiska w sprawach: przeciwdziałania poważnym awariom, transgranicznych skutków awarii przemysłowych oraz awaryjnego zanieczyszczenia wód granicznych jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska. Ponadto Inspekcja Ochrony Środowiska współdziała w akcji zwalczania poważnej awarii z organami właściwymi do jej prowadzenia oraz sprawuje nadzór nad usuwaniem skutków tej awarii.

Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także wojewodzie. Zakłady takie zazwyczaj przynoszą wiele korzyści dla lokalnej społeczności, zapewniają zatrudnienie, utrzymanie, są motorem rozwoju i wspierają inicjatywy społeczne. Jednakże z uwagi na charakter prowadzonej działalności, są także źródłem potencjalnego zagrożenia.

Według rejestru prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach oraz Państwową Straż Pożarną, na terenie Gminy Wilkowice nie funkcjonują zakłady przemysłowe, w których występowałyby rodzaje i ilości substancji niebezpiecznych pozwalające zakwalifikować je do zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej lub zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej. Nie istnieje zatem ze strony istniejących zakładów zwiększone bądź duże ryzyko zagrożenia awarią przemysłową. Nie zachodzi również konieczność sporządzania zewnętrznego planu ratowniczo-gaśniczego.

Nadzór nad ładunkami przewożonymi pojazdami samochodowymi sprawuje Policja.

W Starostwie Powiatowym w Bielsku-Białej funkcjonuje Wydział Zarządzania Kryzysowego, wykonujący zadania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej, a także zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia oraz środowiska. Funkcję Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego pełni Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Bielsku-Białej. W Komendzie Miejskiej

Państwowej Straży Pożarnej w Bielsku-Białej działu Wydział Kontrolno-Rozpoznawczy. Do zakresu działania Wydziału należy realizacja następujących zadań:

- rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń w obiektach oraz kontrola spełniania wymogów bezpieczeństwa w zakładach zwiększonego i dużego ryzyka występowania poważnej awarii przemysłowej poprzez przeprowadzanie czynności kontrolno-rozpoznawczych;
- dokonywanie oceny zgodności wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym oraz wymaganiami ochrony przeciwpożarowej;
- współpraca z organami Policji, Prokuratury, Nadzoru Budowlanego, Inspekcji Pracy, Inspekcji Ochrony Środowiska oraz organami administracji i innymi instytucjami w zakresie poprawy stanu zabezpieczenia ppoż. oraz likwidacji innych miejscowych zagrożeń;
- inicjowanie i koordynowanie działań zmierzających do poprawy stanu ochrony przeciwpożarowej na terenie powiatu;
- uzgadnianie sposobów połączenia systemu monitoringu pożarowego z Komendą lub obiektem wskazanym przez komendanta;
- opracowywanie i aktualizacja katalogu zagrożeń;
- opracowywanie i aktualizacja analizy zagrożeń a obszarze powiatu;
- sporządzanie rocznego planu czynności kontrolno-rozpoznawczych;
- gromadzenie i przekazywanie do komórki realizującej sprawy operacyjne oraz JRG danych, z ustaleń dokonywanych podczas czynności kontrolno-rozpoznawczych, niezbędnych do prowadzenia działań ratowniczych;
- sporządzanie w ustalonych przepisami terminach, zestawień wyników przestrzegania przepisów przeciwpożarowych i działań zapobiegających poważnym awariom przemysłowym oraz katalogu i analizy zagrożeń;
- opracowywanie projektów decyzji oraz innych dokumentów, mających na celu likwidację zagrożenia życia, przestrzegania przepisów przeciwpożarowych i prawa ochrony środowiska, poprawę stanu zabezpieczenia ppoż. oraz likwidację innych miejscowych zagrożeń;
- analizowanie przyczyn pożarów zaistniałych na terenie działania komendy, w tym nieprawidłowości, które przyczyniły się do ich powstania oraz rozprzestrzeniania się;
- opracowywanie opinii dotyczących bezpieczeństwa pożarowego budynków, innych obiektów budowlanych i terenów oraz o bezpieczeństwie imprez masowych;
- organizowanie i prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie upowszechniania i przestrzegania przepisów przeciwpożarowych;
- rozpoznawanie możliwości i warunków prowadzenia działań ratowniczych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej;
- przygotowywanie projektu stanowiska komendanta w sprawie przekazywania do użytku obiektów budowlanych;
- przeprowadzanie analiz i ocen stanu bezpieczeństwa w zakresie ochrony przeciwpożarowej w odniesieniu do poszczególnych rodzajów budynków, innych obiektów budowlanych oraz terenów;
- wykonywanie zadań w stosunku do zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku w zakresie zapobiegania poważnym awariom przemysłowym w oparciu o ustawę prawo ochrony środowiska;
- wdrażanie w działalności kontrolno-rozpoznawczej nowych wymagań zawartych w znowelizowanych przepisach techniczno-budowlanych, o ochronie przeciwpożarowej oraz Polskich Normach dotyczących bezpieczeństwa pożarowego;
- kontrolowanie i weryfikowanie realizacji wymagań określonych w regulacjach z zakresu ochrony przeciwpożarowej na terenie działania komendy;
- prowadzenie spraw z zakresu postępowania administracyjnego i egzekucyjnego, dotyczących nieprzestrzegania przepisów przeciwpożarowych;
- kontrola postępowania z substancjami kontrolowanymi, nowymi substancjami i fluorowanymi gazami cieplarnianymi, w rozumieniu ustawy o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych (Dz.U. 2015, poz. 881), wykorzystywanymi w ochronie przeciwpożarowej, a także systemami ochrony przeciwpożarowej oraz gaśnicami zawierającymi substancje kontrolowane, nowe substancje lub fluorowane gazy cieplarniane lub od nich uzależnionymi.

Powstałe zagrożenia w transporcie drogowym a także w wypadku wystąpienia pożarów, zalań czy podtopień zwalczane są przez odpowiednie jednostki straży pożarnej.

4.10.1.1. Ochotnicza Straż Pożarna

Na terenie gminy Wilkowice funkcjonują trzy jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej:

- OSP Wilkowice,
- OSP Bystra,
- OSP Meszna.

W 2022 roku ustalono nową wysokość ekwiwalentu pieniężnego przysługującego członkowi ochotniczej straży pożarnej z terenu Gminy Wilkowice, który uczestniczył w działaniu ratowniczym, akcji ratowniczej, szkoleniu lub ćwiczeniu organizowanym przez Państwową Straż Pożarną lub Gminę Wilkowice w wysokości 18,00 zł za każdą godzinę udziału w w/w działaniu.

W ramach inwestycji związanych z działalnością OSP w 2022 roku dokonano rozbudowy i przebudowy budynku „Domu Strażaka” w Bystrej – inwestycja obejmowała m.in.: budowę pomieszczenia garażowego wraz z strefą korytarzową i windą osobową dla niepełnosprawnych z dostępem do sali, kuchni, biblioteki, toalet, rozbudowę zaplecza kuchennego – całkowita wartość inwestycji: 3 528 465,54 zł, kwota przyznanego dofinansowania RFIL: 900 000,00 zł, kwota przyznanego dofinansowania PIS Polski Ład: 2 374 461,97 zł, środki własne 254 003,57 zł.

4.10.2. Analiza SWOT

Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
lokalizacja jednostek OSP na terenie gminy prawidłowe funkcjonowanie jednostek OSP będących w razie potrzeby w stałej gotowości brak zakładów o zwiększonym ryzyku awarii przemysłowej	brak obwarowań dotyczących przewozu materiałów niebezpiecznych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
zmniejszenie zagrożenia wypadkowego i pożarowego poprzez remonty i modernizację budynków oraz dróg prowadzone akcje edukacyjne dla dzieci młodzieży i dorosłych w zakresie zachowania się w sytuacji zagrożeń	zagrożenia wypadkowe związane z transportem

Źródło: opracowanie własne

4.10.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym

Głównymi zagrożeniami na terenie gminy, jakie mogą wystąpić w toku zwykłego funkcjonowania są wypadki i zdarzenia drogowe, pożary i zalania. Na zagrożenia pożarowe wpływa sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane materiałów łatwopalnych (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Najważniejszymi jednostkami zajmującymi się w pierwszej kolejności minimalizacją skutków zdarzeń są Straże Pożarne. Analiza SWOT jako mocną stronę Gminy wskazała, funkcjonowanie dobrze wyposażonych Ochotniczych Straży Pożarnych.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach kontroluje przedsiębiorstwa pod kątem przestrzegania wymagań ochrony środowiska. Jednocześnie same przedsiębiorstwa muszą dbać o należyte postępowanie i ostrożność. W harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zaplanowano kontynuację działań w postaci kontroli przedsiębiorców wraz z egzekwowaniem wymagań dotyczących zapobiegania zagrożeniom – realizacja przez WIOŚ. Istotne jest prowadzenie samokontroli w firmach, szkoleń, tak, aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia awarii – realizacja tego zadania prowadzona winna być przez przedsiębiorstwa.

W ostatnich latach na terenie gminy Wilkowice nie wydarzyła się żadna poważna awaria, niemniej jednak istotnym elementem są kontrole w tym także pojazdów przewożących ładunki niebezpieczne realizowane na drogach przez policję, działania te będą w kolejnych latach kontynuowane. Istotne jest także prawidłowe oznakowanie pojazdów przewożących niebezpieczne ładunki, co także w razie potrzeby kontroluje policja.

Ważnym zadaniem jest kontynuacja i doskonalenie działań edukacyjnych społeczeństwa w celu wyrobienia w ludności nawyków prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii. Działania te realizowane są poprzez akcje informacyjne i edukacyjne, a dla dzieci poprzez zabawę. Finansowanie tego rodzaju zadań pochodzi głównie ze środków własnych Gminy Wilkowice oraz z dofinansowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

5. Zagadnienia horyzontalne

Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie czterech zagadnień horyzontalnych, stanowiących fundament wszystkich działań zapisanych w niniejszym **Programie**.

Każdy obszar interwencji i każdy kierunek działań powinien być spójny z czterema zagadnieniami horyzontalnymi, jakim są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia,
- edukacja ekologiczna,
- monitoring środowiska.

Wszystkie obszary interwencji na których opiera się niniejszy **Program** zawierają aspekty każdego z czterech działań horyzontalnych. Istotnym jest także, iż w każdej dziedzinie środowiskowej prowadzona jest edukacja ekologiczna, a nadzwyczajne zagrożenia czy awarie mogą wpływać na wszystkie obszary środowiska od przyrody po powietrze, wody i gleby. A w celu kontroli stanu i podjęcia ewentualnych szybkich kroków niezbędny jest monitoring środowiska i stała kontrola jego stanu.

5.1. Adaptacja do zmian klimatu

W 2013 roku Ministerstwo Środowiska opracowało „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Dokument ten został opracowany przez Ministerstwo Środowiska na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu pn. „Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu – KLIMADA”.

Oddziaływania związane z prognozowanymi zmianami klimatu będą z różnym natężeniem wzmocnione wskutek działalności człowieka, zarówno poprzez podejmowanie aktywności gospodarczej (wydobycie kopalin, kierunkowa gospodarka leśna i hodowla zwierząt oraz rolnictwo), jak i jej zaniechania (porzucenie łąk i muraw, zanik tradycyjnych form wykorzystania terenu). Oddziaływania te są wielokierunkowe i mogą znacznie wzmocnić niekorzystne oddziaływanie prognozowanych zmian warunków klimatycznych w powiązaniu z nieprawidłowym zagospodarowaniem terenu.

Z racji zwiększonej częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych należy spodziewać się w przyszłości zwiększonej możliwości wystąpienia suszy, nadmiernych opadów, powodzi, które mogą zapoczątkować powstanie osuwisk, erozję terenów pagórkowatych.

Problem zmian w reżimie hydrologicznym dotyczy również siedlisk wód słodkich, płynących lub stojących. Grupa ta jest narażona na zmiany wskutek wzrostu opadów nawałnych, okresów suchych, procesów eutrofizacji i zaburzeń przepływu wód w zbiornikach.⁴

Pomiędzy zagospodarowaniem przestrzennym i warunkami klimatycznymi zachodzi ścisły związek wzajemnego oddziaływania. W kontekście zmian klimatu istnieje konieczność zmian treści planowania przestrzennego tak, żeby odpowiadały na problemy, które dotychczas nie były, bądź nie musiały być przedmiotem rozstrzygnięć planistycznych, albo miały marginalne znaczenie w toku procesu planistycznego. Biorąc pod uwagę horyzontalny i interdyscyplinarny charakter gospodarki przestrzennej wdrażanie działań adaptacyjnych w tym sektorze przyczynia się do ograniczenia skutków zmian klimatu nie tylko w zagospodarowaniu przestrzennym, ale także w większości obszarów życia gospodarczego i społecznego. To powoduje, że planowanie przestrzenne, będące najważniejszym instrumentarium gospodarki przestrzennej, urasta do jednego z najistotniejszych kreatorów przestrzennej organizacji systemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych, decydujących o adaptacji polskiej przestrzeni do spodziewanych zmian klimatu, a tym samym uwarunkowań środowiskowych i łagodzenia skutków społeczno-ekonomicznych tych zmian.

Zmiany klimatu i potencjalne skutki tych zmian zostały wzięte pod uwagę w niniejszym dokumencie poprzez realizację celów i kierunków działań, jakie zostały zapisane w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”.

W ramach poszczególnych kierunków interwencji wszystkie te cele zostały wzięte pod uwagę i w ramach nich zostały zaplanowane zadania dotyczące energetyki, edukacji mieszkańców, zarządzania szlakami komunikacyjnymi w celu minimalizacji zagrożeń powodowanych przewozem substancji niebezpiecznych.

Wśród kluczowych działań o charakterze horyzontalnym, które według „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” powinny być realizowane należy wymienić: rozwój alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym, zarządzanie ryzykiem powodziowym, realizacja działań zabezpieczających przed osuwiskami oraz wdrażanie

⁴ Scenariusze Zmian Klimatu do 2030 r. i wpływ na sektory i obszary wrażliwe, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi. Istotnym elementem jest ciągła edukacja ekologiczna nie tylko dzieci, ale też osób dorosłych w szczególności rolników i właścicieli lasów, właściwe planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji oraz uwzględnianie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej.⁵

5.2. Nadzwyczajne zagrożenia

Zarówno jako nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska, jak i poważną awarię należy traktować zdarzenia, takie jak: pęknięcie i rozszczelnienie instalacji rurociągów, wybuch, awarię zbiornika, katastrofę autocysterny przewożącej substancje niebezpieczne, awarię obiektów hydrotechnicznych, itp.

Na zagrożenia pożarowe wpływa także sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne.

Powstałe zagrożenia usuwane są przez odpowiednio wyposażone i wyszkolone jednostki straży pożarnej.

Na obszarach rolniczych Gminy Wilkowice przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie i stosowanie nawozów i środków ochrony roślin, co jest kontrolowane przez WIORIN. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

Zagrożeniem dla mieszkańców i środowiska może być także transport paliw i ładunków niebezpiecznych, mogą one być przewożone wszystkimi drogami, na których nie ma zakazów transportu ciężkiego lub innych obostrzeń. W trakcie doraźnych kontroli pojazdy te są sprawdzane przez funkcjonariuszy policji pod kątem ładowności pojazdów oraz ich stanu technicznego.

Nadzwyczajne zagrożenia, do których może dojść na terenie gminy w trakcie normalnego funkcjonowania sprecyzowano w rozdziale 4.10 dotyczącym przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym. W rozdziale tym sprecyzowano rodzaje zagrożeń, do jakich może dojść na obszarze gminy, wyspecyfikowano jednostki, które zajmują się identyfikacją zdarzeń, ratowaniem zdrowia, życia i mienia oraz usuwaniem skutków awarii oraz kompetencje organów do realizacji zadań w tym zakresie.

5.3. Działania edukacyjne

W zakresie edukacji ekologicznej najważniejszym celem, który należy osiągnąć jest wykształcenie świadomości ekologicznej i przekonanie młodej i dojrzałej części społeczeństwa o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, wykraczający poza horyzont 2030 roku, do którego można się zbliżyć poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.) narzuca obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych.

W środkach masowego przekazu w publikacjach i audycjach również istnieje obowiązek popularyzacji ochrony środowiska i kształtowania pozytywnego stosunku do przyrody.

Ważną rolę w realizacji polityki proekologicznej Gminy Wilkowice odgrywają mieszkańcy. Ich zachowania, nawyki i podejmowane działania bezpośrednio przekładają się na jakość środowiska naturalnego. Dlatego istotne jest, by permanentnie kształtować świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska. Związana z tym edukacja ekologiczna stanowi moduł uzupełniający wielowymiarową działalność Gminy na rzecz tworzenia otoczenia przyjaznego człowiekowi.

Organy administracji, instytucje koordynujące działania związane z ochroną środowiska oraz te, które kierują i zarządzają działalnością naukową i naukowo-badawczą w zakresie ekologizacji są zobowiązane uwzględniać w swoich planach i działaniach bieżących i długoterminowych zagadnienia dotyczące ekologii i ochrony przyrody.

Na wszystkich etapach edukacji od przedszkolnej poprzez podstawową, średnią i wyższą placówki nauczania obejmujące swym działaniem jakakolwiek edukację dzieci i młodzieży zawierają w swoich programach dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się z ochroną środowiska.

Postawy społeczne i realizowana w całym okresie programowania szeroko pojęta edukacja ekologiczna ma na celu stałe podnoszenie świadomości zarówno dzieci i dorosłych. Wynika to z faktu, iż wśród społeczeństw gorzej wykształconych powszechnie akceptowane są postawy antyekologiczne (dewastacja zasobów przyrody, brak oszczędzania wody, segregacji odpadów), a brak perspektyw na polepszenie lub zmianę sytuacji będzie tylko pogłębiać patologiczne zachowania.

Gmina Wilkowice powinna kontynuować istniejącą, a także rozwijać współpracę z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i instytucjami, przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań, wycieczek o tematyce

⁵ Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

ekologicznej i przyrodniczej, organizować akcje oraz pomagać przy realizacji programów szkolnych promujących idee zbierania surowców wtórnych w celu ich właściwego zagospodarowania. Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców nie tylko przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonej selektywnej zbiórki odpadów, co zapewni pozyskanie surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska oraz zmniejszenie szkodliwości tych odpadów, ale także do oszczędzania wody, niespalania odpadów w domowych kotłach, dbałości oraz szacunku o całość otaczającej nas przyrody i środowiska.

Czynnikami, które decydują o sukcesie realizowanej akcji edukacji ekologicznej są rzetelna informacja oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem.

W zakresie wszystkich aspektów ochrony środowiska potrzebne są działania edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dla dorosłej części społeczeństwa. Z tego powodu zadania dotyczące edukacji ekologicznej umieszczono w harmonogramach we wszystkich rozdziałach dotyczących poszczególnych obszarów interwencji.

W każdej dziedzinie środowiskowej wspomniano o potrzebie prowadzenia stale i na bieżąco i w całej perspektywie realizacji Programu akcji edukacyjnych jednak, ze względu na fakt, że najwięcej działań edukacyjnych na terenie gminy realizowanych jest w zakresie gospodarki odpadami i ochrony powietrza tematy te zostały w tej części potraktowane najszerzej.

5.4. Monitoring środowiska

W związku ze zmianą kompetencji wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska i Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wynikającą z przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 poz. 1479 z późn. zm.), od dnia 1 stycznia 2019 roku organem realizującym zadania Państwowego Monitoringu Środowiska jest Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Z dniem 1 stycznia 2019 roku pracownicy Wydziału Monitoringu Środowiska oraz Laboratorium WIOŚ stali się pracownikami GIOŚ. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska realizuje poprzez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska zadania Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie: gromadzenia i analizy wyników badań i obserwacji, przygotowania ocen jakości środowiska oraz udostępniania informacji o środowisku. Zadania Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska polegają między innymi na monitoringu środowiska.

Monitoring środowiska prowadzony jest w zakresie powietrza, wód powierzchniowych, wód podziemnych, ochrony przyrody i bioróżnorodności, gospodarki odpadami, hałasu, pól elektromagnetycznych, potencjalnego wystąpienia poważnej awarii oraz gleby i ziemi (na poziomie krajowym).

Zakres zadań Państwowego Monitoringu Środowiska jest określany w wieloletnich strategicznych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu i Środowiska oraz w wykonawczych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMŚ na lata 2020-2025 powstał na podstawie art. 4a ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 10 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska. Dokument ten obejmuje zadania wynikające z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych.⁶

Informacje powstające w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska służą do wspomagania działań na rzecz ochrony środowiska, a także do informowania organów administracji o stanie środowiska, potencjalnych lub istniejących zagrożeniach oraz obszarach występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w środowisku. W dalszym etapie dane te i informacje wykorzystywane są przez organy administracyjne do postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do środowiska oraz planów zagospodarowania przestrzennego, a także planów i programów jako całości lub ich poszczególnych elementów.

Działalność inspekcyjna na terenie województwa śląskiego prowadzona jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Polega na prowadzeniu kontroli instalacji i przedsiębiorstw oddziałujących na środowisko w celu sprawdzenia czy są przestrzegane przepisy prawa czy stwierdzone są naruszenia. W sytuacji stwierdzenia nieprzestrzegania obowiązujących przepisów wydawane są zarządzenia pokontrolne, a w razie ich niezrealizowania nakładane są kary.

⁶ <http://poznan.wios.gov.pl/monitoring-srodowiska/regionalny-wydzial-monitoringu-srodowiska/>

6. Cele Programu Ochrony Środowiska i ich finansowanie

Tabela 41. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu powietrza atmosferycznego

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa rok 2022 lub 2023	Wartość docelowa rok 2030				
			(+ źródło danych)						
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Powietrze atmosferyczne	Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze województwa śląskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych	Liczba aktualizacji dokumentacji dotyczącej ochrony powietrza źródło danych: Gmina Wilkowice	1 (PONE z 2019 r)	3	Skuteczne wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza w skali lokalnej i wojewódzkiej poprzez osiągnięcie zakładanych efektów ekologicznych	Aktualizacja programów Sektorowych: (plan gospodarki niskoemisyjnej, program ograniczania niskiej emisji oraz Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe)	Zadanie własne Gminy Wilkowice	zmiana w przepisach prawnych dotyczących dokumentów
			Liczba oprav w oświetleniu ulicznym źródło danych: Gmina Wilkowice	98	wg potrzeb		Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego Gminy Wilkowice	Zadanie własne Gminy Wilkowice	brak środków finansowych
			Liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji źródło danych: Gmina Wilkowice	3 (2017-2023)	wg potrzeb		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Zadanie własne Gminy Wilkowice	brak środków finansowych
			Liczba wymienionych źródeł ciepła w obiektach mieszkalnych źródło danych: Gmina Wilkowice, WFOŚiGW	400 (2020-2023)	wg potrzeb		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach mieszkalnych, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Zadanie własne Gminy Wilkowice Zadanie monitorowane mieszkańców gminy	brak środków finansowych
			Liczba instalacji OZE w obiektach użyteczności publicznej źródło danych: Gmina Wilkowice	9	wg potrzeb		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach przedsiębiorstw, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Zadanie monitorowane przedsiębiorstw	brak zaangażowania przedsiębiorców

			Liczba akcji na rok źródło danych: Gmina Wilkowice	kilka/rok	kilka/rok		Organizacja akcji edukacyjnych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Zadanie własne Gminy Wilkowice	brak środków finansowych
			Liczba stanowisk pomiarowych na terenie gminy źródło danych: GIOŚ	0	1		Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Zadanie monitorowane GIOŚ	brak środków finansowych
			Liczba kontroli nieruchomości źródło danych: Gmina Wilkowice	32	wg potrzeb		Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako element zmian w świadomości społeczeństwa oraz środek prewencyjny	Zadanie własne Gminy Wilkowice	brak środków finansowych
			Liczba kontroli zakładów w ciągu roku źródło danych: WIOŚ	1	wg potrzeb		Sukcesywna kontrola zanieczyszczeń emitowanych przez zakłady	Zadanie monitorowane WIOŚ	brak środków finansowych
			Liczba odcinków dróg budowanych i przebudowywanych źródło danych: Gmina Wilkowice, GDDKiA, ZDW, ZDP	27 odcinków	wg potrzeb	Wdrożenie mechanizmów ograniczających negatywny wpływ transportu, na jakość powietrza poprzez efektywną politykę transportową do poziomu niepowodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza	Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	Zadanie własne Gminy Wilkowice Zadanie monitorowane GDDKiA, ZDW, ZDP	brak środków finansowych

Tabela 42. Harmonogram zadań własnych w zakresie powietrza atmosferycznego

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	rok 2029	rok 2030		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1.	Powietrze atmosferyczne	Opracowanie i wdrażanie planów gospodarki niskoemisyjnej	Gmina Wilkowice	-	-	-	-	-	-	20	środki własne Gminy Wilkowice, możliwe dofinansowanie	brak środków finansowych
		Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego Gminy Wilkowice	Gmina Wilkowice	ok. 150							środki własne Gminy Wilkowice, POiŚ/RPO	brak środków finansowych
		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach mieszkalnych, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (w tym dotacje dla mieszkańców)	Gmina Wilkowice	ok. 5 000							środki własne Gminy Wilkowice, możliwe dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW	brak środków finansowych
		Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	Gmina Wilkowice	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	środki własne Gminy Wilkowice, POiŚ/RPO, WFOŚiGW/NFOŚiGW	brak środków finansowych
		Organizacja akcji edukacyjnych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Gmina Wilkowice	5	5	5	5	5	5	5	środki własne Gminy Wilkowice (możliwe dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW)	na wszystkie dziedziny środowiskowe
		Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako element zmian w świadomości społeczeństwa oraz środków prewencyjny	Gmina Wilkowice	koszty administracyjne							środki własne Gminy Wilkowice	w razie potrzeb
		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	Gmina Wilkowice	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	środki własne Gminy Wilkowice, POiŚ/RPO, FDS, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL) oraz inne źródła	brak środków finansowych

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 43. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie powietrza atmosferycznego

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2030 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Powietrze atmosferyczne	Ograniczenie niskiej emisji w budynkach mieszkalnych, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	mieszkańcy	ok. 2 000	środki własne mieszkańców, POiŚ/RPO, NFOŚiGW/WFOŚiGW	brak środków finansowych, brak zainteresowania mieszkańców gminy
		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach przedsiębiorstw, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	przedsiębiorstwa	wg potrzeb	środki własne przedsiębiorców, POiŚ/RPO, NFOŚiGW/WFOŚiGW	zakres ustalany na bieżąco
		Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	GIOŚ	wg potrzeb	środki własne GIOŚ, POiŚ/RPO	
		Sukcesywna kontrola zanieczyszczeń emitowanych przez zakłady	WIOŚ	10	środki WIOŚ	działanie jest realizowane co roku i będzie kontynuowane
		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	GDDKiA, ZDW, ZDP	wg potrzeb	środki własne GDDKiA, ZDW, ZDP	brak środków finansowych

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 44. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu hałasu

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022 lub 2023	Wartość docelowa rok 2030				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Hałas	Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska	Liczba zmodernizowanych autostrad/dróg krajowych/ wojewódzkich/ powiatowych/ gminnych na rok źródło danych: administratorzy dróg	27 odcinków	wg potrzeb	Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas	Ograniczenie hałasu drogowego	Zadanie własne Gminy Wilkowice Zadanie monitorowane GDDKiA, ZDW, ZDP	brak środków finansowych
			Liczba decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu źródło danych: Powiat Bielski	4	wg potrzeb		Działania administracyjne mające na celu ograniczanie hałasu przemysłowego	Zadanie monitorowane Powiatu Bielskiego	realizacja w razie potrzeby
			Liczba akcji edukacyjnych źródło danych: Gmina Wilkowice	kilka/rok	kilka/rok		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Zadanie własne Gminy Wilkowice	brak zainteresowania mieszkańców
			Liczba przedsiębiorstw badanych/ilość naruszeń źródło danych: WIOŚ	0	wg potrzeb	Rozwój sieci monitoringu poziomu emisji hałasu do środowiska oraz narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas	Monitoring poziomów hałasu emitowanego przez przedsiębiorstwa	Zadanie monitorowane WIOŚ	brak środków finansowych na realizację zadania

Tabela 45. Harmonogram zadań własnych w zakresie hałasu

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	rok 2029	rok 2030		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1.	Hałas	Ograniczenie hałasu drogowego	Gminy Wilkowice	koszty budowy, przebudowy i modernizacji dróg podano w ochronie powietrza							środki własne Gminy Wilkowice dofinansowanie UE	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości
		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Gminy Wilkowice	ok. 5/rok							środki własne Gminy Wilkowice, środki zewnętrzne WFOŚiGW	przy okazji innych działań edukacyjnych

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 46. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie hałasu

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2030 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Hałas	Ograniczenie hałasu drogowego	GDDKiA, ZDW, ZDP	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	Środki własne GDDKiA, ZDW, ZDP, dofinansowanie UE	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości dofinansowania
		Monitoring poziomów hałasu emitowanego przez przedsiębiorstwa	WIOŚ	w zależności od liczby kontroli	środki własne WIOŚ	liczba kontroli zależy od potrzeb
		Działania administracyjne mające na celu ograniczanie hałasu przemysłowego	Powiat Bielski	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Bielskiego	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 47. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu promieniowania elektromagnetycznego

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022 lub 2023	Wartość docelowa rok 2030				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Promieniowanie elektromagnetyczne	Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach	Liczba punktów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego źródło danych: GIOŚ	0	0	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego (poprzez zapisy ograniczające w MPZP)	Zadanie własne Gminy Wilkowice	ryzyko sprzeciwu mieszkańców
							Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Zadanie monitorowane Powiat Bielski	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
							Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych	Zadanie monitorowane GIOŚ	wzrost liczby źródeł promieniowania

Tabela 48. Harmonogram zadań własnych w zakresie promieniowania elektromagnetycznego

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	rok 2029	rok 2030		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1.	Promieniowanie elektromagnetyczne	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Gmina Wilkowice	koszty administracyjne							środki własne Gminy Wilkowice	poprzez zapisy ograniczające w MPZP

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 49. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie promieniowania elektromagnetycznego

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2030 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Promieniowanie elektromagnetyczne	Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	GIOŚ	koszty administracyjne	środki własne GIOŚ	działanie aktualnie jest realizowane w cyklach 4 letnich
		Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Powiat Bielski	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Bielskiego	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 50. Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie zasobów wodnych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022 lub 2023	Wartość docelowa rok 2030				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zasoby wodne	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Ocena JCWP źródło danych: WIOŚ	wody powierzchniowe stan zły	wody powierzchniowe stan dobry	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzecza Wisły	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu, w tym wzmocnienie monitoringu wód	Zadanie monitorowane WIOŚ	brak
			Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych w Gminie źródło danych: Gmina Wilkowice PGW WP	kilka/rok	kilka/rok		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie własne Gminy Wilkowice	*tematyka ochrony wód poruszana jest także w trakcie innych działań edukacyjnych
			Koszty poniesione na konserwację i bieżące utrzymanie koryt cieków źródło danych PGW WP	142 183,93 zł (2022 r.)	wg potrzeb		Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej	Zadanie monitorowane PGWWP, RZSW	niewystarczające środki finansowe
			Liczba zmian mpzp uwzględniających zarządzanie ryzykiem powodziowym źródło danych: Gmina Wilkowice	1	wg potrzeb		Wyznaczanie i uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne	Zadanie własne Gminy Wilkowice	przedłużający się etap opiniowania i uzgadniania

Tabela 51. Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów wodnych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	rok 2029	rok 2030		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1.	Zasoby wodne	Wyznaczanie i uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne	Gmina Wilkowice	realizacja wg potrzeb							środki własne Gminy Wilkowice	niewystarczające środki finansowe
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gmina Wilkowice	ok. 5/rok							środki własne Gminy Wilkowice	niewystarczające środki finansowe
		Poprawa retencji wodnej, w tym prace związane z utrzymaniem i konserwacją rowów melioracyjnych	Gmina Wilkowice	wg potrzeb							środki własne Gminy Wilkowice	niewystarczające środki finansowe

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 52. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów wodnych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2030 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zasoby wodne	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu w tym wzmocnienie monitoringu wód	WIOŚ	koszty administracyjne	środki własne WIOŚ	realizacja jako kontynuacja
		Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej	PGW WP, RZSW	w zależności od potrzeb i możliwości finansowych	środki PGW WP, RZSW	niewystarczające środki finansowe

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 53. Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022 lub 2023	Wartość docelowa rok 2030				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Długość kanalizacji sanitarnej źródło danych: Gmina Wilkowice	133,99 km	wg potrzeb	Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Wilkowice	Zadanie własne Gminy Wilkowice	brak środków finansowych
			Skanalizowanie Gminy źródło danych: Gmina Wilkowice	ok. 90%	95%			Zadanie monitorowane AQUA Bielsko-Biała	
			Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków źródło danych: Gmina Wilkowice	0	1				
			Liczba przyłączy kanalizacji sanitarnej źródło danych: właściciele nieruchomości	4123	wg potrzeb		Budowa przyłączy kanalizacyjnych lub wodociągowych i przyłączenie nieruchomości do gminnej sieci kanalizacyjnej lub wodociągowej	Zadanie monitorowane właściciele nieruchomości	brak środków finansowych
			Zwodociągowanie gminy źródło danych: Gmina Wilkowice	87,4% (GUS, BDL)	95%		Budowa sieci wodociągowej, przyłączenie nowych odbiorców wody przeznaczonej do spożycia Budowa i modernizacja urządzeń i obiektów wodociągowych	Zadanie własne Gminy Wilkowice Zadanie monitorowane AQUA Bielsko-Biała, Spółki wodociągowe	brak środków finansowych
			Długość sieci wodociągowej źródło danych: Gmina Wilkowice	108,76 km	wg potrzeb				
			Liczba zrealizowanych akcji edukacyjnych /rocznie/ w trakcie zajęć w szkołach i przedszkolach źródło danych: Gmina Wilkowice	kilka/rok	kilka/rok		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie własne Gminy Wilkowice	brak środków finansowych

			Liczba przydomowych oczyszczalni i zbiorników bezodpływowych źródło danych: Gmina Wilkowice	72 602	wg potrzeb	Osiągnięcie i utrzymanie, co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzeczy Wisły	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie własne Gminy Wilkowice	brak kadr i przeszkolonych pracowników
			Liczba kontroli na posesjach źródło danych: Gmina Wilkowice	56	zgodnie z wymaganiami ustawy utrzymaniu czystości i porządku w gminach		Prowadzenie kontroli gospodarki ściekowej na posesjach prywatnych	Zadanie własne Gminy Wilkowice	brak środków finansowych, brak kadr
			Liczba kontroli podmiotów wprowadzających ścieki do wód lub ziemi źródło danych: WIOŚ, PGW WP	4	wg potrzeb		Kontrola podmiotów w zakresie wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Zadanie monitorowane WIOŚ, PGW WP	brak środków finansowych

Tabela 54. Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	rok 2029	rok 2030		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Wilkowice	Gmina Wilkowice	500	500	500	500	500	500	500	środki własne Gminy Wilkowice, NFOŚiGW, Europejski Fundusz Rozwoju	brak środków finansowych
		Budowa sieci wodociągowej, przyłączenie nowych odbiorców wody przeznaczonej do spożycia	Gmina Wilkowice	400	400	400	400	400	400	400	środki własne Gminy Wilkowice, NFOŚiGW, Europejski Fundusz Rozwoju	brak środków finansowych
		Budowa i modernizacja urządzeń i obiektów wodociągowych										
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gmina Wilkowice	5	5	5	5	5	5	5	środki własne Gminy Wilkowice, ew. dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW	brak środków finansowych

		Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Wilkowice	koszty administracyjne	środki własne Gminy Wilkowice	brak środków finansowych
		Prowadzenie kontroli gospodarki ściekowej na posesjach prywatnych	Gmina Wilkowice	koszty administracyjne	środki własne Gminy Wilkowice	brak środków finansowych

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 55. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2030 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Kontrola podmiotów w zakresie wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	WIOŚ, PGW WP	koszty administracyjne	środki WIOŚ, PGW WP	realizowane jako kontynuacja
		Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Wilkowice	AQUA Bielsko-Biała	ok. 5 000	środki AQUA Bielsko-Biała	
		Budowa i modernizacja sieci wodociągowej, przyłączenie nowych odbiorców wody przeznaczonej do spożycia Budowa i modernizacja urządzeń i obiektów wodociągowych	AQUA Bielsko-Biała, Spółki wodociągowe	ok. 5 000	środki AQUA Bielsko-Biała, Spółki wodociągowe	
		Budowa przyłączy kanalizacyjnych lub wodociągowych i przyłączenie nieruchomości do gminnej sieci kanalizacyjnej lub wodociągowej	właściciele nieruchomości	koszty ustalane indywidualnie w zależności od zakresu prac	środki własne właścicieli nieruchomości	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 56. Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie zasobów surowców naturalnych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022 lub 2023	Wartość docelowa rok 2030				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zasoby surowców naturalnych	Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych	Liczba złóż surowców naturalnych źródło danych: Gmina Wilkowice	0	wg rozpoznania	Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa	Dokumentowanie nowych złóż i bilansowanie ich zasobów, rozpoznawanie budowy geologicznej terenu wraz z oceną i dokumentowaniem warunków hydrogeologicznych w obszarach spodziewanych zasobów	Zadanie monitorowane Organów administracji geologicznej	
2.	Tereny przemysłowe	Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymogami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi	Liczba szkód w środowisku źródło danych: GDOŚ	0	0	Rewitalizacja terenów przemysłowych i zdegradowanych	Utrzymanie i systematyczne aktualizowanie bazy danych o terenach przemysłowych i zdegradowanych (ORSIP, OPI-TPP)	Zadania monitorowane: PIG, GDOŚ	
			Ilość wydanych decyzji rekultywacyjnych źródło danych: Powiat Bielski	0	wg potrzeb		Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	Zadanie monitorowane użytkowników złóż	

Tabela 57. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów surowców naturalnych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2030 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zasoby surowców naturalnych	Dokumentowanie nowych złóż i bilansowanie ich zasobów, rozpoznawanie budowy geologicznej terenu wraz z oceną i dokumentowaniem warunków hydrogeologicznych w obszarach spodziewanych zasobów	organy administracji geologicznej	koszty administracyjne	środki własne organów	
2.	Tereny przemysłowe	Utrzymanie i systematyczne aktualizowanie bazy danych o terenach przemysłowych i zdegradowanych (ORSIP, OPI-TPP)	organy administracji geologicznej	koszty administracyjne	środki własne organów	
		Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	użytkownicy złóż	zgodnie z dokumentacją kosztorysową	środki władających terenem	brak środków na działania rekultywacyjne

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 58. Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gleb

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022 lub 2023	Wartość docelowa rok 2030				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gleby	Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi	Liczba działań promocyjnych źródło danych: dane ŚODR	kilka/rok	kilka/rok	Zachowanie możliwie dobrego stanu gleb rolniczych	Organizacja porad, konsultacji i szkoleń dla rolników	Zadanie monitorowane Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie	małe zainteresowanie rolników
			Liczba punktów pomiarowych Ilość badań zleconych przez rolników źródło danych: OSCHR	0	według zleceń rolników		Kontrola poziomu pH i zanieczyszczeń gleb	Zadanie monitorowane Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gliwicach	badania na zlecenie rolników
			Liczba kontroli stosowania środków ochrony roślin źródło danych: PIORiN	1 (2022 r.)	wg potrzeb		Prowadzenie kontroli stosowanych nawozów i środków ochrony roślin	Zadanie monitorowane WIORiN	
			Liczba złożonych wniosków o płatności rol-środ-klimat źródło danych: ARIMR	14	wg potrzeb		Realizacja Programów rolno-środowiskowych i rolno-środowiskowo - klimatycznych	Zadanie monitorowane ARiMR, rolnicy	małe zainteresowanie rolników

Tabela 59. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gleb

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2030 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gleba	Organizacja porad, konsultacji i szkoleń dla rolników	Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie	w zależności od zakresu akcji i ich liczby	środki własne Śląskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Częstochowie	małe zainteresowanie rolników
		Kontrola poziomu pH i zanieczyszczeń gleb	Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gliwicach	koszty zależne od liczby zleceń i zakresu badań	środki własne rolników	badania na zlecenie rolników
		Prowadzenie kontroli stosowanych nawozów i środków ochrony roślin	WIORiN	koszty poboru i analizy próbek	środki WIORiN	
		Realizacja Programów rolno-środowiskowych i rolno-środowiskowo - klimatycznych	ARiMR, rolnicy	w zależności od liczby złożonych wniosków	środki ARiMR	małe zainteresowanie rolników

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 60. Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022 lub 2023	Wartość docelowa rok 2030				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarka odpadami	Zbudowanie systemu zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku oraz wdrożenie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego na ich selektywnym zbieraniu i termicznym przekształcaniu pozostałych odpadów palnych z odzyskiem energii	Liczba kontroli mieszkańców źródło danych: Gmina Wilkowice	b.d.	wg potrzeb	Gospodarowanie odpadami komunalnymi w województwie w oparciu o regionalne instalacje przetwarzania odpadów oraz zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu, w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami (kontrole zawartych umów czy prawidłowego gospodarowania odpadów)	Zadanie własne Gminy Wilkowice	
			Liczba rocznie usuwanych wysypisk źródło danych: Gmina Wilkowice	6	wg potrzeb		Sukcesywne zapobieganie i usuwanie dzikich wysypisk odpadów	Zadanie własne Gminy Wilkowice	
			Procent usuniętego azbestu zgodnie z Bazą Azbestową źródło danych: Gmina Wilkowice	48,29%	70%		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy (dotacje dla mieszkańców)	Zadanie własne Gminy Wilkowice (możliwe dofinansowanie z WFOŚiGW)	
			Procent mieszkańców objętych zbiórkami odpadów źródło danych: Gmina Wilkowice	b.d.	100%		Prowadzenie i rozwijanie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Zadanie własne Gminy Wilkowice	
			Liczba akcji edukacyjnych źródło danych: Gmina Wilkowice	kilka/rok	kilka/rok		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami	Zadanie własne Gminy Wilkowice	
			Liczba kontroli/liczba nieprawidłowości źródło danych: WIOŚ	2	wg potrzeb i zgłoszeń		Kontrola podmiotów w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami	Zadanie monitorowane WIOŚ	

Tabela 61. Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	rok 2029	rok 2030		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1.	Gospodarka odpadami	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami (kontrola zawartych umów czy prawidłowego selekcjonowania odpadów)	Gmina Wilkowice	koszty administracyjne							Środki własne Gminy Wilkowice	
		Sukcesywne zapobieganie i usuwanie dzikich wysypisk odpadów	Gmina Wilkowice	koszty zależne od liczby dzikich wysypisk							Środki własne Gminy Wilkowice	
		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy	Gmina Wilkowice	80	80	80	80	80	80	80	Środki własne Gminy Wilkowice, WFOŚiGW	
		Prowadzenie i rozwijanie selektywnego zbierania odpadów komunalnych (w tym bieżące gospodarowanie odpadami komunalnymi)	Gmina Wilkowice	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	Środki własne Gminy Wilkowice	
		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami	Gmina Wilkowice	5/rok							Środki własne Gminy Wilkowice	głównie poprzez placówki oświatowe

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 62. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki odpadami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2030 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarka odpadami	Kontrola podmiotów w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami	WIOŚ	koszty administracyjne	środki WIOŚ	realizowane jako kontynuacja

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 63. Cele, kierunki interwencji w zakresie ochrony przyrody

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022 lub 2023	Wartość docelowa rok 2030				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Ochrona przyrody	Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu	Liczba działań/akcji edukacyjnych źródło danych: Gmina Wilkowie, Nadleśnictwo Bielsko, ZPKWŚ	kilka/rok	kilka/rok	Podejmowanie działań z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych Gminy, w tym prowadzenie badań naukowych, inwentaryzacji przyrodniczej i monitoringu oraz działania z zakresu edukacji ekologicznej	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Zadanie własne Gminy Wilkowie Zadanie monitorowane Nadleśnictwo Bielsko, ZPKWŚ	brak zainteresowania mieszkańców
			Liczba nasadzeń/wycinka drzew w pasach drogowych źródło danych: Gmina Wilkowie	216/238	wg potrzeb		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej	Zadanie własne Gminy Wilkowie	brak środków finansowych
			Długość ścieżek rowerowych źródło danych: Gmina Wilkowie	1,1 km	wg potrzeb		Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach przyrodniczo cennych	Zadanie własne Gminy Wilkowie	
			Liczba nowych uproszczonych planów/inwentaryzacji przyrodniczych źródło danych: Gmina Wilkowie	4	wg potrzeb	Zrównoważony rozwój lasów	Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych poprzez inwentaryzację i sporządzanie uproszczonych planów urządzania lasów prywatnych	Zadanie monitorowane Powiatu Bielskiego	brak środków finansowych
			Powierzchnia odnowienia lasów państwowych (ha) źródło danych: Nadleśnictwo Bielsko	17,78 ha (2020-2023)	wg potrzeb		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	Zadanie monitorowane Nadleśnictwo Bielsko	brak środków finansowych
			Powierzchnia odnowienia lasów prywatnych (ha) źródło danych: Gmina Wilkowie	b.d.	wg potrzeb		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasów prywatnych	Zadanie monitorowane właściciele lasów pod nadzorem Nadleśniczego	brak środków finansowych
			Powierzchnia lasów objęta uproszczonymi	100%	100%		Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń w lasach prywatnych	Zadanie monitorowane Powiatu Bielskiego	brak środków finansowych

			planami urządzania lasów (%) źródło danych: Gmina Wilkowice						
			Powierzchnia zalesień na rok (ha) źródło danych: właściciele gruntów	b.d.	wg potrzeb		Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	Zadanie monitorowane właścicieli gruntów	brak zainteresowania zalesieniami

Tabela 64. Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony przyrody

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	rok 2029	rok 2030		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1.	Ochrona przyrody	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Gmina Wilkowice	5	5	5	5	5	5	5	środki Gminy Wilkowice (ew. dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW)	brak środków finansowych
		Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach przyrodniczo cennych	Gmina Wilkowice	wg potrzeb							środki Gminy Wilkowice POIiŚ/RPO	brak środków finansowych
		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej	Gmina Wilkowice	wg kosztorysów							środki własne Gminy Wilkowice	środki własne Gminy Wilkowice

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 65. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony przyrody

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2030 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Ochrona przyrody	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Nadleśnictwo Bielsko ZPKWŚ	ok. 10/rok	środki własne Nadleśnictwo Bielsko, ZPKWŚ, NFOŚiGW/WFOŚiGW	brak środków finansowych
		Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych poprzez inwentaryzację i sporządzanie uproszczonych planów urządzania lasów prywatnych	Powiat Bielski	ok. 20	środki własne Powiatu Bielskiego	w razie potrzeby
		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	Nadleśnictwo Bielsko	ok. 10/rok	środki własne Nadleśnictwa Bielsko	brak środków finansowych
		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasów prywatnych	właściciele lasów pod nadzorem Nadleśnictwa Bielsko	ok. 10/rok	środki własne właścicieli lasów, ew. pozyskane	brak środków finansowych
		Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	właściciele gruntów	ok. 15/rok	środki własne właścicieli terenów	w razie potrzeby
		Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń w lasach prywatnych	Powiat Bielski	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Bielskiego	w razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 66. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2022 lub 2023	Wartość docelowa rok 2030				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków	Liczba kontroli w zakresie ochrony środowiska źródło danych: dane WIOŚ	4	wg potrzeb	Zmniejszenie zagrożenia awariami oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska (przewodzenie kontroli w przedsiębiorstwach)	Zadanie monitorowane WIOŚ, przedsiębiorstw	brak środków na działania kontrolne
			Liczba jednostek Straży Pożarnej które dostały wsparcie źródło danych: Gmina Wilkowice	3	3		Doposażenie jednostek OSP w niezbędny sprzęt do ratowania życia i mienia	Zadanie własne Gminy Wilkowice	brak środków finansowych
			Liczba akcji edukacyjnych źródło danych: Gmina Wilkowice	kilka/rok	kilka/rok	Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie własne Gminy Wilkowice Zadanie monitorowane Policja, Straż Pożarna (jako edukacja w placówkach oświatowych)	brak zaangażowania mieszkańców

Tabela 67. Harmonogram zadań własnych w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2024	rok 2025	rok 2026	rok 2027	rok 2028	rok 2029	rok 2030		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1.	Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym	Doposażenie jednostek OSP w niezbędny sprzęt do ratowania życia i mienia	Gmina Wilkowice	w zależności od potrzeb i pozyskanych środków – ok. 50 /rok							środki własne Gmina Wilkowice, środki województwa śląskiego	
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Gmina Wilkowice	ok. 10/rok							środki własne Gmina Wilkowice	zadanie realizowane jest na bieżąco

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 68. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie z przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2024-2030 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym	Przeciwdziałanie poważnym awariom poprzez prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii	WIOŚ, przedsiębiorstwa	koszty administracyjne	środki własne przedsiębiorstw, środki WIOŚ	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuowane
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie monitorowane, Policja, Straż Pożarna	ok. 20/rok	środki własne Policji, Straży Pożarnej, WIOŚ	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, Gminy Wilkowice, a także szacunków własnych, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

7. System realizacji Programu Ochrony Środowiska

Instrumentami wspomagającymi realizację Programu Ochrony Środowiska są elementy strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz.U. z 2024 r. 327 z późn. zm.). Wynikają one z obowiązków i kompetencji powiatu i gminy. Narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska jest Program Ochrony Środowiska.

W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to również podmioty uczestniczące w zarządzaniu Programem, czyli jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania oraz spółki komunalne.

W każdej fazie wdrażania Programu uczestniczą mieszkańcy, którzy bezpośrednio wykorzystują produkty wynikające z realizacji postanowień Programu (np. sieć kanalizacji sanitarnej, zmodernizowana droga, czy nowy kocioł dofinansowany przez Gminę).

Podstawową zasadą w realizacji zapisów Programu Ochrony Środowiska jest prawidłowe i właściwe wykonanie zadań własnych Gminy Wilkowice oraz zadań monitorowanych przez poszczególne jednostki.

Tabela 69. Działania w ramach zarządzania środowiskiem

L.p.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2024-2030	Instytucje uczestniczące
1.	Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska	Raport z wykonania Programu (co dwa lata)	Wójt Gminy Wilkowice
		Okresowa aktualizacja Programu Ochrony Środowiska	Wójt Gminy Wilkowice
2.	Edukacja ekologiczna, komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	Realizacja Programu Ochrony Środowiska oraz współpraca z instytucjami zajmującymi się szeroko pojętą ochroną środowiska	Gmina Wilkowice, WIOŚ, Organizacje pozarządowe
3.	Systemy zarządzania środowiskiem	Wspieranie i promowanie zakładów / instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Gmina Wilkowice, Wojewoda, Fundusze celowe
4.	Monitoring stanu środowiska	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi – Stan środowiska w województwie śląskim	GIOŚ, WSSE, PGW WP

Elementem polityki ekologicznej Gminy Wilkowice jest współpraca z instytucjami zajmującymi się badaniem stanu środowiska, przetwarzaniem uzyskanych danych oraz ich upowszechnianiem, a bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań objętych Programem Ochrony Środowiska będzie ciągły monitoring oraz dwuletni Raport.

8. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

„Program ochrony środowiska dla Gminy Wilkowice na lata 2024-2030” (zwany dalej Programem) został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w Gminie.

Przedmiotowe opracowanie dla Gminy Wilkowice zawiera takie elementy jak:

- wstęp - rozdział ten zawiera podstawę prawną i cel przygotowania programu ochrony środowiska, a także okres objęty opracowaniem, metodykę, strukturę i zakres dokumentu,
- w rozdziale drugim wykazano spójność niniejszego opracowania z dokumentami nadrzędnymi opracowanymi we wcześniejszych latach szczebla krajowego, regionalnego i wojewódzkiego,
- rozdział trzeci to informacje ogólne o gminie. Zawartość tego rozdziału to m.in. informacje o położeniu administracyjnym oraz dane dotyczące uwarunkowań gospodarczych i środowiskowych gminy,
- rozdział czwarty to ocena aktualnego stanu środowiska. W rozdziale tym opisano stan aktualny oraz wskazano najważniejsze problemy w zakresie każdego komponentu środowiska.

Ocenę jakości powietrza na terenie Gminy Wilkowice przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z opracowań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach tj.: Rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim za rok 2020, 2021, 2022 oraz 2023. Na terenie strefy śląskiej oceny prowadzone są w oparciu o stacje pomiarowe znajdujące się m.in. na terenie Bielska-Białej (na terenie gminy Wilkowice nie znajduje się żadna stacja pomiarowa). Jedną ze stacji znajdujących się na terenie Bielska-Białej jest stacja pomiarowa (automatyczno-manualna) zlokalizowana przy ulicy Kossak-Szczuckiej 19 (nazwa stacji: SIBielKossak), na której prowadzone są pomiary emisji stężeń: benzo(a)pirenu w PM10, pyłu zawieszonego PM10, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, tlenku azotu, tlenku węgla, niklu, ołowiu, arsenu i kadmu w PM10, ozonu oraz benzenu. Maksymalne miesięczne stężenie dwutlenku siarki odnotowano w lutym 2021 r. tj. 14,0 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Natomiast średnia wartość roczna wyniosła 6,27 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2020 roku, 6,93 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku, 5,92 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2022 roku oraz 5,13 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2023 roku. Wartości średnio roczne wskazują na polepszenie się jakości powietrza w 2023 roku ze względu na stężenia dwutlenku siarki w stosunku do roku 2022.

Maksymalne miesięczne stężenie pyłu PM10 odnotowano w lutym 2021 r. tj. 50,1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Natomiast średnia wartość roczna wyniosła 25,47 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2020 roku, 29,13 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku, 22,28 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2022 roku oraz 17,79 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2023 roku. Wartości średnio roczne wskazują na polepszenie się jakości powietrza w 2023 roku ze względu na stężenie pyłu PM10 w stosunku do roku 2022.

Maksymalne miesięczne stężenie benzo(a)pirenu odnotowano w grudniu 2020 tj. 15,3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Natomiast średnia wartość roczna wyniosła 5,35 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2020 roku, 3,77 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2021 roku, 2,91 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2022 roku oraz 1,67 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2023 roku. Wartości średnio roczne wskazują na polepszenie się jakości powietrza w 2023 roku ze względu na stężenie benzo(a)pirenu w stosunku do roku 2022.

Okresowo występowały przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych takich zanieczyszczeń, jak: benzo(a)piren i ozon.

Obszar Gminy Wilkowice obsługuje system dróg publicznych kategorii krajowej, wojewódzkiej, powiatowej i gminnej. Aktualnie długość wszystkich dróg publicznych na terenie gminy wynosi 94,404 km.

W 2022 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadził kontrole związane z ochroną przed hałasem w jednym przedsiębiorstwie, wykryto naruszenia jednak nie nałożono kary finansowej.

Na terenie gminy źródłem niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego jest 8 stacji bazowych telefonii komórkowej. Na terenie gminy Wilkowice w latach 2019-2022 nie przeprowadzano pomiarów pól elektromagnetycznych.

Przez teren gminy Wilkowice przepływają cieki, nad którymi nadzór pełni Państwowe Gospodarstwo Wody Polskie – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach oraz Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie. Łączna długość cieków i potoków przepływających przez teren gminy wynosi około 34,5 km.

Na terenie gminy Wilkowice zaopatrzenie w wodę realizowane jest przez: Przedsiębiorstwo „AQUA” S.A., Spółkę Wodną, Wodociągową w Wilkowicach, Spółkę Wodociągową w Mesznej oraz Spółkę Wodociągową w Bystrej.

Zgodnie z informacją przekazaną przez Urząd Gminy pod koniec 2023 roku na terenie gminy Wilkowice znajdowały się 602 zbiorniki bezodpływowe i 72 przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Na terenie gminy Wilkowice nie występują żadne złoża surowców naturalnych.

Zgodnie z danymi ww. Bazy SOPO na terenie Gminy Wilkowice występują osuwiska i tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych. Zlokalizowane są głównie po wschodniej i zachodniej stronie gminy.

Na terenie gminy Wilkowice funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych zlokalizowany przy ulicy Wilkowskiej 51.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej na terenie gminy zinwentaryzowano 3307,3540 Mg wyrobów zawierających azbest, w tym 3306,0840 Mg na terenie należącym do osób fizycznych oraz 1,2700 Mg

na terenie administrowanym lub należącym do osób prawnych. Do unieszkodliwienia pozostało 1710,0310 Mg wyrobów zawierających azbest. Z terenu gminy usunięto około 48,29% wyrobów zawierających azbest.

Na terenie gminy Wilkowice występują: obszary Natura 2000 – Beskid Śląski (PLH240005) i Beskid Mały (PLH240023), Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego, Park krajobrazowy Beskidu Małego i 7 pomników przyrody.

Gospodarkę leśną na obszarze Gminy Wilkowice prowadzi Nadleśnictwo Bielsko. W zarządzie Nadleśnictwa znajduje się 1073,85 ha lasów. W lasach na terenie gminy Wilkowice dominującym gatunkiem jest buk (471,31 ha), następnie świerk (471,31 ha), jodła (107,1 ha). W mniejszości występują gatunki osiki (0,04 ha) oraz topoli (0,02 ha).

Według rejestru prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach oraz Państwową Straż Pożarną, na terenie Gminy Wilkowice nie funkcjonują zakłady przemysłowe, w których występowałyby rodzaje i ilości substancji niebezpiecznych pozwalające zakwalifikować je do zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej lub zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej.

Na terenie gminy działają 3 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej: OSP Wilkowice, OSP Bystra, OSP Meszna.

Po analizie stanu aktualnego dla każdej dziedziny środowiskowej przeprowadzono analizę SWOT i stworzono w rozdziale szóstym cele i kierunki działań, a także harmonogramy realizacji zadań własnych i zadań monitorowanych – czyli realizowanych przez instytucje administrujące uzbrojeniem terenu oraz przedsiębiorców i inne osoby prawne. Cele i kierunki działań w zakresie każdej dziedziny interwencji zostały zestawione w tabelach. Zapisano w nich nadrzędne cele środowiskowe, wskaźniki z podaniem wartości bazowej z roku 2022 lub 2023 oraz wartością do osiągnięcia w 2030 roku. Dopelnieniem celów i zadań jest wyszczególnienie każdego zadania wraz z określeniem jednostki odpowiedzialnej oraz czynników ryzyka, jakie mogą mieć miejsce, co warunkuje realizację zadania. Przykładem jest brak pozyskanych środków finansowych na realizację zadania. Drugą częścią rozdziału szóstego są harmonogramy realizacji zadań, w których zadania mają określone koszty realizacji oraz źródła finansowania. W tej części zamieszczono także dodatkowe informacje o zadaniu, przykładem jest informacja, iż zadanie będzie realizowane jako kontynuacja lub tylko w razie zaistnienia potrzeby.

W rozdziale siódmym opisano system realizacji Programu.

Projekt Programu podlega zaopiniowaniu przez Zarząd Powiatu Bielskiego. W trakcie procedur opracowania Programu Gmina Wilkowice zapewni mieszkańcom możliwość zapoznania się z projektem dokumentu w ramach konsultacji społecznych.

Po podjęciu uchwały Rady Gminy, Program zostanie przyjęty do realizacji. Co dwa lata będą sporządzane raporty z realizacji Programu Ochrony Środowiska pokazujące stan wykonania zadań zapisanych w Programie.

W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to także jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania, a także wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w Programie.